

קצתן דברי רש"י

רג ויקרא יג תזריע

בו הנגע בנגדיו יהיו פרמים וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטה וטמא ו טמא יקרא: כל ימי אשר הנגע בו יטמא טמא הוא בדרך יישב מחוץ

לקט בהיר

נגעים ונחוס גם הנקמ, אין זו קושיא, שאלו היינו מביני כל דדמי לקרחת ונבנת דהיינו עור בשר שאין בו שער, ולא נמקיס (מ"ל): סג פ"י הבגד שמתבסס בו גופו וראשו יכפול אותו על ראשו שיבא לו גם על פניו ויגיע עד למטה מפיו, וכן עוטה האבל את עצמו, ואמר המשל כאבל דוקא כאן ולא בנגדיו יהיו פרומים ולא בראשו יהיה פרוע, לומר, שטעם מה שחייבו תורה להיות עוטה על פיו הוא משום אצילות על שחטף ונטרע, וכמו בנגדיו ושער ראשו שאין לטעות בהם שהם דואי משום אצילות, ולא תאמר שהוא מפני שריתו רע צריך לנסות פיו, או משום שלא זיק הכל פיו לבני אדם שלא ידבוק בהם תלוי ונגעו, לא כן הוא. עוד אפשר הכוונה, כי בשלמה פרום ופרוע להודיע לערו נרבים, אבל על שפם יעטה מה זו עבר, לזה אמר שגם זו עבר יגיד שכן היו האצלים הולכים (ב"ב): סד) שער שעל השפה, ותחת הפה ולמעלה מן האוק, כלומר על שפת פיו העליון והתחתון, שער זו נקרא "שפם", ואינו מלשון שפה והמ"ם לשון רבים, לא כן הוא, אלא המ"ם מן השורש, כמו שנאמר אלא מפניבט כן שאלו (ש"ב י"ט כ"ה) לא עשה שפמו, שפירושו שמים שהלך דוד בגולה לא תיקן שפמו ולא גלמו (המתרגם ולא ספר ספמיה) משום לערו ואכלו של דוד: סה) ר"ל ב' דברים משמיע וקורא, טמא אנכי, וגם אומר "פריש" כן איתא בח"כ וכן כתב רש"י בשנת הוא עצמו אומר טמא רחוק מעלי עכ"ל, והטעם (הוא ממה שלא יעמא אחרים, ואת צריך לעשות כל טמא המטמא אדם כדאיתא בח"כ) שישמיע לערו נרבים כדי שינקשו עליו רחמים, ולא די מה שרואים אותו מעוטף וקרוע בגדים, שלא יחשבו שמתמה אצילות עושה זאת (מ"ל): סו) פ"י טמאי מה חז ובעל קרי ובעל נדה, כן הוא בח"כ ובפסחים, ופירש"י בפסחים ח"ל כגון זבים וטמאי מה למדנו לשלוש של מנורע שהוא תמור מכולם עכ"ל, ולפי"ז יכול להיות ביחד עם שאר מנורעים, אבל לפי מה שהביא בשם רבותינו והוא בש"ס ערכין פירוש דד לגמרי דדד, ואפשר שהוא כעין ד"א, והוא פשוטו, או אפשר שז' דברים נשמעים מחיבת דדד כאחד, ומר אמר חדא וכו' ואלו ואלו דברי רבי: סז)

אור החיים

ובגתחו זה יגיד כי עומתו מרובה משאר נגעים הצאים בהנגע, כי ה' יחוש על כבוד הבריות, וזה מעשיו מוכיחות כי נמאם צעיני ה' ויסרו נגע כזה (י"ד) רחמנא לילנן, ולזה גמר אומר בראשו נגעו לתת טעם לקריאתו כן איש לרוע וגו' כי בראשו מעלמו ללד פעולתו ואין ה' עושה לו דבר, וכן הוא נגעו:

אור בהיר

קיד) שא"א לנסותו והכל רואים אותו. קטו) פשיטא. קצו) ואין זה נזי, אלא אמר הכתוב שכן יהיה, ולא יועיל לו רפואה עשעים, אלא וכן ורפא לו. קיז) ג"כ מיותר.

אונקלוס

בבושהו יהוון מכועין ורישה יהו פרוע ועל שפם פאבלא יתעטף ולא תסתאבון ולא תסתאבון יקרי: מי קל יומי די מכתשא בה יהו מסאב מסאב הוא בקחורוהו יתב מקרא

רש"י

לרבות שאר המנוגעים, ת"ל טמא יעמאנו, לרבות את כולן, על כולן הוא אומר בנגדיו יהיו פרומים וגו' (ח"ס): (מכ) פרמים. קרועים (אונק - ח"ס): פרוע. מוגדל שער * (ח"ס): ועל שפם יעטה. כאבל (ח"כ) - מ"ק פ"י: שפם. שער הכפחים (י"ד) בריגוין בלע"ז: וטמא טמא יקרא. משמיע שהוא טמא (מנורע) ויפרשו (הכל) ממנו (ח"כ - פ"ג ס"ג): (מו) בדרך ישב. שלא יהיו (שאר) טמאים (אחרים) יושבים עמו (ח"כ - פסחים ס"ג), ואמרו רבותינו (ערכין פ"ג) מה נשתנה משאר טמאים לישב דדד, הואיל והוא הבדיל בלשון כרע בין איש לאשתו ובין איש לרעהו אף הוא יבדל: מחוץ למחנה. חוץ לשלש מחנות (פסחים

שני נוטאות פ"ע י"א נבדל

אונקלוס

למשריתא מותבה: מי ולבושא ארי יהו בה מכתש סגורו בקבש עמר או בקבוש פתו: מה או בשתאי או בערבא לכתנא ולעמרא או במשקא או בכ"ל עבירת משך: מט ויהי מכתשא ירוק או סמוק בקבושא או

רש"י

ס"ג): (מח) לפשתים ולצמר. של פשחים (י"ד) או של למר: או בעור. זה עור שלא נעשה בו מלאכה (י"ד) (כלים י"ז פ"ג): או בכל מלאכת עור. (זה) עור שנעשה בו מלאכה (ח"ס): (מע) ירקרק. ירוק שצירוקו (ח"ס): אדמדום. אדום שצדומו (ח"ס):

אור החיים

אומר (איכה ג') מה יחאון אדם חי גבר על חטאיו ודרשו ז"ל (ילקוט תהר"מ) יעוין שם דבריכה. ועיין מה שכתבתי בפסוק (בראשית ד' ז') הלא אדם חטיו שאת:

מז. והבגד וגו'. אומרו וא"ז החיבור דרש רבי יוסף הגלילי (ח"כ) וזה לשונו מחוץ למחנה מושבו והבגד למד על הבגדים שהם עשויים שלוח חוץ לשלש מחנות, ואמרו עוד שם אין לי אלא למר ופשחים המיוחדים (י"ד) מנין לרבות הכלאים חלמוד לומר והבגד וגו'. וקשה דלמא לא בא ריבוי וא"ז והבגד אלא או להסמיכו לדין שלוח חוץ לשלש מחנות או לרבות כלאים. ואולי כי דרשת רבי יוסף הגלילי היא מוא"ל, ודרשת ריבוי כלאים מה"א של והבגד ממה שלא אמר ובגד:

אור בהיר

קיד) פ"י זה נלדו זה נלדו. קיט) וכי אפשר לטעות ולומר שאין מטמא בנגעים אלא אם יש לו ב' בגדים א' של אמר וא' של פשחים והנגע ב' ביחד בחמיה. קכ) פ"י כלאים.

ויקרא יג תזריע

למחנה מושבו: ס' והבגד פייהיה בו נגע צרעת בבגד צמר או בבגד פשתים: מה או בשתי או בערב לפשתים ולצמר או בעור או בכל מלאכת עור: מה והיה הנגע ירקרק או אדמדום בבגד או בעור או בשתי

לקט בהיר

א) מחנה שכניה והוא העזרה, משם נשתלמו אפילו טמאי ממ. ב) מחנה לוי והוא הר הבית, רשאים טמאי ממים ליכנס בו, ואפילו המח עצמו דכתיב ויקח משה את עצמות יוסף עמו, ונשתלמו משם זבים (וכ"ש מנורעים) וכל דדמי ליה, ולמדנו זאת מספוק ב' נשא ולא יעמאו את מחניהם בלשון רבים, שיש מחנה לעמא מה ששתלח משם וגם יש מחנה לב, ג) מחנה ישראל והוא כל עיר ירושלים ועיירות מוקפות חומה מימות יהושע, מותרים שם זבים ולא מנורעים, דכתיב פסוק מיוחד דדד ישב מחוץ למחנה מושבו (גמרי): סח) כמו שנאמר (ברא' ל"ב י"ט) למי אהה לעבדך ליעקב שפירושו של מי אהה של עבדך של יעקב (רא"ם): סט) פ"י עור שלא נגמרה מלאכהו דהיינו שאינו מעובד ועשה ממנו כלי מקבל טומאה בין במת ובין בנגעים, כן הוא צמשה כלים פרק י"ז מט"ו, ופירש שם הר"ש דמה דלמריין כברייתא דח"כ שער שאינו מעובד אינו טמא בנגעים כשלא עשה מהם כלי (ב"ב): ע) ונפלו האותיות של שורש למוספת חיוק.

בבגד אמר או בבגד וגו'. צריך לדעת למה אמר או ולא הספיק לומר בבגד אמר ובבגד פשחים (י"ד) ומה גם לדברי רבז בעל קרבן אהרן שפירש שטעם שהוצרך לרבות כלאים ללד שאמר הכתוב או שחלקם כל אחד לבדו הגדל הקושיא שלא היה צריך לכתוב לא או ולא ריבוי והבגד, ועוד הגדל הקושיא שאמרו שם בחורח כהנים יכול יהיו מעמאין בין לבושים בין שאינם לבושים חלמוד לומר בבגד אמר או בבגד פשחים מה פשחים כברייתא אף לומר כברייתו ע"כ, קשה הלא הכתוב אדרבה הכחיש זה ממה שאמר או חלקם לומר שאין ללמוד לומר מפשחים, ונראה כי צריך הכתוב לומר או שלא יטעה אדם לומר שלא יעמא בנגעים אלא בגד של שיהס"י על זה הדרך בגד אמר ובגד פשחים עמו

קיד) פ"י זה נלדו זה נלדו. קיט) וכי אפשר לטעות ולומר שאין מטמא בנגעים אלא אם יש לו ב' בגדים א' של אמר וא' של פשחים והנגע ב' ביחד בחמיה. קכ) פ"י כלאים.

יכול הם נגע נבילים יוקם מ'ל ולאכל הטמא הוא אומר רשות ומשמע לרבינו דלמ"ק נמי אינו לוקה בגלג
 ע"כ. ולא ידעתי איהו נגמד מדברי אחרים דלמ"ק אינו לוקה ונכונות בה"כ נראה דלמ"ק חולקים עם ת"ק
 דלמ"ק אלא ונכונותם לא הגעו ונכונותם לא היו חילוק בין רגל לשאר ימות טמא ומאי דכתיב ונכונותם
 לא הגעו אישיריך מזהו דכתיב ולאכל הטמא דלמ"ק חזיב קמ"ל קרא ונכונותם לא הגעו ומסבכת שני
 פסוקים הללו אינו לומדים שיהא רשות וכל זה הוא מובחר למי שיעיין ביטע בדברי ת"כ. כבוד ראייתו
 להרמב"ן במירוש הורה בפרש"י שמיני עלה דקרא דנכונותם לא הגעו שכתב דמה שחזרו היינו אדם לטורח
 עמנו בגלג הוא מזה מד"ס ואין צורך מן הכורס טעם או לא העשה כו' ועיין עוד שם בכל מה שכתב
 שדכריו לריבין יב"ש. ודע שש"י הביא דרש"א ודונבולתם לא הגעו דמייירי בגלג בפרש"י ראה ולא
 ידעתי למי לא הביא בפרש"י שמיני וכמו שהיה שנינו בת"כ. וראיתי להר"ם סקסא עלה דדרשא וז'
 דלמ"ק דמאי דכתיב ונכונותם לא הגעו דמייירי בגלג מהא דהגן נפק חומר בקודש הפוחה אם חתינו
 והמחיל גביהו על גב בגלג רבי יהודה אומר יגמור והכמים אומרים לא יגמור וכו' אלמא בגלג
 מקילין כפן ובשאר ימות הטמא המחירין כפן ואילו גבי מגע נבילם המחיר כהבזבז בגלג ויכול בשאר ימות
 הטמא ע"כ. ולא הכינחתי דבריו כלל בשם עיקר קושיית הרב הוא שמצינו במקום שהותרה שומאת בגלג
 ואילו גבי מגע נבילם ראינו כפסוק מן לו להביא מחלוקת זו דרבי יהודה והכמים סייב לו להביא עיקר
 דמין דמין כפסוק בקודש ובשם בגלג אף על התרומה והמירין בגמרא מנה בני מיני אחר רבי
 יהושע בן לוי דלמ"ק קרא ויהיב כל איש ויבא אל הכיור כלשם אחד תנאים הכתוב עכ"ל כולם רביים
 אלמא דמיקילין בגלג יותר משאר ימות הטמא ואילו דעם הרב הוא דמי הכהם כוח המירה דלא משום
 קולא הוא שחזרו שומאת עם הארץ בגלג אלא לפי שכל פסוקים עמנו ושולין לרגל אף שבבאר ימות

כשכח אינם מקפידים על טומאות בגלג מקפידים ומטהרין עמנו דומיא דהביא דכחז רבינו סוף פ"ג
 מהלכות טהרה ודכל ולאמין על טהרה כהטמא ואפילו עמי הארץ מפני חומריהם וה"ל אין לנו להוכיח
 מכלן שרקו בגלג בטומאה יותר משאר ימות טמא אך מזה שכתב רבי דקמי' והכמים אומרים
 לא יגמור מוכיח מינה דפ"ג טעמא הוא לפי שהותרה שומאת ע"כ בגלג ומש"כ אמרו חכמים דלא
 יגמור אחר בגלג בשם רביה בטעם לפי שכל מטמאים עמנו בגלג אין חילוק בין רגל לשאר בגלג
 וכן נראה שהיה כוונת הרב מהם שהלכות לכתוב דברי רש"י ששומא רחוקה אלא שאני תמיד לפי זה
 שנמלאו דברי רבינו בפרקים זה לזה שבדי כפי"א מהלכות שבת ומשכ דין ט' כגון שומאת עמי הארץ
 בגלג כשכרה היא הכונה כו' מפני שכל מטמאים עמנו ושולין לרגל כו' ודמ"ק כגון שומאת עמי
 בגלג כו' הכי שאל התיב ושאר התיב כהחוק שומאת שברי געו זו עמי הארץ כו' הכי דס"ל שאף
 שבעטם הוא לפי שכל מטמאים עמנו בגלג אפי"ס לאחר בגלג לא יגמור וסב"ל אלא בדעת רבינו הוא
 שיעקב בטעם הוא לפי שהכמים לא ראו לגזור שומאת על ע"כ בגלג ששם שכל מטמאים כרוסלים
 ואם כיוון נזכרים עליהם שומאת כוח אפן לאינוני וכו' כל אחר ואחד מושב כגון שומאת עמי הארץ
 לכתוב זה לפי שכל מטמאים עמנו בגלג אכל לאחר בגלג שכל עיקר הטעם הוא שדבר לשיקור ולפי
 זה אין מקום כלל לקושיית הרב ואף אם כיוון אומרים שאין בטעם כי אם מבוטל דלא גזרו שומאת בגלג
 לא מלאכי מקום לקושיית הרב דמה ענין שומאת עם הארץ שביא גזירה דרבנן דלמירין בגלג לא גזרו
 לפי שכל ויבא לו בלא שם ואיכא למהות למחלוקת שומאת מגע נבילם שיהא מן הכורה דלמירין
 דמין בגלג הכל לריבין לפיכך ולחזקו ולחזקו שמיני שומאת עמנו ושולין לרגל אף שבבאר ימות
 יגעו נבילם או בטומאת אחרים בגלג סוף דבר דברי הרב נשלמו עמנו :

סליקו להו הלכות שומאת אוכלין

הלכות כלים

ענין אלו ההלכות לידע כלים שמקבלין טומאה מכל אלו הטומאות וכלים שאינן מתטמאין וכיצד מתטמאין ומטמאין :
 וביאור ענין זה בפרקים אלו :

כסף משנה

פרק ראשון

כסף משנה

פ"א א שבעה מיני כלים הם וכו': ב ומה
 שכתב מפי השמועה למדו
 שזה שנאמר בתורה וכל מעשה עושים וכו'. בסוף
 פ"ק דחולין (דף כ"ה ע"ב) מה ש"ל וכל מעשה
 עושים תחתיהם לכתוב דבר הזה מן העושים מן
 סקנייהו ומן הכפטיים שאל בהמה ומיה מנין
 תלמוד

א שבעה מיני כלים הן שמקבלין טומאה מן התורה
 ואלו הן. הבגדים. והשקין. וכלי עור. וכלי
 עצם. וכלי מתכות. וכלי עץ. וכלי חרש. הרי הוא אומר
 מכל כלי עץ או בגד או עור או שק. ובכלי מתכות נאמר
 אך את הזהב ואת הכסף. ובכלי חרש נשאר וכלי
 חרש אשר יפול מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא ואותו תשבורו : ב מפי השמועה

למדו שזה שנאמר בתורה וכל מעשה עושים מן הקרניים ומן המלפיים ומן העצמות של עושים והוא הדין
 לשאר מיני בהמה והיה. אבל כלים העשויין מעצמות העוף אינן מקבלין טומאה חוץ מכלים העשויין מכנף העזניה בלבד
 וביצת הנעמית המצופה הואיל והן דומין לעצם מקבלין טומאה ככלי עצם. וקרוב בעיני שמומאין מדברי סופרים : ג כלים
 העשויין מעצמות חיה שבים ומעורה טהורים. כל שבים טהור ואינו מקבל טומאה מן הטומאות ולא שומאת מדרם. אף
 האורג בגד מצמר הגדל בים אינו מקבל טומאה שנאמר או בגד או עור מפי השמועה למדו מה בגד מן הגדל בארץ אף עור
 מן הגדל בארץ. חיבר מן הגדל בים עם הגדל בארץ אפילו חומ או משיחה אם חיברו חיבור עד שמישים את שניהן
 כאילו

משנה למלך

כענין דין ה' טמאין נגמשים בהם וכן נכלמות כלים כגון כהם הכל מקבל טומאה וראה דאין חילוק
 בין אם נגעט הטומאה בדבר הגדל בים לאם נגעט הטומאה בדבר הגדל בים וכו' ומה שכתב רבינו
 דבר זה שהוא גדל מן הארץ מזה עמנו אינו מקבל טומאה שדין אין בו שיפור נגד לקבל טומאה דהא
 הן אפילו חוט אפילו משיחה וכו' כן על כרחך קבלת טומאתו הוא כהטמאים דבר בגדל בים וה"ל מה
 לו אם נגעט הטומאה בדבר הגדל בארץ מה לו אם נגעט הטומאה בדבר הגדל בים. ודע שברב בעל
 סו"ט ברפ"א ממשכת נגשים כגון כהם מבר"י ממספוט דדוקא כהטמא של עור שחיבר לה טמאה ולא
 עור חיה היש דיקא נמי דקמי' נמתייתין טמא ולא קמי' טמאין ע"כ עוד כתב בשם מבר"י דבר
 שהוא מקבל טומאה ל"ל דיש בו כשיפור סגוד שלט על שלט העור ה' על ה' ולא כגון כיוון דלא
 פרקן זה צום כמו כהטמא ע"ד. ונראה דדברי מבר"י ממספוט עם דברי מבר"י לא יכוונן כוונת
 אחד דאם עור זה או כגון הוא מקבל טומאה מזה עמנו לפי שיש בו כשיפור ואינו טמא אלא העור
 זה כגון הגדל בארץ מזה אלא לאשמועינן מהותו פשיטא דטמא כיון שיש בו כשיפור ואם לאמר דאש
 לאשמועינן דלא כיוול כיוול וכדאן זמר נגמשים ואמר רחלים שטרקן זה צום דאולוין כמר רובא לא
 יהיישב כלל מאי דמסיים בת"כ פרשת חרשית וכלבד שיהבדו כדך חיבורו לטומאה חרשית ביכל דהחבר
 כדך חיבורו לטומאה הוא דהוה ס"ד דבעל כבוד ולפי כבוד מבר"י ממספוט נראה דלמירין חיבור
 זה כדי להשלים שיפור כגון שאין בו כשיפור ואף שהוא אינו מקבל טומאה מפני חיבה להשלים שיפור
 דבר בגדל בארץ. ואפשר עוד לדחוק ולומר דלפול מבר"י ממספוט כירא ליה כהטמא כשיפור
 דמתייתין ומאי דקמי' בת"כ וכלבד שיהבדו כו' הוא דס"ל דקרא אהא לאשמועינן דדבר הגדל בארץ
 מקבל טומאה ע"י נגיעת הטומאה בדבר הגדל בים אף שהוא אינו מקבל טומאה והוה דוקא אש נהבד
 כדך חיבורו לטומאה אז הוא שדבר בגדל בארץ ממטמא את נגעט הטומאה בדבר הגדל בים אף שהוא
 אינו מקבל טומאה ומ"מ לא יבולין ליישב לפי זה שכתב מבר"י דמתייתין שיפור כל כשיפור מדרב
 בארץ מאי דקמי' נמתייתין אפילו חוט אפילו משיחה וכו' דכוונת מבר"י הוא שיהיה בין הכל כשיפור ס'
 ודאי בורכא היא דמאי אהא מהותיתין לאשמועינן פשיטא דמתייתין דמתייתין כשיפור ובעת ל"ש. ודע שאף
 שדברי מבר"י ממספוט ומבר"י ז"ל לא באו כי אם כהטמאין דמתייתין דמתייתין כו' דאין נמתייתין דמתייתין
 דכלים דמבר"י לה כפי דאין חילוק ביניהם והוה פשוט. עוד אינו ממשקת את לקח זמר דגדל בים וזמר
 בגדל

פ"א ב וביצת הנעמית המצופה כו'. כח מבר"י דהמלוכה קמי' אף לכך כהטמא. ה"ט :
 ג כל שבים טהור כו'. בשירוש כהטמא ספק רבינו כ"ע דקאמר חון מכלב המים מפני שסוף טהר
 ויבשה וכן פסק בשם רש"י. ומדכתם כאן נראה דפסק דלא כ"ע ו"ע. ועיין היר"ס פ"א דכלים
 משנה ה' ש' עמוד ככל זה. ולי נראה שרבינו מתן עלה דמתייתין פ"א דכלים משנה י"ד דקמי' ובמשימי
 אין כסם טומאה חון מקף העושים כו' ולא קאמר נמי חון מכלב כהטמא וכו' מחלוקת ואח"כ כהם
 דהלכה כהם ועיין בחי"ט שם :

ומ"ש רבינו חיבר מן הגדל בים עם הגדל בארץ וכו'. חזאי זה שכתב רבינו הוא שני בת"כ בפרש"י
 שמיני דקמי' או בגד להביא את הדומה לו מן הגדל בארץ כל שהוא אפילו חוט אפי' משיחה
 וכלבד שיהבדו לו כדך חיבורו לטומאה ונראה דכיון מאי דתנן במשכת כלים פ"א כל שבים טהור
 כו' אפי' חוט אפילו משיחה דבר שהוא מקבל טומאה טמא ע"כ (א"כ עיין במ"ש הרב במהגר לקמן פכ"ג
 מהלכות אלו דין ד') והכוונה היא שאם חיבר זה הוא דבר המקבל טומאה נמקום אחר ע"י הטומאות חבורו
 היבא דמתייתין כס מן הגדל בארץ הוה נמי חיבור וכל מקבל טומאה הן אמת שדברי רבינו פשו'
 טמאה לא יבולתי לטומאה שכתב אמרו כאלן דבר שהוא מקבל טומאה טמא ר"ס בו ששאר חיבר בו מן
 הגדל בארץ הוא אשר יטמא ע"כ וה"ל להגיש בדבריו וכן הוא המשך כאלון וזהו ענין ואמרו כאלן
 כו' בגדל בארץ יטמא אש הוא חיבור לטומאה ולפי גורכא זו דבריו הם על הכוונה שכתבתי ודברי רבינו
 שרביש פ"א ממשכת נגשים הם ע"כ כוונת זו ולפי מה שגמיר בדבריו הרב בעל חי"ט. וראיתי למחן
 כ"ג מהלכות נגשים שכתב ומ"ס והוא שיהבדו לו כדך חיבורו נגשים עם ונת"כ מיייתי לה מקרא ע"כ
 ולכאורה נראה שהבין ששטט שמשנה כמו שכתבנו מדכתב בס' אכל האמה נראה דמתן לא קמי' אלא
 אהלת דברי רבינו שכתב חיבר להם כו' ועלה קאמר שם וסייגו דכיים ונת"כ מיייתי לה מקרא ונת"כ
 לא למדו מהפסוק אלא עיקר דמין אכל מאי דבעינן שיהיה מחובר כהגורו לטומאה דין זה אין לו
 רמו כפסוק חס פסוק. ודע שהנראה אלא מדקדוק דברי רבינו דמסכת כלים נגשים הוא דקרא
 אש נטמא דבר בגדל בארץ טמא דבר בגדל בים אכל אש נטמא דבר בגדל בים לא נטמא דבר
 בגדל ביבשה לפי שאפילו נטמא דבר בגדל בים לא קיבל טומאה וכ"כ שלא יטמא וזמנו ומינו חילוק
 כו' וכמו כהמך ר"ס נקרא י"ס דכלים מ"כ אף ממה שכתב רבינו בחיבורו בפ"ג מהלכות טומאה

טהרה. הלכות כלים פכ"ב

יב ברע שהיה עמלה וכו' עד סוף הפרק. ספק טמיה עשר : ומ"ט ואם היה על המטה טהרה וכו' :

פכ"ב א כמה שיעור הכנגד וכו' . פכ"ז . ומ"ט מכוונות עם המלל. כך היה הניסוח והוא פכ"ח שלם על שלם שאמרו חז"ל מן המלל דברי רבי שמעון ומכ"ח שלם על שלם מכוונות ופירוש מלל דרך סופרי בגדים למלל מהכנגד לכוונת מעט סביב הפסידה ואלו"כ חוסר : בד"א כנגדי נמר ופשתים וכו' . סבת פ"ב (דף כ"ו כ"ז) :

אבל האורג כנגד וכו' . נראה שכתב קן מדמיה כפרק כמה חשה עלה ס"ג ע"ב חריב כל שהוא טמא . ומ"ט חזק מתומאת מדרס וכו' . פשוט הוא :

ב הבגדים העצים וכו' . פכ"ח העצים והכרסין אין בהם משום טמא על שלשה :

ג כל הקליעות וכו' . פ"ג דפדיות וכחכמים : הקלע שבים קיבול א"ן טהרה ארוג וכו' . ג"ז עם וכחכמים : המכמורות והכממות וכו' . כסף"ג

טמאין טומאת ערב : יב ברע שהיתה טמאה מדרס וחיברה למטה המטה כולה מדרס . פירשה הכרע טמאה מדרס כשהיתה והמטה מנע מדרס . וכן אם היתה הכרע טמאה טומאת שבעה וחיברה למטה המטה כולה טמאה שבעה כאילו נגע המת בכרע שלה . ואם הוזה על המטה טהרה והכרע בכללה . ואם פירשה קודם הווייה הכרע טמאה טומאת שבעה כשהיתה והמטה טמאה טומאת ערב . היה הכרע טמאה טומאת ערב וחיברה למטה הכל טמא טומאת ערב . פירשה היא טמאה טומאת ערב והמטה טהורה שאין הטמא טומאת ערב מן המת טמא לא אדם ולא כלים מפני שהוא ולד כמו שביארנו . וכן הדין בשן של מעדר שנמא במת ואח"כ חיברו למעדר :

כסף"ג . ומ"ט העופש נגד מן החרס סקור מן זוטו מתמא . כפרק כ"ח :

ד עשה חלוק וכו' . חספסא :

ה משמרת על יין וכו' . ג"ז עם :

ו מטפחות ססגים . פכ"ח וכו' :

ז כסת הסבלים וכו' ומשמרת על יין אינה מתמאת במדרס . פכ"ח :

ח בגד שהיבב עליו לזרות וכו' . ספק דם חספסא פלג ז"ד : בעה"ב טעם טמא מתמא וכו' . חספסא דללים ספק י"ב :

ט חלוק הספוי כסכה וכו' . כפכ"ח חלוק של יולתה החזק הספוי כסכה טמא ופירש רבינו של יולתה הסוף אשר ילאו לשחוק הנה הן ילבשו זה המלכות :

י כפה שנתנו על הספר וכו' . כפרק כ"ח :

יא העושה אספליית כו' עד וכלו למשכב . עם וכחכמי קמא :

יב מאימתי יקבל הכנגד טומאת וכו' :

יד סבכה שמיחוסם הנגוס כחלוקין וכו' . סהרה . כסף"ח :

טז חלוק על כנגד וכו' עד מפני טהרה כחכמי

פרק שנים ועשרים

א כמה שיעור הכנגד להתמא שלשה טפחים על שלשה טפחים למדרס . ושלש אצבעות על שלש אצבעות מכוונות עם המלל לטומאת המת או לשאר

טומאות . בד"א בכגדי צמר ופשתים . אבל בגדים של שאר מינין אין מקבלין טומאה מכל הטומאות אלא אם כן היה בהן שלשה טפחים על שלשה טפחים או יתר . שנאמר או בגד מפי השמועה למדו שבא הכתוב לרבות שלשה טפחים על שלשה טפחים כשאר בגדים לטומאה . בד"א בקרעים מן הבגדים אבל האורג כנגד בפני עצמו כל שהוא ררי זה מקבל שאר טומאות חוץ מטומאת מדרס שאין מקבל אותה אלא הראוי למדרס : יב הבגדים העבים ביותר כגון הלכדין והנמטין הקשין . או הבגדים הרכין ביותר כגון בגדי פשתן של מצרים שהבשר נראה מתחתן . אינן מקבלין טומאה עד שיהיה בקרע שלשה על שלשה טפחים בין למדרס בין לשאר טומאות : יג כל הקליעות מקבלות טומאה בבגדים . אחד הקולע חומים ועשאן פ"ף או האורגין ועשאן אבגם וכיוצא בו . חוץ מקליעה שעושים הצמרים לקשור בה הצמר שהיא טהורה . הקלע שבית קיבול אבן שבה ארוג או עור מקבלת טומאה . נפסק בית אצבע שלה טהורה . נפסק [בית] הפקיע שלה בלבד עדיין היא בטומאתה . המכמורות והרשתות מקבלין טומאה . והחרס מקבל טומאה מפני זוטו . מפני שעניי אותה השבכה דקין ביותר והרי היא כבגד . העושה כנגד מן החרס טהור . מן זוטו מתמא : ד עשה חלוק מן המשמרת אם יש בו שלשה על שלשה מקבל טומאה : ה משמרת של יין שבלתה אם משמשת מעין מלאכה ראשונה טמאה . ואם לאו טהורה : ו מטפחות ספרים המצויירות אין מקבלין טומאה מפני שאינן משמשין אדם שהרי ציוון מעיד עליהן שבשכיל ספר געשו . ושאין מצויירות מתמאות בשאר טומאות חוץ מטומאת מדרס מפני שאומרין לו עמוד ונעשה מלאכתנו כמו שביארנו בענין משכב ומושב : ז כסת הסבלים שמניחין על כתפיהן מפני המוט מתמאה במדרס ומשמרת של יין אינה מתמאה במדרס : ח כנגד שחישב עליו לצורות אינו מקבל טומאה . ביטל מחשבתי מקבל טומאה . בעל הבית שעשה מטפחות לחפות בהן כותלים או עמודים אינם מקבלות טומאה : ט חלוק העשוי כסכה כדי לשחק בו שותי שכר אינו מקבל טומאה : י כפה שנתנו על הספר טהור מלקבל טומאת מדרס . אבל מתמא במת ובשאר טומאות : יא העושה אספליית בין על העור בין על הכנגד אע"פ שיש בהן שיעור טהורין . עשה עליהן מלונמא על הכנגד אינו מקבל טומאה שהרי נתלכך ואינו ראוי . ועל העור מקבל טומאה מפני שהוא מתקנה וראוי למשכב : יב מאימתי יקבל הכנגד טומאה משיארנו בו שלש אצבעות על שלש אצבעות . וכל הכלים הנארגין במחט כגון הכיס ואנפליא אין מקבלין טומאה עד שתינמר מלאכתן : יג כל הכלים הנעשין ע"ג מחט כגון מצודה כיון שנעשה בהן בית קיבול מלאכתן מקבלין טומאה : יד סבכה שמיניחות הבנות בראשיהן אם התחילו לעשות אותה מפיה אינה מקבלת טומאה עד שינמר קרקעיתה . ואם התחילה מקרקעיתה אינה מקבלת טומאה עד שינמר את פיה . ושביסה מקבלת טומאה בפני עצמה . והוסיף חיבור לה לממא ולהתמא : טו סבכה שנקרעה אם אינה מקבלת רוב שיער הראש טהורה : טז חלוק של בגד או של לבד או של נייר מאימתי הוא גמר מלאכתו משיפתח את פיו . הנדול לפי נודלו והקטן לפי קוטנו . ואם נטמא החלוק מאימתי הוא טהור משיבילה ואינו משמש מעין מלאכתו ראשונה . נשתייר בו רובו מלמעלה עדיין הוא בטומאתו רובו מלמטה טהור . ואם נקרע סבית פיו טהור : יז העושה חנור *מצואר של בגד ומצדו של סדין אינו מקבל טומאה עד שימלול שפתותיו . עשאהו מאמצע הכנגד ומאמצע הסדין אינו מקבל טומאה עד שימלול מצד

משנה למלך

על המטה א"ף אם טיהר א"כ"כ לא נפיק טומאתו הראשונה . והיינו דתני מקה ספק לם מיוזן ונגע כהם כהם טמאים טומאת שבעה טיהר טמאים טומאת שבעה . ותני נמי טיהר טמאים טמאת שבעה . וכך לם מיוזן כולם טמאים טומאת שבעה פירשם היה טמאה טומאת שבעה והמיוזן טמאה טומאת ערב . הכי טיהר חלוק בין היות המיוזן מחובר עם המטה שבעה טמאת המטה לסימא שמתכנגד אחר כך ופשיטא שאין חלוק לגבי האי מילתא בין טומאת מדרס לשאר טומאות :

יב ברע שטיהר טמאה כו' . עיין במ"ט הראב"ד פכ"ז מהלכות אלו :

פכ"ב א בר"א כנגדי נמר כו' . חילוקים אלו מכוונים כפרק כמה מליקין כסוגא דשגם על שלש יע"ש . ומ"ט אבל האורג כנגד נטע נעמו כל שהוא כו' כהנו הסוסטום כפרק סוכר (דף ל"ו) ד"ס א"ן בו דדוקא כשאין כדעתו לארנו בו יומר אבל אם יש כדעתו לארנו בו יומר אם אין בו שלם על שלם טהור וכן נראה מדברייהם (דף ס"ג) ד"ס מנין יע"ש :

ו מטפחות הססגים המצויירות כו' . (א"ס עיין במ"ט הכי כמתכנגד לעיל פ"ב מהלכות אלו דין א') :

טלית

טמא טמאה דהיינו האדם ושהי האוכלין מ"ט טמא האוכלין קא מוירי דמטמא ואלוין שנגעו במשכב הווי רחוקו לטיוט כעודם מכוונים למשכב וכמנואר . ומ"ט מוכרחים אנו לומר דמטמא שנים קאי על המיוזן ולא על האדם הנוגע בו מדחי מ"ו ולחן מטמא שנים וסוכל אחד והסם א"א לפרש כי אם על המיוזן עלמו שמטמא שנים וסוכל אחד כדין כל ודל טומאה אבל אדם הנוגע בעשירי ולחן אינו טמא כלל דכיון דמ"ו ולחן קאי ודל אינו מטמא אדם וכלים דהא קי"ל דאין אדם וכלים מקבלים טומאה כי אם מאכ טומאה ומנואר . וכיון דכבא דמטמא אחד קאי על המיוזן כבא דמטמא שנים נמי קאי על המיוזן אבל לעולם נענין דינא אדם הנוגע במיוזן מטמא שנים וסוכל אחד כדין כל ונוגע במשכב שכי כהכ רבינו דמיוזן עד עשרה טפחים הוא אכ הטומאה כטומאה עומה . עוד ל"ל מדברי רבינו שכל שיצא סוג על המטה ונכאוסה טמא היה המיוזן כרוך על המטה א"ף שטיהר א"כ"כ המיוזן מן המטה מכל מקום עדיין המיוזן טומאתו הראשונה הוא אכ הטומאה במקום . והא דתני טיהר טמאים טמאת מדרס וכך לם מיוזן כולם טמאים מדרס פירשם היה טמאה מדרס והמיוזן מנע מדרס שאני בהם דבשע טמאת המטה לא היה המיוזן כרוך עליה אלא היכא דבשע דריסת סוג על המטה היה המיוזן כרוך

רשנה

ו. וזרקו לאשפה
 ר' אליעזר סבר
 לם טמא ל"א שלא
 מוכן הוא וכו'
 ותמה. והניח
 גלא מן המוכן.
 ורקו באשפה
 ונהדר ביה ר"ע
 מה כר' יוסע:
 ה. אספגות

ה. הרי תלמי צמנד
 כן לר' יוסע בני
 טהור ומשני טהור
 הדלת מוכן הוא
 י' אינו מוכן לנבי
 ר"ע ז"ל והסת
 קא ודייק לה התי
 מקמי

ר. בפי' להטיל
 יחד נע"ג אבטות
 ע. טהור טומאה.
 קלו וחסרו כדור.
 ככר

ל' מנ' תשמיש
 א'ין בה נע"ג:
 ובל טהור טומאה:
 ו'הני' בקופסא
 ק' וה"ל כשאר
 ה"ל [כס' מ'י]
 בה [כס' מ']
 ג' מהשכחו. כי
 ה'ניח אחורי לת
 ד'ין שיה ומק'ט
 ו'י הדלת. כגון
 ר' יהושע. מוכן
 ו' כל שאל שמתן
 ו' ה"ל אחתי לא
 ע'ליה והתמ'ט.
 ו'קיי"ל כר"א
 ו'קיי"ט [כס' מ']
 לסיק

ר' עובדיה מברסגוריה כלים שלש על שלש פרק ב חוספות יום טוב קלו ציונים

אספגות. החבטות שששים מחלב ושעור וממחה וזמן וכיוצא בזה וממרחים אותם על הבגד או על העור וטעמים על המכה והיא מואסת. ואין הבגד והעור ראויין עוד לשינה ולא להשמים אחר: מלוגמא. מחבטת עשויה מקמח וזאנים וכיוצא בהן שאדם לועס וטען על גב המכה. ופי' מלוגמא מלא

לוגמא: בבגד מדור. לפי שהבגד נמאס ומתקבל וכו' לא חיי להשמים: ובעור טהור. שאין המלוגמא מהדבקת על העור כמו על הבגד ואין העור מתקבל בכך: מפני שהיא נעדרת. לאחר שחבטתה מפני הבגד היא נעדרת ושמתה מליטה מעל הבגד והולך כל הלכלוך. ואין הלכה כרשב"ג: מציירות שהורות. לזרען. מוכמת עליהן שהן מיוחדים לספרים בלבד (אינו משמש אדם. וכל שאיט משמש אדם ט: זרע שמינין מציירות. מיוחדים

במגד קולי"א בלע"ז. כן כתב רש"י שם קבול"א בלע"ז והרמב"ם בפירושו כתב שהו' יחד]: רבי יוסי אומר על העור טהור. ור"א ל"ג. וכן נמחק בנ"ל [וכן בנוסחה מהר"ם ליתיה. וכן במשניות ישנים מטקטריס]. והסברא עתה דלא גרסי' ליה. דאם טהור על העור. כ"ש טהור מטהר ג"כ על הבגד. כדמוכח מלוגמא. ומי ששנה כן אפשר שיה' לו העשות ממנה"ו: ששם נשנה ר"א על העור טהור: מציירות שהורות. כי ה"ר"ב שכל שאינו משמש אדם טהור. כותבן בנ"ל פרק טו: וישאירם מציירות טהורות. בשאר טומאות חוץ ממומחה מדרם. מפני שאומרים לו עמוד ונעשה מלאכתו. הרמב"ם פכ"ב מה"כ: ה' כבה שהוא טומא מדרם. כתב ה"ר"ב שפעמים טהור יושבת עליה.

הספר
 חוספות יום טוב
 חוספות יום טוב
 חוספות יום טוב
 חוספות יום טוב

מלאכת
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

בועז
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

תפארת ישראל
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

יבין
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

מדקמי
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

העושה
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

חלופי גרסאות
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

תוספות חדשים
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

אלוהו רבא
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

פכח' ד' ושאינם
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

משנת אחרונה
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה
 עובדיה מברסגוריה

כנדרים שם בשם הר"ם דגם המחמירים לא אסרו אלא מדרבנן משום
 מ"ע א"כ י"ל דבדרבנן יש לסמוך ע"ד המקילים אבל היינו ברבו
 והולין על הטובין אבל בעת ריבוי גשמים יש לחוש לריבוי נזקין
 לש"י כמ"ס זהו חשק דאורייתא וע"ע בשו"מ מהר"ם שיק יו"ד סימן
 קל"ב ק"ג פלפול ארוך בכ"ז ועכ"פ בודאי אין להקל אלא בשעת"ד:

ועתה נבא לדון מקוה החדשה שעושים בעת שהיא בנויה מלבנים
 וגפסים (נימענד) הכוללים וקרקעיתה והמדרגות וסמוך
 לקרקעיתה יש נקב בכותל שלד הגהר ומשם מונחים מרובים עד
 הגהר והמרוזים הם מן ד' נסרים דבוקים במסמרות ברזל חדשים
 ומשמש גומא המטהרה בנסרים שהחמיר הח"ס כי ר"א גם בנעשה
 מאליו ובכדי שלא ירקבו המרוזים יצו אותם בפנים בטיט ברזל
 בדפנותיהם וקרקעיתם ודבוקים במסמרות אבל הניסוי הוא רק מעץ
 והנסיון העיד שאחר הציפוי שארו מקומות שלא נדבקו הטסים היטב
 ויכולים המים למלוך מקום לכנס לשם אלא דאיכא הוכחה וגי"ד דלא
 נוחא להו בזה ובפרט דעיקר לדינא דאין נקבים כאלו פוסלים כיון
 שלא עשאום בכונה לזרך לקבל והמרוזים הם המחילים מחוץ לכותלי
 המקוה ובהן עובי הכותל מונח הולין עגול חללו כשפ"ה והחכם ע"י
 מנופה עץ וכשפותחין המנופה נכנסים מים מהגהר לנקוה בערך חצי
 אמה בגובה גס כשהגהר ממוצע בגודלו ויש בהחלי אמה כמה שיעורי
 מקוהות מפני גודל השטח וכשפותחין המנופה שופכין להמקוה מים
 שאובין עד שהתחלל וכשפותחין ח"כ המנופה ילא המים העלוונים
 וחסמום בשוה לגובה מי הגהר ועי"ז נקל לנקוה בכל עת ולהכניס
 מים אחרים מהגהר וכשהמנופה ארוקה היטב דרכה לחסור במעלה
 בערך חצי אמה או מעט יותר ע"י נרבים קטנים שגוראם שמתחילים
 המים מבחון לפנים דרך הנקבים ועיקר היתר עפ"ד הרשב"א
 שש"ב"ע סכ"ח דלא אין הוהילי ניכר להדיא כשר והביא משו"מ שם
 חר"י סימן ע' וצ"ע סימן ל"ט ותשו"מ ע"י ל"ט:

וכו' דהתם טווי הוא וזהו אריגתו והגאממע אינו טווי וארוג אלא נעשה
 ע"י מריחת הגאממע הלחה ע"י האש עכתי"ד. הנה מ"ס בשם הסד"ט
 אינו ח"י ולא גמלא פה"ק אבל ח"י מלאחי ד"ו צפי' הראב"ד פ"ג
 דעדיות מ"ד באמלע דבריו לחד פי' שם ביאר דהא דמוסף שק על
 הבגד שאע"פ שאינו אריג טמא היינו בקליעה כ"ס משא"כ בדאיכא
 שיעורא ע"ס (ובגוף דין אריג כ"ס ישוין ברש"י ביה"ה דף כג ע"ב)
 ד"ה אמלעית דס"ל דגם בכלי עץ גזרו משום אריג והחוס' חלקו עליו
 וע"ע ברפ"ב רפכ"ו מכלים מ"א ומש"א שם) ואלוה הגה מלאחי ברש"י
 ובחס' (ה"ה ע"ה) כהא דהעבים והרכים אין בהם משום שלש על שלש
 וז"ל והרכין שאינו אריג דלאו לבישה חזו ולא לתקן בהן חלקו אלא
 לישב עליו ולרדך שלשה על שלשה יעו"ש ומבואר דבריו אריג צפי'
 ג"ט על ג"ט אך ד"ל דמשום שא"ר לשום לבישה משא"כ בהגאממע
 שעושים מהם חיקון לבגדים וע' בתשו' נו"ב מ"ת יו"ד כי ק"ה ושיבת
 ליון כי ל"ט בדיון הגייר והעלה שם הש"ל דהגייר הנעשה מבלאי
 בגדים מקבל טומאה דלענין טומאה א"ל שיהי' שוב טווי וכו' דגם
 הלבדים הם כבגדים ואף לפנים חדשות באו לכאן הרי לא צבייל
 שה' אריג בתחלה מקבל טומאה אלא מפני שנעשה עתה מעשה לבדים
 והעלה דיש ב' מיני גיירות יעו"ש היטב וז"ל י"ל דה"ג כ"ד לא גרע
 מלבדים שהרי גם הגייר אינו טווי כלל ועוד שהרי מבואר בשבת (כ"ז
 ע"ב) ח"ר ג' דברים נאמרו באיטמא וכו' ואין מטמאה בגנעיים
 ושיש"ש שעשו' כמון לבד ואינה טווייה ובגנעיים כתיב בגד וצבי' שוב
 וטווי כמו בכלאים ובחוס' ד"ה ואין וכו' הקשו מרי אריג בגנעיים
 אפי' במה ושרך לא מטמא דצבי' טווי ואריג והי' דמטמא במה ושרך
 בק"ו מפנין קטנים כיון דשריך בה מדרם ובמהרש"א שם פי' דהא
 דצביין בטומ' ושרך טווי ואריג היינו בדבר שאינו ראוי למדרם הוב
 ע"ס וע' בחוס' שם (פ"ד ע"ה) ד"ה מפן ובמהר"ל שם דמוכח דהוי
 טומאה דאורייתא ע"ס היטב ותבין וז"ל כ"ד שפולין מעליה וכו' ודומה
 אן הגאממע וראוי למדרם א"כ א"ל שיהי' טווי ואריג ומקבל טומאה.
 אך לפמש"ל מדרבני רש"י וצחים דשאלונו אריג צביין שיעור ג"ט
 ומבואר שם דהרכין היינו שפולין לבד"ו פלפול אריג צפי' שבת הג"ל
 ב"ה אין בה וכו' שעשו' כמון לבד שקורין פולטרא ואינו טווי
 עכ"ל הרי שהלבדים הם הם מין הרכין הנכר במשנה ח"כ מדינא אין
 בו שיעור גע"ג אצבעות לקב"ט אלא שיעור גע"ג פסחים א"כ כ"ד
 שא"ל להמלאכה של ההתימה שיעור כזה שוב ליכא חשק קב"ט והן
 אמת שהרמב"ם ור"ש ורע"ב צפכ"ח דלעיל שם פי' הרכים בע"ה
 אבל מ"מ מע"ל שחלקו על רש"י דקורא דין ומוכח חוס' דצבחים
 שם דגם א"ס ה"י בו מתחלה שיעור גדול ונקרע ממנו בע"י שא"ר
 בו ג"ט עג"ט דדוקא בעודו מחובר אמרי' אבז אביבין שאני ע"ס
 ותבין ואף שכתבתי לעיל ד"ל דוקא החס שאינו ראוי לשום לבישה
 ולא לתקן בו שום בגד משא"כ כ"ד מ"מ הרי בהחתי מהחוס' שבת
 הג"ל גבי איטמא שכתבו דכל טמא דמטמא במה ושרך כשאינו
 טווי ואריג משום דשריך בה מדרם והרי החס חזי לבישה ואפי' חללא
 במדרם והרי קי"ל ככ"ד דלעיל דלמדרם צביין ג"ט על ג"ט ואף
 דלענינים כגו בג"ה ועחוס' שבת (מ"ז ע"ה) ד"ה בגדי וחס' וצחים
 (ה"ה ע"ה) ד"ה מעיל וצ"ס פכ"ח דלעיל וחס' שירובין (כ"ט ע"ב)
 מ"מ הרי מבואר בירושלמי סופ"ג דגיטין דגמירי דליבור לא מעיני
 ודינס כעשירים ואין בשיעור ג"ה שיעור קב"ט:

האמורה בתורה ע"ס
 פ בזה:
 ענין הגאממע מניו חו
 הע"ה סק"ד שהעלה
 דבמ"ס המג"א דלרדך
 מדבדי השי"ק שעל
 שר בחלקו בחון חלקו
 גם בתשו' כתב סופר
 של שבת ויו"ט תלוי
 בילה את י'
 דס"ל דמתבת דיוה"כ
 זך בשבועות י"ג ע"ה
 ? בספר מנחת חינוך
 עי' ח"א בתמי' זו ולא
 תא"ח"י כי קי"ז ושר"ס
 וזממו מירושלמי פ"ח
 והוא העלה לחלק בין
 ס' ה"ל דמוכח דגם
 כה"ג דתקתי' אומלא
 ' ביומא פ' ולבן כ"ל
 נהאם תקתי' אומלא
 ת ובלע וכנס למעיש
 א' נבלע השאר למעיש
 כנס במעו' וז"ה שפה
 זון הכונה הוא כמ"ס.
 אמת ויבייבין ד' מטאות
 אר בחוס' שבת ק"ב
 אינו חיוב בשום האמת
 א' וצ"ר בתשו' האמת
 ל"ד מ"ס בזה והגם
 זה:

אך לפמ"ש בא"י הל' כלאים סי' ד"ס דבאיטמא מטמא בגדין משום
 דהוי תכשיט י"ל דמטמאן בג"ה ועכ"פ כ"ד ברש"י שבת י"ל
 דבעי' ג"ט וכמ"ס אך לפמ"ס במש"א פכ"ד דלעיל מ"ב דלא תלוי
 בעשירות ושנוי אלא א"ס הוא מליע חתיכה של ג"ה או משליכו י"ל
 דבג"ד שהם לוקחים חתיכה זו לתשמש דיום כעשירים ואלוה הגה
 עוד י"ל דלון בזה דכיון דקובעו ומחברו לפשוטי כלי עץ מחבטל לבני
 גוף הכלי וגדולה מזו דעת הר"מ בפי"מ שי"ה דלעיל מ"ה גבי
 קלוסטרע של עץ ומלוכה במתכות דטהור ובסי' הרא"ש שם עליו
 מש"ס סוף חגיגה וע' בכ"מ פ"ד דכלים ה"ד בשם ר"י קורקס באורך
 בזה וע' בר"ס רפכ"ב דכלים וטווי"ט שם דס"ל דצביין מניס אינו
 כן וע"ע בתו"ש שלח חגיגה וצפי' חרדים שעל הירושלמי רפ"ח
 דברכות ה"ג ומ"מ פ"ד ופ"י ופ"י דכלים וע' בשע"ה לאו"ח סימן
 ה"ה שרמו למ"ס צפי' ז"ה על השביקהא בזה ובג"ד שאיננו טווי
 לכל הכלי עץ רק כרך כביב ראשו במקום כניסתו לנקב לכ"ע נראה
 דע"י חיבורו בדבק להטין מהבטל לבני הטין ונפקע טומאהו כיון שנעשה
 בו שינוי מעשה ודקו"ל גבי בית שבת כזרעים דמהני שינוי מעשה
 לבטל טומאהו ועחוס' ב"ב (י"ט ע"ב) ד"ה ותיפוק והוס' סוכה (י"ג
 ע"ב

הנה דבר ההוהיל ככר הארמתי כמנה השובות והבאתי מדברי
 הראב"ד בפי' לעדיות פ"ה כי ר"א ס"ב א"ח ד' ובפרט מדברי
 עושה גדר של כלים בפני המים ואע"פ שהמים יורדים בין כלי לכלי
 אין בך כלום שאלו מקוה הנקוה במקומות הרבה אם נשאר בו מ"ס
 מכיילים בו וכו' עכ"ל. הרי דנקט שהמים יורדין בין כלי לכלי ואפי'ה
 כשר ושם לעיל מפורש דמיירי צמי גשמים היורדים מן הגהר ואפי'ה
 לא מפסלו משום וזולין וזוה מוכח להדיא כדעת תשו' מעיל דקדק
 כי ל"ט שביבא גס ר"מ דדורא בגרנך הכותל והמים נמשכין כזחילה
 כל מי נהר וכדומה מקרי זחילה ובתשו' השב"ץ ח"ה סימן י"ז כתב
 וז"ל ומ"ס שהמקוה נשחחו כחוליו ומים הנקיים יורדים בו דרך סדקיו
 ומניח א"ס גריבין להסוף בו מים ע"י המשכה כשר הדבר וסביר
 דמי וכו' ומשום זחילה אינו נפסל וכו' כבר כתב הרשב"א שלא נאמר
 זה אלא כנקב רחב כדקוה כיה נפסל מפני שהוא זוחל הי' לנו לחוש
 שהמים אכל מקוה שנסדק או יקב משע עד שלא יכיל המים ונזקק
 משע משע והולך וחסר אין זה נקרא זוחל דהא אמרי' פ' חומר
 בקודש דארעא חלוליה מהלחל ומתפטפת בכל שעה ונבלטין המים
 משע משע במקומן ואפי'ה כשר ועוד הביא הרב ז"ל ראי' מדתנן
 מקוה שנמלא חסר כל טהרות שנעשו ע"ג למשרע עמאות ודוקא חסר
 הא גמלא בו מ"ס אע"פ שחסר ממדתו הראשונה טהרות וא"ס מקוה
 שנימוני יולאין דרך סדקיו כיה נפסל מפני שהוא זוחל הי' לנו לחוש
 שמה נשבר למטה ועשה זוחל שהרי סד"ה הוא אלא ודאי לא פסלו
 זוחלין אלא בזוחל ממש שזחילהו נראית לפי שכל המים שבמקוה
 דגויין בזוחלין אבל מפני טפיף משע שאין ניכר לעין לא מקרי
 זוחל ודברי טעם הם וראוי לסמוך עליהם הלכה למעשה עכ"ל הרי
 מפורש דכ"ד אין שום חשק בזה:

בשם מ"כ דגם באחרון
 שמד' רש"י סוכה מ"ה
 אחרון מוכח להיפוך
 ודל ד' מנינים שבלוב
 ג"ה רפ"ד דמוכה בשם
 ג והגה אוהבו דהוש"ס:
 אל רומבוערן ג"י
 ז"א.
 ע"י מרובים פתוחים
 מה ע"ד הש"ך סקי"א
 אך בתחלתו אפי' ברבו
 ענין שהשכיבו לבריית
 ג' קדמו ב"ה על הל'
 ין יש לקיים דעת הש"ך
 ענין שהקשה מטבילה
 ומו מעורב צמי גשמים
 ל' דשאי מעיין שעומד
 ימימו ע"ג כדריכה כיון
 ולין אבל בנהר המעיין
 נחבטל ממנו דין מעיין
 ענין לטהר כ"ס ולא
 זו וצ"ח סק"ח וסק"י
 ה"ק וס"ך הג"ל אבל
 פשיטא וכו' כבר דחה
 וכו' שגמל מהש"ך דברי
 תלוי במחלוקת ראשונים
 ומב"ן כמהר"ק והרשב"א
 ע"ג וכו' חש"ס י"ט ב'
 אך לפמ"ס היטב"א
 ב"ב כ"ט

חזון

הלכות מקואות סימן קכו

איש

קנ

שפך ג"ג לצור הכיור והחייב חיבתו למקוה כשר בנזק וקטפרס, והחייב נחמלה גשמים מים כשר דמיים השלובין גשמו ע"י השקתן למקוה הכשר, והחייב דבשעה השקה לא הוכשרו לעצילת הדם וכלים כיון דלא היו ביה מים ואין לזקק וקטפרס חיבור להכשיר מקוה חסר, מ"מ פסול שאובין שקט מיכו וכו' וכו' ע"כ

י"ד כי ר"ח ס"ג לא יסתם אורו צידו ולא בכל דבר המק"ט כ"ו, דין זה נגזר מדון הסביר את המים ע"י דבר המקב"ט המקוה דינפין זכאים כ"ב ב' מקרה דהן מעין וכו' וגו' דבעתן הוייתן ע"י עברה ומ"מ לא דמי ממש להטביר המים ע"י דבר המקב"ט דהתם נפסלו המים לעולם אבל סתם את הנקב צידו או דבר המקב"ט כי דבר הסור את דו והפקק המקב"ט וחזר ופקק את הנקב צדבר שאינו מקב"ט המקוה כשר וזקק בשעה שכוף עובל הדין שיעמוד המים בני דבר המקב"ט ויעולם כשחדם פוקק את הנקב צדבר שאינו מקב"ט המים מהטבירים ע"י האדם המחזיק את הפקק צידו ע"מ שדק את הפקק שיעמוד בעצמו ומ"מ לא נפסלו המים ע"י זה שנתקיימו ע"י אדם שבה התם.

שם סמ"ה שיעור המכבה זו אין פחות מג' טפחים, נראה דאין מילוק אם בני ג"ש הם על קו ישר או שכן כהמות' ד' או ח' או כהני קשה כל שאתה פורטין והן ג"ש כגו, ודוקא בנפולין להדיא נמקוה במשך פחות מג"ש שולקין, ושיעור לצוד שהצורו הראשונה היינו לקבוע שיעורא, [ע"י בני רשב"ן שהביאו ב"י], אבל כל שהמים נגדו ע"י משך ג"ש עד שיצואו לחלל המקוה כשר, ופי' צ"י בשם ריב"ש דהרשב"א חולק וסובר דסגו בכל שהוא, וכן נראה דעת הטור שכתב שאינו שוקף להדיא למקוה ולא הוכיר ג"ש, אבל ריב"ש ורשב"ן כתבו להתמיר כדעת ר"י דבשינון ג"ש.

לוקח פקק של גומי והרו צחורו שנשטח של כרול מעבר לעבר שחכה השלשלת יד נפקק להוליך את הפקק מן הנקב בכל פעם שיש לזרוק להוליכו, וחסר בפקק זה את המקוה, יש לדון בזה אם פקק זה מקבל עומאה, מחרבה עממים, ה' אם פקק זה מקבל עומאה מלד עמו, ב' אם מקבל עומאה מדון בלי קיבול, ג' אם מק"ט מדון בלי מחכה משום שהוא מחובר לשלשלת, ד' אם השלשלת מק"ט יכה הפקק עמא משום מחובר לעמא.

ונראה שאין גומי מק"ט שנה נחמרה עומאה אלא ב' כלים כמשיב הר"מ פ"א מה' ב"ה, והגומי הוא שרף עץ ידוע ששרף של גומי, ובי"ז כופה שאין בלי זהה מקבלין עומאה, ובבבלי קיבול דקו"ל להעשין מן העלים מן השיפא ומן הגומי הכל עמא וכדתנן כלים פ"ח מ"טו צבועה כוס מן הנייר [ונייר שלכס היינו מן העליון], וכדלחור סוכה כ' ב', וכדלחורא בר"מ פ"א מה' ב"ה, נחלקו הר"מ והת"ר, דעת הר"מ שם [ובפי' המשנה פ"ד לכלים מ"י] דכל זה או מה"מ ויש להם עברה במקוה ופי' הא דלמרו שנה פ"ד ב' דמפן יש צמינו עברה במקוה היינו דאם עשה בלי קיבול משיפא גומי יש להן עברה במקוה, ודעת ה"ר שבת שם דאין להם עומאה מה"מ אלא עומאה מדרם ומדריבן מעמאין בלי קיבול שלהן [ואפשר דאין להם עברה במקוה אף שיעמאין מדריבן].

ובגומי נראה דגם בלי קיבול עובר [ואפשר שאין מעמאין מדרם דאין בלי גללים בלי דחמה ולא מקרי דיש צמינו עברה דלאו מינא דעין וינהו] דלאו מינא דעין וינהו.

ועוד יש לדון אחרי שנתרבו שאר בגדים לעמא שלשה על שלשה, ואפשר שגם גומי בכלל שאר בגדים אף שאינו אריג הלא גם לפדים עמאים, ואמנם נראה דלא נתרבו אלא למר גמלים ולמר גפן וכו"ו שכן צע"י ור"ינהו כומר ופסחים אבל לא דברים הנמסים והתכים, ובי"ז לשון בר"מ פ"א מה"מ ב"ה ח"ב.

ואף בגד ועור ומקבלי עומאה צע"י שיעורא, בגד' שאר מויין שלשה על שלשה עור כ' על כ', ופחות מכלא עבורים אלא ח"כ יחדן לתשמים השוב [ע"י חזו"א כלים ס"ג י' ס"ק כ"ב] ולא חשיבי טעם ביה שיעור ואש"י. דבעתן כהו מעלעל מלא וריקן, זה שכן ראוין לקיפול חשיב מעלעל מלא וריקן, ויחוד לפקוק את המרתן הוא השמים גרוע כמשיב חזו"א כלים ס"ג י"ב ס"ק י"ד, ולפי"ו אף בגד למר גמלים וכו"ו צ"ל שאין צו שלשה על שלשה ופקק

צו אינו מק"ט, והנה פקק הגומי אינו מק"ט משום בגד אף ה' היה צו דין בגד, כיון דאין צו גומי, ויחד מעמא אחר אינו מק"ט ולעולם צע"י צבגד מעלעל מלא וריקן וכל שאריו לקיפול מקרי מעלעל מלא וריקן, אבל עור שלוק עכו"ר כיון שאינו ראוי לקיפול וכמשיב ה"ר שבת ס"ג ב' ד"ה מניין, והכי נמי פקק הגומי הוא קשה ואינו ראוי לקיפול, ואם נעשה מחתלה לפקק את המקוה יש לטבירו גם מעטם ונעשה לשמש את הקרקע.

במג"א ס"י תרכ"ט סק"ח, כתב דסוגס לענין קב"ט הגוי הם נקבי העמודים הם מעבר לעבר או שבה בלתי

מפולשין דאם הנקבים מפולשין מעבר לעבר לא מקרי ציה קיבול והיו הסולם פשוטי כלי עץ וטבירו אבל אם אין הנקב מפולש חשיב ציה קיבול ואש"י. דכ"ה דבי"ק השע"י למלכות הא' מסקינן סוכה י"ב ב' דבי"ק השע"י למלכות שמי' בי"ק והדברים ל"ב ח"ה דכלי עץ הפשוטים פהורים הוא דלחיתקש כלי עץ לשק ובעתן מעלעל מלא וריקן והנה בסולם אין השליכות מחטלעלין ע"י שולי הנקב אלא ע"י דלדי הנקב אבל נראה דעת הרמב"ן דכה דתנן כלים פ"ח מ"ה זה הכלל השע"י לחיתק עמא הוא אפילו בעשוי חביבה פרוזה כיון שכן הוא עיקר השמישו וכמשיב חזו"א כלים ס"י כ"ה סק"ה והלכך אפילו אם הנקבים מפולשין מעבר לעבר חשיב בי"ק, כיון דעיקר השמישו שהריינה השליכות קבועות בלדי העמודים, ולפי"ו נראה דגם בקבץ השליכות צמסמרים על העמודים הסולם עמא חשיב שהעמודים מקבלים את המסמרים וחשיב בי"ק, ולי' לפ"י דכה דכתב הח"ה"ד דסוגס אינו מק"ט הוא כשיעור הח"י שנה י"ב ב' ד"ה הוא, וכמשיב חזו"א שם ס"י כ"ז סק"ד, אבל קשה דכה בח"י פ' שמינו ממעט סולם שאינו מק"ט משום שאינו משמש משמשי אדם והובא בחר מנהות ל"ז ב' ד"ה ולדברי וצ"ש, ופסקו הר"מ פ"ח מה"מ, ובי"ז ל"ל דמסמרות שכן עמא נוקבין לא מקרי בי"ק ח"כ אף בשליכות נקב לא מקרי בי"ק כיון דעיקר השמישו ע"י השע"י על העמוד ולא על השוליים וכמו שכתבנו לעיל ואפשר לקיים דברי הח"ה דכל שאין לו שוליים לא מקרי בי"ק אבל בזמן שיש לו שוליים מקרי בי"ק אף שמתעלעלו בשוליים מן הכד, ועוד דפעמים מעלעל הסולם על ל"ו ואז השליכות וקופות למעלה כדכ"ר קבלת הנקב.

ולחאמור פקק של עץ שחר צחורו מקל להיות לו יד להכניסו ולהוליכו וחסר צו את המקוה ה"ל מעמוד צדבר המק"ט אף אם הנקב של הפקק מעבר לעבר דהפקק חשיב בלי קיבול ומיכוו אם עשאו מחתלה להתייחם המקוה הוא עכו"ר מדון עשאו לשמש את הקרקע.

ואם הפקק של גומי אף אי חשיב בלי קיבול הוא עכו"ר למשיב לעיל דגומי אף קיבול שלהן עכו"ר.

ואם ביד של כרול יש מקוה לדון אם חלוטין בחר פקק שהוא של גומי או בחר וידו שהוא של כרול, והנראה דחלוטין בחר פקק ובה' דתנן פ"ג מ"י פתחה של מחכה ומפין שכל של עץ עכו"ר מפני שהוא מחכה המשמשה את העין, ואמנם זה דוקא כשהכרול ה"י גולמי קדם שהכניסו לפקק אבל אם הכרול כבר בלי קדם שקבצו בפקק אינו עולה מעומאיתו אלא בשמינו מעשה, ובדין הוא מק"ט, ויש להסתפק אי גם הגומי עמא מדון כל המחובר לעמא עמא כדתנן כ"ט פ"ח מ"ב ח"ב אלא י"ל דאין דין זה אלא בעבור המשמש את העמא או צע"י שיהיה אלא עמא המשמש את העבור דבדין יביא גם העמא עכו"ר אלא שאינו עולה מקבלת עומאה במחשבה אפשר שהעבור שאר בעבורו, וי"מ לדינא כשהכרול דק יאם יועל הכרול לא תהא חזילה ניכרת, ואם יועל הפקק תהא חזילה ניכרת, וצ"ה דאין חנוי אם הפקק יודון במק"ט הרי השע"י המים צדבר המק"ט, ואם הפקק עכו"ר המקוה כשר.

וסתם חוט כרול אינו מק"ט שאינו צר שימוש אלא עומד לקבצו בחלבו או במחבר ודיוו כמסמרים דתנן פ"ח מ"ב ח"ב מ"ה דמסמרים שחתן לשימוש עמאין אבל העמודין למסמין צמיות ובשאר כלי עץ עכו"ר, דמכבו און לבן השמיש, וכמפורא בר"מ ה' כלים פ"י ה"ה מסמרות שמחזיקין ב' אינן מקבלין עומאה.

בצנורות המביאים את הגשמים שכתבנו לעיל בהן לשרין שאין בהן ציה קיבול יום אינם חייבים לעש"י לשמש את הקרקע, זה אינו אלא בנייניה הקפוצים בשפת הנה נקוה את

אין צדבר
ההפקק
המקוה
פוסלתו,
וצר הכיור
ואספר שם

הוא נשקף
חיים ס"י
זה מ"מ,
ה' כשרה,
ז' עמוד
ח"ה כשר
ק"מ ס"י
מפורשה
ה"ו שבה
אין חיבור
ק"ל צדבר
צ"ו א"ז
א"ה י"ג
קטפרס
לחית ל"י
מחפרשה
אין דגם
ע"ו לירד
אין סופו
ב'.

אין לזקק
ה' וכבר

לא היה
שהמים
ז"ו ח"ה
ז"י כ"ה
ה' על
ה' לזקק
ס' בבלי
ח' מה"מ
ה' בפקק
ל' זה

שפ"ה,
מוקב,
וס פ"י
זה, לא
ממקוה
י"ס לא

ה' א"ה
כ"ה
ה' ק"ט
ול כ"י
שפ"ה
מקוה
וק של

גשמים
למקוה
שאינן
בנזק

ה'ק"ג 3

רג

יצחק

סימן קיה קיט

מנחת

סימן קיה

בענין כתם בבגד שאינו מקבל טומאה שע"ג מקום התורפה, ובבגד התחתון לענין צבעוניו, ואם יש לחוש לוסת ע"י כתם בבדיקה.

ישראל (באר יתקן סי' ק"ל אות ק"א), וצויתר בתשי' מברש"ם (ח"א סי' ז') עיי"ש, — וממילא גם בגד נילון, כיו דבר המקבל טומאה ויש בו משום כתמים.

ב"ה יום ה' חקת תשכ"ג לפ"ק.

א"כ ידידי הה"ג מוה"ר בנימין מנחם פעלס נ"י רב דק"ק לוצערן יצ"ו.

אחדשה"ט, כמשפט, יקרת מכתבו הגיעני, והודות להשי"ת בעד החוה"ש.

וע"ד שאלתו. אם הדין שדבר שאינו מקבל טומאה, אין בו משום כתמים, שייך גם בבגד התחתון שלובשת ממש על גופה במקום התורפה, — ואת"ל דהוא הדין, האיד הדין בבגדים של "נילון" עכ"ד.

הנה פשיטא, דאם ה"י מליאות כזה, בגד שאינו מקבל טומאה, לא ה"י בו משום כתמים, אף בלבוש על מקום התורפה ממש, דעד כאן לא פליגי גדולי האחרונים, אלא בעד שאינו דרוק, משום דיש לחוש דלמא ארגשה, וסברה כרגשה עד ה"א, כדליתא בש"ע הרב (סי' ק"ל ס"ק ע"ג), והתח"ם החמיר רק בנייר צה, כמבואר כ"ז בפתחי זוטא (מהדו"ק ותניינא שם ס"ק י"ז), אצל זולה זה כ"ע מודים, דאין בו משום כתמים, אף שכשתמשה כזה, במקום התורפה ממש.

אבל לדעתי אין מליאות כזה, שיכ"י בגד שלובשים על הגוף, ולא ה"י מקבל טומאה, דאף בנייר דפליגו כזה הפוסקים, אם כיו דבר המקבל טומאה, מ"מ אם נעשה ממנו בגד, נראה דלכ"ע מקבל טומאה, ע"י צבעה

ב

וע"ד אם להחמיר בחומרת הכת"ם בצגד התחתון, לענין לצעונים.

הנה יש לפסוק להחמיר לכתחילה, ולא דיעבד, כהסכמת גדולי האחרונים, שהוצאו צבעה ישראל (שם סעי' י"ז) וצב"א"י שם, — וכן בלבוש לצעונים צ"ז נקיים, להצניע מכתמים, יש לפסוק כדליתא שם (סעי' נ"ח).

ג

וע"ד שמחמיר בעל עכרת ישראל, באשה שמלאה כתם צעד ע"י צדיקה, לחוש בלאות יום צהודש הבא, משום וסת, ושאל כ"ת, אם נובטין כן.

הנה חומרא זו מש"ע הרב, וכוזא בספר טכ"י (שם סעי' נ"ד—רמ"ד), אצל (שם רמ"ה) ובאר יתקן אות תרל"ח, ביאר עפ"י דברי גדולי האחרונים, להקל באי צומח שאינו קבוע עיי"ש, וצומח קבוע, ל"ה דבר השכיח בכה"ג, ול"ש צומח מנהג, וצודאי יש להחמיר, והכני צומח דושה"ע וחומתם בכל חומתי ברכות,

יצחק יעקב חיים

סימן קיט

בנדון משמשת במוך

לח"ע, ואפ"י מועיל בערכאות, מכ"ש לענין איסורין, דל"ל בגדה צ"ד, צודאי דמועיל ערכאות, וכמ"ש בתשי' מברש"ם (ח"א סי' כ"ז), אמנם איתא בתשי' חת"ם (ח"א סי' מ"ג ול"ד), דבערכאות עדיף שיכ"י מפי כתבם, דדיבורא מיכו מקרי ולמרה, ומי יגיד כחשו לפניו, מה שא"כ בנתן כתב עיי"ש, ובאמת שכך הוא להדיא בר"ש (פ"א דגיטין סוסי' י"א), וכמ"ש בתשי' מברש"ם (ח"א סי' ו'), והנה המקור של שני נכרים זה שנה בפני זה, הוא (בגיטין דף י"ט ע"ב), צההוא שערך פרסאה, דעבד בערכאות של כותים, מקרי לכו לשני כותים זה שנה בפני זה עיי"ש, וממקומו מוכרח, דערכאות מהני אף בא', וגם י"ל דהוי מילתא דעבודא לגלוי, כיון שאפשר להראות הכתב לרופא אחר, וכוא יבקר ג"כ את האשה, ושייך לא מרע אומנותו, — ע"כ נענ"ד ישאל מהם שיתנו בכתב אופן המחלה, וענין סכנה שיש בזה, כנומר שיאמר להם, באשר שהוא דתי, ראונו להציע שאנחנו בפני הרב, וזוא מנקה בכתב כל הענין, ואז יש לדון, דאמנים מדין ערכאות כמ"ל, והכני צומח דושה"ע

יצחק יעקב חיים

ב"ה יום ו' עש"ק לסי' שמיני תשכ"ד לפ"ק י"ג למנב"י מנשתר יצ"ו.

לכבוד הרבני המופלג בתו"ש מוה"ר דוד יפרח נ"י שר"ב בקופנהגן.

אחדשה"ט, ע"ד שאלתו מיום א' פ' צו בנדון אשתו שרופא אמר שאם תתעבר יכול להיות סכנת נפשות וכו'.

הנה בגוף ענין של שמוש במוך, הכני מיראי כוראה, מטעם המבואר בספרי מנחת יתקן (ח"א סי' קט"ו) עיי"ש, והכני צומח רק בנגוע להפרע של נאמנות הרופא אין יחוד, ואי אפשר לשאול שיש זה שנה בפני זה, כיון שכבר נחושבו הרופאים כלם בדבר זה צניבים, וכמוכר בשאלתו, — הנה כפי הנראה מהענין, וזו צומח הרופאים צבית החולים, והנה כפי המבואר בהפוסקים, צית החולים יש לו דין ערכאות, ונודע מה שס"ל לגדולי האחרונים, דמכני מלות ערכאות בענין עגונה, ומכ"ש באיסורין דעדיף עפי, כמ"ש החו"ד (סי' ז"ח) בישוב שיעת העו"ז, דשם בעגונה, הכי דסגי צב"א, עכ"פ צמי בגדה צ"ד, וכוא דומה

סימן נג

כתם הנמצא על ניילאן ונייר ובנמצא מקצתו במקום צבוע

בעיה
סיון תשל"ג

לידדי הרה"ג אלימלך בלוט שליט"א.

כ ברמב"ם פ"א מה' כלים הלכה י"א איתא דכל שהוא ארוג וכי או משאר דברים הגדלים ביבשה הוא הגקרא בגד לענין טומאה וכו'. ודאי דכל מה שנעשה מרגים ומעופות טהור וכמפורש בתנ"י כלים פ"י מ"ג כל שבים טהור, ובמ"ד במה שנברא בחמישי אין בהם טומאה והם מרגים ומעופות עיין בפירוש הרי"ש והרמב"ם והרא"ש, ומכנה העונית וביצת הנעמית הוא רק מדרבנן כדאיתא ברמב"ם פ"א מכלים ה"ב וצ"ע על מה שכתב וקרוב בעיני הא מוכרח זה, ולכן הניילאן אם נעשה גם מדברים הבאים גם ממניני צע"ם אפשר שייך שיקבלו טומאה דהיי שלא ניכר עליהו שהם מעצים ממנינים הגדלים מה בכך הא כיון שאינן מדגים ועופות אולי שייך לרבות מאו בגד גם זה דאף אם אינם גידולין ממש הא באים מגידולין, ובכלל לאו גידולין דוקא צריך אלא שכן היה מצאיות בגדים, והוה טעם הנו"ב שסובר שאף נייר מק"ט ואינו סובר טעם סד"ט סימן ק"צ ס"ק י"ט דכיון שנטחן פנים חדשות באו לכאן דע"כ שייך שהיו בכלל הריבוי אף נייר יש לטהר מטעם דלא נעשו לבגדים וכלים אבל ניילאן שעושין מהם בגדים יש טעם גדול שיקבלו טומאה, והטעם דלא נעשו חוטיין אלא כעור הוא טעם לפטור מציצית ולא לענין טומאה, אבל עתה שמעתי שנעשה רק מהשמן הנמצא במעניות מעומק הארמה שא"כ ודאי אין מק"ט גם לא מדרבנן ככלי אדמה, וממילא אין עליהו דין כתם.

הנה הספוג שתנן בשבת דף קמ"ג שאינו מק"ט אינו מטעם זה אלא אם נעשה מדברים המק"ט מחוטים דקים או מקיסמי עץ דקים ביותר הוא משום שביית קבול שלהם אינו כהא דקבול כלי אלא באופן אחר שאין זה בחשיבות כלי קבול שנאמר בתורה יהוה דומיא דשק, וזהו לפי פרש"י שלא כתב דאינו עץ ובגד אלא לא פלי עץ ולא בגד ושק, ומש"כ גם ולא מתבת משום דאם היה מתבת היה מק"ט שמתכות א"צ שיהיה כלי קבול אלא סתם כלי שאם היה שייך לעשות ספוג מזה היה זה כלי שמק"ט, אבל הרמ"א בסיומן ש"כ סעיף י"ח מביא מערוך שהוא מדג א"כ הוא מטעם שכל שבים טהור ומצאתי בתפ"א שפירש כן.

ולעצם ענין כתם בנמצא על נייר בזה הא פליגי האחרונים והנכון כהג"ב דמק"ט כדלעיל במאי דפליגי,

סימן נד

שימוש אשתו בחוליה במשמושים והסתכלות לצורך רפואה כשהיא טהורה וכשהיא נדה

בעיה
ג' אייר תשכ"ט.

מע"כ ידידי ד"ר ר' אברהם סופר שליט"א.

א.

הנה בדבר אדם שבשעת חשימו אינו יוצא ממנו הורע ובשבל כך עברו קרוב לשמונה שנה מנישואין ולא זכה לבנים, אבל מומן שבלילה בתוך שנתו מוציא זרע, והרופאים מומחים בענין זה אומרים לו שאין לו עצה אחרת אלא שצריך להכניס זרע זה תנמצא לתוך דחם אשתו, וכאשר למצא איהו רופא בלילה הוא דבר שאי אפשר, שואל מע"כ אם מותר הבעל כשהוא רופא

היה זה מחמת שלא היה יין מצוי דיין של ענבים ברוב המקומות שהיה רוב ישוב ישראל לא היה כלל רק יין של צמוקין וג"כ ביוקר גדול, שלכן סמכו על הרי"ף והרמב"ם שסב"י דבהמ"ז אינה טעונה כוס ובפרט שגם הסמ"ג שהוא מבעלי התוס' סובר ג"כ דאין בהמ"ז טעונה כוס כדאיתא בהג"מ פ"ז מברכות ה"טו הובא בב"י סימן קפ"ב, מ"מ אף אם נימא כן גמי ביון שעכ"ס מאות בשנים נהגו כן נחשב ג"כ כנפסק אצלנו שבהמ"ז אינה טעונה כוס, שלכן אף כשבאו עתה אחרי שנחבר עקר ישיבת היהודים ובאו הרבה מהן למקומות שמצוי יין לא נשתנה מנהגן שהנהגו להלכה לפסוק כהרי"ף והרמב"ם והסמ"ג, שלכן ליכא שום חיוב כוס לבהמ"ז אצלנו, ורק למעלה בעלמא ודאי איכא דגם להרמב"ם איכא מעלה וחידושים שנאמרו בכוס של ברכה כדאיתא בפ"ו מברכות ה"טו. ויש אינשי שנהגו כן אבל בת"ח לא שמעתי ואולי מפני שלעשות כדן הא צריך לשתות כמלא לוגמא שיש מחלוקת אם צריך לברך אחריו מעין ו' ולשתות רביעית גדול שחייב לברך מעין ו' יהיה אסור להורות וממילא מובן שגם לעצם הלמוד בעיון אינו טוב, שלכן אם אחד רוצה להתנהג כן הוא דבר טוב ויצטרך להתנות שיהא בלא דין גדר אף לא מדרבנן מצד מנהגו דאם היה זה מנהג בעיר לא היה צריך להתנות וכן אם היה ודאי חיוב מדינא לא היה צריך להתנות דאדעתא דדינא ואדעתא דמנהגא עבדי אבל כיון שאינו מדינא אצלנו ולא ממנהגא צריך להתנות מי שרוצה לנהוג כן מצד המעלה.

ד.

קריעה כשרואה מקום המקדש בעש"ק אחר הצות ובשבת ויח"ש

ברבר קריעה כשרואה מקום המקדש בזמננו שעדיין הוא בחורבנו בעוננו שצריך לקרוע איני יודע שום מקור שבעש"ק אפילו אחר הצות לא יקרע ולאכארה צריכין לקרוע אם לא שכבר לבש בגדי שבת ולא יהיו לו בגדים אחרים ללבושם לכבוד שבת דא ודאי כבוד שבת וכבוד הבריות עדיפי למנועו מלקרוע, ואם יש מנהג קבוע ברור אזי אין לשנות אף שלא ידוע טעם בזה.

ולענין אם ראה בשבת ויח"ש פעם ראשון ואח"כ ראה תוך שלשים לראיתו בשבת פשוט לע"ד שצריך לקרוע דהא ל"ד כלל למה שפוסט הרמ"א סימן תקס"א סק"ו מי שנוול בירושלים ככתבת, וממילא כיון שלא כתב המג"א הפטור אלא במי שנוול בירושלים ברור שסובר דמי שבא לירושלים שחייב לקרוע כשיראה אך שהיה בשבת שהיה אסור לקרוע אינו פטור וכשיראה למחר ואיזה ימים אחרי כן צריך לקרוע, ואף אם יאמרו איהו אינשי שיש מנהג שלא לקרוע כה"ג הוא טעות ואינו מנהג אף אם האמת שנהגו כן.

ודרך אהובך בלו"ג, משה פיינשטיין

לומר דהם סברי מצד זה להקל סוגי במה שמשתדלים לקיים מה שיכולים במצות ציצית דניכר שאי לא מצד הקושי היו לובשין בגד גדול לקיים מצות ציצית כחכמה.

ולכן אף שלענין זה איכא יותר אינשי דהולכין בטי"ק שיש לו השיעור עדיין מקילין לקטנים שאינם בני מצוה, אבל תמהתך הוא על אלו שרוצין להחמיר לעשות כדינא בכל דבר ג"כ מקילין בקטנים שלובשין אותן שלא כהשיעור אף לפי גדולן. הנה בקטנים קודם שיעור החינוך שעדיין אין יכולין להתעטף בעצמן שג"כ נהגין אינשי שלובשין אותן בציצית לא שייך להקשות דהא פטורין בעצם לגמרי ורק שעושין זה יותר מהחייב לכן הליבוש אותם אף דבר שאינו מדינא כלום, אבל בקטנים שהגיעו לחינוך לכאורה תמות על אלו שמקילין, ואף שאפשר רסגי לקטן פחות מכפי שהוא מתעטף בו ראשו ורובו דלא כהפמ"ג במשבות, דהא הגדול מתחייב בבגד שקטן בן ט' מתכסה בו ראשו ורובו אף שהגדול הוא פחות מ"מ הא לא מדקדקי גם על זה.

והנה בעצם תלוי זה במחלוקת המג"א והאחרונים שהביא המ"ב בסימן תרנ"ח דהמג"א בסק"ח סובר שביום ראשון לא יצא הקטן באתרוג שאינו שלו אלא שאלו וכוונתו דלא יצא האב ידי חינוך, המ"ב בשם אחרונים כתב דמצות חינוך מתקיים גם בשאלו וכתב שכן משמע במדרכי בשם ראב"ן משום דגם בזה מתחנך הקטן למצות, ועיין באג"מ חו"ד ח"א סימן קל"ו, שלהמג"א לא יצא במצות חינוך דציצית כשליכא השיעור לקטן ולהאחרונים שהביא המ"ב ושכן סובר המרדכי בשם ראב"ן יצא אף שליכא השיעור כיון שעכ"פ מתחנך בזה, שא"כ מה שלא קפדי ליקח ט"ק שיש בהו כשיעור לבניהם הוא אליבא דהמ"ב בשם אחרונים והמרדכי בשם ראב"ן ומשמע דהמ"ב בשעה"צ סובר כוותיהו, ובכאן עוד עדיפא דהא איכא גם גדולים דהולכין בפחותין מכשיעור. ולהפמ"ג דכתב דבעינן שיהא שיעור גם ב' כנפות של קטן יסבור גם באתרוג דלא מקיים מצות חינוך כשלא יקנה לקטן, ויצטרך לקנות ביחוד להקטן אתרוג ומנינו כשאפשר לו. עכ"פ איכא טעם נכון למה שלוקחין בעד הקטנים אף לאלו שהגיעו לחינוך ד' כנפות שפחותין מכשיעור, אבל יותר נכון לקנות להחייבין בחינוך דהם להמג"א (סי"טו סק"א) בני ט' שנים ומעלה ד' כנפות שיש להם כשיעור שהוא לפי"מ שכתבתיו לעיל פחות מעט מראשו ורובו.

ג.

אם יש חיוב לברך ברהמ"ז על הגומם הנהג לענין כוס בבהמ"ז ודאי איכא מעלה. לברך על הכוס בשלשה אבל חיוב ליכא אפילו בעשרה לדידן דכמה מאות בשנים לא נהגו לברך על הכוס אף שאולי

דרך ישרה

ובפרט לידון דקוי"ל כרצח דבגד כל מיני בגדים כולל עיי תוס' מנחות זרי"ב אף בסופו, ח"ל אלא משום דסבר [פי רצח] בגדיהם כל בגדיהם במשמע ע"כ, ופי רצח לא ס"ל כהנא דברי' דגלמוד סתום מן המפורש אלא כל מקום שנאמר בגדים סתם כל מיני בגדים במשמע, ומשום"כ הו' דכתוב על כופי בגדיהם כל מיני בגדים במשמע אפילו השיראים, ואין קוי"ל לענין לזית כרצח וכדפוסקי הראשונים של בני אשכנז וכש"כ הרמ"א ז"ל בשו"ע או"ח ריש סי' ע"י עיי"ש בבי' ובד"ה:

היוצא מזה דבין אי ס"ל כהנא דברי' דמרבין דלוי בגד מרבין כל מיני בגדים, ובין אי ס"ל כרצח דשם בגד כולל כל המינים שזכור ממנה בגד ושם בגד עליו, כל מיני דברים שזכור ממנה בגד הו' בכלל בגד האמור בתורה ומקבל עומאה, וא"כ ג"כ בגדי ניו"ן שזכור ממנה בגדים נכלל בשם בגד האמור בתורה ומקבל עומאה דמי' משיראים ובלך. וכך יש ללמוד מדברי הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' כלים ה' י"א שכתב ח"ל כל שהוא ארוג בין מלמר ופשתים בין מקצו"ם או ממש' או משאר דברים הגדלים ביצעה הו' הנקרא בגד לענין עומאה והלבדים כבגדים לכל דבר ע"כ, הרי שכתב שכל שהוא ארוג הרי הו' בכלל בגד האמור בתורה [ומש"כ הגדלים ביצעה אפשר דבא רק לאפקוי ממה שגדל ביום דהו' משו' אינו גדל מן הקרקע אלא הו' מתולעת] וא"כ גם "ניילון" הו' בכלל, דנושא עליו שם בגד ועיין בנבז"י מה"ט דמטעם זה פסק דניירות מקבל עומאה, וכש"כ כאן שהוא ארוג אלא שהפוסקים דחו דבריו דנייר אינו עשוי כלל לשם בגד עיין במנצושי עברה בסעי' כ"ד ועיין בנתיב ח"ו סי' פ"א ועיין בנכורי יעקב בהוספות שבסוף הספר שכתב קן בשם איזח ספר עיי"ש, ודבריהם גבוהים לעג"ד יכמו שביארנו מדברי הש"ם דווקא בגד, ונייר אין שם בגד עליו. אבל מ"מ כאן ב"ניילון" שעשוי לשם בגד ושם בגד עליו נלעג"ד דכ"י"ע מודי דהרי הו' בכלל בגד האמור בתורה ומקבל עומאה והרי הו' בכלל גזרת כהם כנלע"ד.

אך שוב התבוננתי ואפשר דבעיני דווקא גדולי קרקע דגם בהמה מיקרי גדולי קרקע וכש"כ התוס' בשבת ע"ג ז' ד"ה מפרק ועוד במתקנות, אדרבה מצד ילפינן דגם שאר דברים יהיו מגדל בארץ עיין צפ"י"ז מכלים מ' י"ג דהוצא שם במפורשים לימוד התו"כ מה בגד הגדל בארץ וכ"מ מהרמב"ם ז"ל דכתב ,,הגדלים ביצעה" וכ"כ בה"ג עיי"ש, וא"כ אם נעשית זכ המין ניו"ן ממין הנמלא בקרקע ולא מלומה אז אפשר

דבר שאינו מקבל עומאה סתם, הכל בכלל דהיינו דבר שאינו מקבל כלל דאם מקבל מנגעים עדיין הו' דבר שמקבל עומאה מנגעים ועיי באו"ח תרכ"ט לענין סכך דאיחא ג"כ סתמא דבר שאינו מקבל עומאה דהיינו שאינו מקבל כלל אפילו מנגעים עיי"ש בש"ס י"ב ז' גבי סוככה באו"ח פשתן וא"כ מ"ש הכה, ואדרבה מדלא כתבו דדבר שאינו מקבל רק עומאה נגעים לבד ג"כ אינו מקבל כהמים משמע דכל שמקבל שום עומאה בשולם מקבל כהמים ואפ"י הו' דבר שמקבל רק עומאה נגעים דדבר שמקבל עומאה נגעים ג"כ שם דבר שמקבל עומאה עלי'.

והפלתו חשז שיעקר הכוחה התוס' והרש"ש ז"ל דגם בדבר המקבל עומאה נגעים מקבל כהמים מההיא משחיתה, ולעג"ד לא קן עמדי דהו' הו' ידוע ממנה דאיחא דבר שאינו מקבל עומאה הו' הכל בכלל אלא שהתוס' כתבו בהסוף דמשחיתה דרך ישוב דאיחא עומאה שייך ז' וכתבו דעומאה נגעים שייך ז' אבל לא שיעקר הכוחה הו' מההוא דמשחיתה דגם בנגעים מיקרי מקבל עומאה לענין כהמים ועיין מהש"כ זרי"ק דגם מה שמקבל מדרם פשיטא להו' להראשונים דמיקרי מקבל עומאה לענין כהמים והיינו משום דסתם דבר שאינו מקבל עומאה משמע שאינו מקבל עומאה כלל וכלל.

ולפענ"ד הו' גרחה ליתן קצת טעם לולה דברי רבותינו הקודמים דלמה דווקא דבר שמקבל עומאה גזרו דכהם ככר כתבו לעיל בסי"א בס"ד דטעם דכהם מותר מה"ט היינו משום דכתבו דם בבשרה שימלא או שיתודע דווקא כשעדיין בבשרה ולא כשנמלא חוץ לבשרה עיי"ש וא"כ ס"ל לר' נחמי' דכ"פ בעינן שיהא אותו הדבר שימלא עליו הכהם דומיא דבשרה שמקבל עומאה ולא דבר שאינו מקבל כלל.

7 יב] או כל דבר כו' - הו' שזמנינו ילא מין חדש שקורין "ניילון" או "פלאסטיק" ורלוי לזכר אס הן מקבלין עומאה.

הנה בש"ס שבת כ"ו כ"ז מצו"ר דגם להנא דבי ר"י דס"ל דבגד סתם היינו מלמר ופשתים דילמד סתים מן המפורש דכ"מ דכתוב בגד היינו אמר ופשתים מ"מ לענין עומאה מרבה שם כל מיני בגדים כגון השיראים והבלך והסריקון עיי"ש קן הו' דעת דוב האמוראים דאודך הנא דברי' אינו משיק מהכנא דברי' דהוצא מקודם [ועיין בש"ס מנחות ל"ט ובתוס' שם זרי"ב אמר אב"י] ומשמע דכן הו' הלכה דכל מיני בגדים מקבלים עומאה מכל מין שהוא עיי"ש בש"ס.

דדי סוג ועי קרי ועו שני כב מל כס אין מל למ לא לט אן מן כו כז כו מו מז זז זח זט זך זכ זכ א ט מ כ ז ש ב כ ס ז י ק כ"ח

חוקת

יורה דעה הלכות גדה קצ

טהרה

קסז

דרך ישרה

מיהו ז"ע מ"ש מניירות דאס עשה ממנו בית קיבול
מטמא אעפ"י שפנים חדשות בלו עיין בפ"ז
מ' ע"ז ועיין ברמב"ם ז"ל בריש פ"ג מה"כ דכל העושה
בית קבול מדבר של קיימא הרי בן מקבלין עומאה
ועיין במשנה אחרונה שם בפ"ז דלמה באמת נייר מקבל
עומאה כשיש לו בית קבול וז"ע דאפשר דדון נייר יש
לכן [ר"ל לפלסטיק] דבבית קבול מטמאין אבל פשוטיהן
עבורין כנעני"ד.

הירצא מה דבגדים הנעשים מאלו המינים [דכיונו
ניילון] צודאין מקבלים עומאה שגם עליהן
שם בגד והחורה עומאה כל מה ששם בגד עליה, אבל
כלים הנעשים מאלו המינים החדשים אינן מקבלים
עומאה דאינו בכלל מיני כלים שאסרה החורה ולגזור
עליהן עומאה צודאין אינן אלא כחך כשיש לכן בית
קבול ז"ע.

ומדי דברי זו לענין גיילון אי מיקרי מקבל עומאה
ובררנו דשם בגד עליה גלעני"ד ג"כ לענין
ליות חייבת כיון דשם בגד עליה ועל כנפי בגדיהם
כתוב וחיובו לרצא אפילו מה"מ דלא הקפידה החורה
על המין אלא על השם שיהיה עליו שם בגד, ולחזקת
ע"פ מדברי סופרים עיי' ריש סי' ג' באו"מ שחולקין
בזה המחבר וברמ"א ז"ל. ואפשר דאפילו אם אינו
ארוג וכש"כ הרמב"ם ז"ל בהד"ה פ"ה מה"כ ה"ל
דבלבדים הרי בן כבגדים דהיינו גם לבדים הנעשים
לכגד שם בגד עליהם עיין במלבושי עברה גפי הארוך
אות כ"ד.

אך ראיתי בלבוש באו"מ סי' י' ס"ד [הובא ג"כ
בש"ע ברצ ז"ל שם בס"ז עיי"ש] שכחצ וז"ל
אין חייב צליות אלא דבר הנקרא בגד דכתוב ועשו
להם צליות על כנפי בגדיהם ובגד הוא כל דבר הנארג
באריות ונעשה בגד לאפקיו מלבוש של עור שאינו
נקרא בגד ע"כ, ומשמע ק"מ מדבריו דרק מה שהוא
נארג הוא בכלל בגד ולפי דבריו בלבדים שאינן ארוגין
אינן חייבין צליות זה קשה דהא הרמב"ם ז"ל כתב
בהד"ה "דבלבדים כבגדים לכל דבר" הדגיש לומר לכל
דבר בלבדים הרי בן כבגדים וא"כ מ"ש גבי צליות
ועיין ג"כ בהקדמת הרמב"ם ז"ל לסדר ערוה שכתב
כן עיי"ש בלבדים הרי בן כבגדים, ואפשר דהבב"ש
לאו דוקא קאמר של ארוג אלא שצ"ל לאפקיו עור שאין
דרך לארגו ולעשות ממנו בגד באריות לפיכך אין שם
בגד עליה משא"כ שאר דברים שדרך לארגן ולעשות
מהן בגדים שם בגד עליה אפילו אם לא ארגן.

הירצא מה, ולפ"מ שכחצ הרמב"ם ז"ל דבלבדים
שאינן ארוגים הרי בן כבגדים לכל דבר
א"כ חייבין ג"כ צליות [עיין בנזכ"י מה"מ בס"י

דדיו כדבר הכא מן הכס דאינו מטמא אפילו מדברי
סופרים כדאיתא בר"ש וברא"ש שם בפ"ז מ' ע"ז
ועיין באו"מ ריש סימן תרכ"ט דעפר אוגו נקרא גדולי
קרקע ודבר פשוט דה"ה שאר דברים הנמלחים בארץ.
ועוד אפשר דאפילו נעשה ממנו למחוס מ"מ כיון
שנעשה ע"י אסרה וע"י ביטול אין שם גדולי קרקע
כבר עליה דפנים חדשות בלו לכאן וכמו שכחצו כמה
מאחרונים לענין נייר עיין חת"ס ח"י סי' פ"ה ומלבי"ם
בסעיף כ"ד וכן דדון דהא כלי זכוכית וכלי אדמה
אין מקבלין אפי"ג דכלי חרס מקבל מה"מ והני ג"כ
מאחרו המין אלא וודאיי משום דפ"ה לו לכ"ה ואין
למדון ממנו לזכוכית ואדמה וז"ע, מיהו אפשר דבבגד
לא שייך פנים חדשות דשם הוא העיקר שם בגד ולא
דמי לכלים דבעינן ג"כ שם המין ומש"ה בעינן הכרחו
אך אם נחזיר מהגדל בארץ אפילו חוט או משיחה
נקרא כבר בגד לענין קבלת עומאה דהכל
מקבל עומאה כדאיתא במשנה דכלים שם וכ"פ
הרמב"ם ז"ל בפ"ה מה"כ ה"ג וזה צודאין דתפירות או
כשעשין שפה ממין ארוג א"כ הוא כבר דבר
המקבל עומאה ודו"ק בזה, ועיין במל"מ שם בפ"ה
מה"כ וז"ע לענין צליות אי בעינן בגדל ביבשה דווקא
דכא כל עיקר דינוק דבעינן בגדל בארץ הוא מדכתוב
בגד ומשמע ל"י דתסם בגד הוא בגדל ביבשה דווקא
ועיין לקמן בס"ד] ועוד אפשר דדווקא מה שהוא
ביום מסיק ל"י אבל מה שהוא בארץ אפי"ה אם אינו
גדולי קרקע מיקרי שפיר בגד לענין עומאה.

אח"כ התבוננתי שהאמת נראה כן ללא דווקא
גדולי קרקע בעינן דהא כלי זכוכית מקבל
עומאה מדרכנו וכל מה שהוא ביום אפי"ה מדרכנו אינו
מקבל כדאיתא בר"ש וברא"ש בפ"ז מכלים ה"ל וכן
כ"ה מקבל, ומשמע דכל אלו נקראין גדל ביבשה אעפ"י
שאינן גדולי קרקע אלא וודאיי לאו דווקא גדולי ארץ
אלא שיהיה מן דבר שיש ביבשה ודו"ק.

מיהו נראה דכלים העשויין מאלו הדברים שנקראין
"פלסטיק" אינן מקבלין עומאה דלענין כלים
כבר פירש החורה המין מאיזה מין יהיה הכלי דכיונו
מעין ומחכת עיי' רמב"ם ריש הלכות כלים דמני להו
ולא כל מה שנושא עליו שם כלי, ואינו דומה לכגד דשם
החורה הקפידה רק על שם בגד ולא על המין ממנו
יהיה הכגד ועיין חו"מ שכתב סי' א' דיה כוונה שנתקשו
מאין נלמד דכלי ק"מ מקבל עומאה עיי"ש וז"כ גבי
מינים אלו [ר"ל לפלסטיק] שאינן בכלל כל אלו אינן
מקבלים עומאה ואפי"ה היו נעשין כלים אלו של פלסטיק
מאיזה מין לומה מ"מ כבר פנים חדשות בלו לכאן
וכש"כ הסד"מ והחת"ס ז"ל בחש"י דהוי בכלי גללים.

קכ"ה

דיס
פי,
יהס
למד
זחס
נפסי
ואגן
בני
ט'

דלו
ס"ל
בגד
כרי
א"כ
בגד
גלך.
מ"ה
בין
בריס
נדיס
ארוג
דליס
דכ"ה
יא"כ
עיין
זאה,
ברין
זברה
זכורי
אזיח
זארנו
עליו.
בגד
בגד
זירת

זרקע
זחוס'
זנגד
זפ"ז
זמה
זליס
זמיון
זפטר

קמח חזקת יורה דעה הלכות נדה קצ טהרה

וישבה עליו ומצאה בו כתם וכן כתם (א) שנמצא יין על (ב) בגד (ג) צבוע (ד) טהורה (ה) לפיכך חלש האשה בגדי צבועין כדי להיליה מכתמים (הרמב"ם פרק האשה):

דרך קצרה

עיי' משכ"י ד"י דהרי הן ככלל בגד ומקבלים עומאה
 אצל כלים הנעשין מהן אינן מקבלים עומאה ולי"ע
 למעשה בכלים שיש להן בית קבול עיי"ש ד"י נא)
 שנמצא על בגד צבוע כו'— הטעם שאין הכתם
 יוכר בו כמראה דם גמור (ט) ויש להסבירו עוד יותר
 דכיון דמן התורה אינו עמא רק ארבעה מראות דמיס
 שהן אדומים ביותר (י) וכשגורו על הכתמים היו עדיין
 בקיאיין בהן ועברו שאר מראות האדומים (יח) חוץ
 מאלה הדי מראות וההבדל ביניהן הוא רק ממש
 כמות השערה (יג) וכשהוא צבוע לזוב אי"א כבר
 להבחין ביניהן אף שראיין אדמומית (כ) מ"מ להבדיל
 בין דם אדום עהור לדם אדום עמא קשה להבדיל

ביניהן משו"ה לא גזרו (ב) בגד צבוע כו'— עיי'
 באחרונים לענין בגד מנומר צהרבה גוונים לבנים
 ושאר צבעים אם מלערק אותו החלק שעל מקום הצבוע
 להשלים שיעור גרים שעל מקום הלבן שחולקים בצבוע,
 יש אומרים שמלערק וי"א שאן מלערק (א) (ג) צבוע
 כו'— היינו כל מני צבועין ודווקא לבן מקובל כתמים
 (ב) (ד) טהורה כו'— והחתי"ם כתב דדווקא צבועי
 העליונים ולא צבועי שהן סמוך לגופה כמו חלוקה
 וכהונת וכדומה (ג) אכן ק"י במראה יחזקאל חולק
 ע"י בפשיטות (ה) וכן בשו"ה טעו"ד כתב שם להשואל
 שלא ישמע לו וכן הגאון המהרש"ם ז"ל מקיל בתש"י
 (ה) לפיכך תלבש האשה כו'— ואשה שרגילה

קב"ט

מורה דרך

כפ"י מה"כ ועיי' בתוספתא דכלים צ"צ רפ"ה לענין
 אם נעשה חלוק מנייר עיי"ש. (טז) רש"י. (יז) עיי'
 משכ"י צוה גריס סימן קפ"ח. (יח) עיי' בפ' כה"י
 נראשונים דרק אח"כ נתמעטו הלצנות להבחין דמייס
 וגזירת כתמים הי' עוד גזירה קדומה כדמשמע בש"ס.
 (יט) עיי' ש"ס פ' כה"י במהנה וצנ"ו שכנראה שהבדל בין
 טהורין לטמאין הן ממש הפרש מועט ממאד, ומשו"ה לא
 היו נקייין בהן כבר כמה אמוראים עיי"ש אף שהיו
 נקייין בכמה וכמה דברים, אלא ודאי שרואות הדמים הן
 הבדל קטן ממאד שאפי' מהן הי' שלא הי' יכולין להבחין.
 (כ) ואפשר שזה כוון רש"י ז"ל 'בתיבות' כמראה דם גמור'
 שהיו אף שכנראה אדמומית מ"מ מראה דם גמור אי"א

להבחין בו. (כא) ולעני"ד אין שייך צוה לירוק דהא
 דבעינן גרים ועוד אינו משום דעד אז לא נתמאד דהא
 כתם שחור דעת הראב"ד ז"ל וכי"א בספר האשכול סי'
 מ"א עיי"ש דטמאה וכי"ל בס"ה עיי"ש ד"י, אלא מועט
 דיש לתלות במאכלות עיי' ד"י שם, וכיון שאין מלא שיעור
 יותר מנגרים אי"כ כבר אי"א לתלות במאכלות ומה לנו
 שאין להלץ שיעור גרים הא אי"א לתלות במאכלות ועיי'
 משכ"י שם ד"י בס"ה ונראה שזה סברת החו"ד ז"ל
 ודו"ק. (כב) עיי' מעי"ל סי' ס"ב הובא באחרונים
 וכ"ה ברמב"ם ז"ל דדווקא לבן וכ"כ בכל בו נה"כ.
 (כג) עיי"ש בטעמו ונתש' קול ארי' החזיק בדבריו עיי"ש
 בס' ס'. (כד) עיי' נסי' ק"י. (כה) סי' פ"א

דרך ישרה

ק"ה דאפילו ניירות רואה לומר שהן כבגדי לבדים
 וכי"ל דתלוי ג"כ במה שנקרא שם בגד וכמו שכח
 הלבוב וכדמשמע בש"ס מנחות ל"ט ושבת כ"ז (עיי"ש
 ברש"י ובתוס' במנחות דכתבו דעל כגפי בגדיהם כחיוב)
 וא"כ בגדי "ניילון" אפילו אינן ארוגים הרי הן כבגדים
 וחייבין בצינא, אך דווקא אם עשויין לשם בגד
 וכדאי"א במלבי"ם הכ"ל.

שוב אחר החיפוש מלאחי בספרה בשמיני דהלבדים
 מרבה מאו בגד עיי"ש בפ"י הראב"ד ז"ל, וא"כ
 באמת מן הכתם הלבדים אינן תחת שם בגד סתמא
 ורק מרצוי דאו ואע"ג דמרבין כבר מאו שאר דברים
 עיי' תוס' שבת כ"ז ד"ה תלמוד, ז"ל דגם זה מרבין
 וא"כ גבי צינא דלא כתיב או דהא משו"ה ס"ל לתדבריו
 דאינן חייבין מה"ת שאר בגדים אע"ג דבשומאה חייבין
 משום דגבי עומאה כתיב או מש"כ גבי צינא, וא"כ
 ינא לנו דין חדש ללבדים פטורין מצינא ומשמע אפי'
 מדרבנן דהא אינו נזכר לחייבו מדרבנן וכדכתב הלבי"ם

דמשו"ה פטור בגד עור וכיונו אפילו מדרבנן ושפיר
 עולים דברי הלבוש דלח"כ תחת סוג שם בגד אינו
 נכלל רק מה שהוא ארוג ולא זולת והרמב"ם ז"ל
 שכח והלבדים הרי הן כבגדים לכל הבר ז"ל דהיינו
 רק לעניני עומאה וא"כ בגדי גיילון שאינן ארוגין
 פטורין אצל הארוגין בודאי חייבין כולל"ד בס"ד.
 יג] על בגד כו'— אפשר דלאו דווקא בגד אלא
 כ"ה על שאר דברים שמקבלים כתמים,
 כ"ה לכאורה לפי טעם רש"י בגי"ל דהוא משום דאינו
 יוכר, א"כ גם בשאר דברים הדיון בן דאינו יוכר, וכ"מ
 ק"ה לבן הרמב"ם ז"ל דאחר שהצי"א דדבר שאינו
 מקבל עומאה לא גזרו על כתם ומיורי בכמה דברים
 שאינן בגד כתב ז"ל ולא במקבל עומאה אלא א"כ
 היה לבן אל כלי צבועין אין חוששין לכתם כו' ע"כ,
 משמע דכל המקבל עומאה דווקא כשהוא לבן, וכ"מ
 מהא דקאמר כלי צבועין אף דלפעמים נקרא כלי
 ג"כ בגד מ"מ שם משמע דפירושו כלי ממש דומי"ה

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17

ובמקום הדחק יש לסמוך ע"ז²⁸].

טומאת נגעי בתים - בית נחשב/לדבר שאינו מק"ט ואע"פ שמקבל טומאת נגעי בתים, ויש מחמירין אף בזה ומ"מ בטומאת נגעי בתים יש הרבה תנאים, כגון שיהא בארץ ישראל ולא בירושלים המקודשת ויהיה ב' אבנים בכל כותל מדי כותליו ועשוי מאבנים עפר ועצים. ולבנים ושיש אין חשובים כאבנים ויש בו ד' אמות על ד' אמות (ראה ברמב"ם פ"ד מטומאת צרעה) והעיקר לדינא כדעה א'²⁹

²⁸* הגר"ש קלוגר זצ"ל בנדרי זרוזין [בקונ' שירי שיריים סי' כ"ב] מיקל במשקין שאין מק"ט אלא מדרבנן. ובסד"ט ק"צ סקצ"ג ד"ה נחזור מיקל בכתם ע"ג צואה. ובישועות יעקב שם מיקל בכתם צף על פני המים כדון טומאה צפה ע"ש. ויסוד גדול בדבריהם להקל בכתם הנמצא במים שבאסלת ביהכ"ס.

²⁹. הנה הפו' דנו טובא בראתה ע"ג כותלי הבית או בביהכ"ס אי חשיב מק"ט, הואיל ומקבל טומאת נגעי בתים. דהחוו"ד סק"ד והמנ"י בתוה"ש סק"ג פשיטא להו דחשיב דבר המק"ט וכמ"ש התוס' דמק"ט נגעים חשיב מק"ט ה"ה לענין נגעי בתים. אבל הכו"פ והסד"ט חלקו ע"ז דאין נגעי בתים נוהג אלא בא"י ועוד דבלא"ה הו"ה חולק בכ"ז וס"ל דהוי כלי אורג וכנ"ל ולפירושה אין ראיה כלל למק"ט נגעים, והכו"פ באמת תמה בזה ע"ש שנדחק טובא כיון שצריכים להלות סבה לטהר בנגעים, ולכן כ' שם דזהו דוקא בנגעי בגדים ולא בנגעי בתים. וזה לכא' אינו במשמע כלל דברי הראשו' ז"ל, דכל דראוי לקבל טומאה במקו"א מטמא וכ"כ בנוב"י יו"ד סי' נ"ה. אך מטעם אחר כ' בסד"ט לטהר, דלדיני נגעי בתים יש הרבה תנאים כמבואר במס' נגעים וברמב"ם הל' טו"צ פ"ד. ובאמת דלדין הואיל והבתים שלנו עשויים מלבנים ולא מאבנים חסר לנו התנאי דבעי' שתי אבנים בכל כותל, ולבנים ושיש אין דינם כאבנים ע"ש בר"מ. ואמנם יש מקומות שמחפין הבית באבנים ובכה"ג אין היתר, [ורק ירושלים המקודשת אינה מטמאה בנגעים] וכן יש לנו עצים בבנין תחת הדלת כמשקוף דסגי בזה כמ"ש ברמב"ם, וכן עפר וטיט בין הלבנים. גם בחו"ד שכ' דמק"ט נגעי בתים חשיב, כ' דוקא אם יש לו התנאים לכן, וכ"נ במנחת יעקב.

ואמנם נראה לחלק דלכ"ע י"ל דנגעי בתים שאני, דזה לא חשיב בגדר דבר המק"ט כלל דהרי הוא מחובר לקרקע והרי בית שסיככו בזרעים טהור, ומהאי טעמא חשוב כל סכך אינו מק"ט אע"פ דגם בית יש בו טומאת נגעים רק דהתורה גזרה דבית שנמצאו בו נגעים צריך נתיצה עם כל דיניו והיינו שיש בו דינים מיוחדים של טומאה לכשנמצאו בו נגעים

לפיכך אם נמצא הכתם ע"ג קרקע הבית או ע"ג מושב האסלא או האמבטיה ויצא ממנה ללא הרגשה כלל, ואף לא מיד אחר מי רגלים, טהור ואע"פ שיש בו יותר מכגריס.

7 ← יד. בגד צמר גפן - בגד צמר גפן או כותנה כשהוא ארוג הר"ז מקבל טומאה, אבל חתיכת צמר גפן שאינה ארוגה אינה מקבלת טומאה. ומ"מ אף בצמר גפן שלנו שתיקנוהו ויחדוהו לתשמיש כעין בגד ארוג כגון הרוואה ע"ג "פד", הר"ז מקבל טומאה כדון לבדים. ודוקא אם יש בו ג' טפחים על ג' טפחים [ואם מדבקת אותו לבגד דעת גדולי ההוראה שבטל לבגד וחשוב מקבל טומאה, וראה במקורות]³⁰.

וזהו רק בא"י ולא בירושלים עם שאר הדינים הבאים מגז"כ דנגעים, אבל בית מצד עצמו הוא דבר המופקע מתורת טומאה הואיל והוא מחובר לקרקע, ולא דמי לחוטי שתי דהתם המטמא מתורת בגד שמק"ט בכל מקום ולגבי נגעים חשוב אף בגד שתי הואיל וראוי לעשות ממנו בגד, שלכן מבואר בפ"א דנגעים מ"ח דאינו טמא אלא בראוי לארוג ממנו גע"ג אצבעות, עי' בתוס' שבת כו: ד"ה השתא שזהו אחר דילפ' דזהו שיעור בגד, משא"כ בית דבעצמותו מופקע מקב"ט רק דגז"כ דבנמצא בו נגע מטמא, אבל לעולם שם בית הוא דבר שאינו מק"ט, ובה"ש מה שהוכיחו האחרו' מסתימת המחבר ורמ"א דבנמצא בביהכ"ס חשוב דבר שאינו מק"ט. ולא חילקו אם נמצא על הכותל או ע"ג הקרקע, ואף בארץ ישראל.

ולדינא כ' הפרד"ר בפתיחה לסי' ק"צ חלק הג' אות ה', דמסתבר כהסד"ט והכו"פ, והבו דלא לוסוף עלה, לגבי נגעי בתים, ובכתמים שומעים להקל.

7 ← 30. רמב"ם פכ"ב מכלים ה"א "שיעור הבגד להתטמא ג"ט על ג"ט למדרס וג' אצבעות על ג' אצבעות וכו' לטומאת המת או לשאר טומאות בד"א בבגדי צמר ופשתים אבל בגדים של שאר מינין אין מקבלים טומאה מכל הטומאות אא"כ היה בהם ג"ט על ג"ט או יתר וכו', בד"א בקרעים הבאים מן הבגדים אבל האורג בגד בפ"ע כל שהוא הר"ז מקבל שאר טומאות, חוץ מטומאת מדרס, וכו'. הבגדים העבים ביותר כגון הלבדים והנמטים הקשים, או הבגדים הרכין ביותר וכו' אינן מקבלין טומאה עד שיהיה בקרע ג' טפחים על ג' טפחים בין למדרס בין לשאר טומאות" ע"כ הרי שבגדי שאר מינין אם הם ארוגים מק"ט בכלשהו, וכשאינם ארוגים כגון חתיכת

7 ← פו. בגדי ניילון - בגדי ניילון מדינא אינם מקבלים טומאה ולכן אם הבגד עשוי מאה אחוז/חומר סינטטי חשוב שאינו מק"ט³¹. ויש מי שמחמיר בזה הואיל ועכ"פ עשאו

צמר גפן אינו מק"ט, ורק אם עשאו בגד עב כמו לבד מק"ט מדין לבד, וכ"כ בש"ע הגר"ז דצמר גפן אינו מק"ט, והגר"ש"א שליט"א אמר שבזמנינו שהצמר גפן עובר הרבה שינויים ועיבודים ומתקנין אותו יש לדון בו מדין טומאת לבד. ואמנם בתשו' חת"ס ח"ו סי' פ"א מבואר דלא שייך טומאת לבד אא"כ מיוחד לתשיש בגד, אבל אם מיוחד גם לשאר שמושים כמו בנייר אינו מק"ט מדין לבד. ולפי"ז בצמר גפן שעשוי לכל מיני שמושים של קינוח וניקוי וכדו' כמו בנייר אינו מק"ט, אבל אם חיברו לבגד כגון שעושין ממנו "פדים" וכדו' הר"ז מק"ט מדין לבד. והנה מדין לבד מבואר ברמב"ם דמק"ט רק כשיש בו שיעור ג"ט על ג"ט ולא בפחות וכן שמעתי מהגר"ש"א שליט"א, לגבי פדים שעשויים עם צמר גפן שמק"ט רק מדין לבד, אם יש בו שיעור ג"ט על ג"ט.

ואמנם הוסיף הגר"ש"א שליט"א דאם התשיש של ה"פד" שמדביקין אותו בבגד, הר"ז בטל לבגד והר"ז מק"ט כדן הבגד ואף בלא תורת לבד דהדיבוק חשיב כתפירה, כמ"ש הרמב"ם פ"א משבת, והרבה דנתי בקרקע לפני רבינו, דלכאו' זה הוי כתפירה שאינה מתקיימת ואין דעתו לבטלה לבגד רק כתשיש אקראי, וכן משום דעת הרמב"ם פ"ד מכלים ה"ד דציפוי אינו חשוב כמק"ט וכאן אף הוי בטל לבגד לא גרע מצפויים, ולא קיבל רבינו הדברים, אלא דעתו דכיון דדיבוק כתפירה חשיב כבגד א' לגמרי, אבל אם השימוש של ה"פד" ע"י שמחברין אותו לבגד עם סיכת בטחון וכדו', או בלא הדבקה כלל בזה לכ"ע חזר דינו לדין לבד ששיעורו ג"ט על ג"ט וכמשנ"ת לעיל.

7 ← 31. רמב"ם פ"א מכלים ה"ג "האורג בגד מצמר הגדל בים אינו מקבל טומאה, שנא' או בגד או עור מפי השמועה למדו מה בגד מן הגדל בארץ אף עור מן הגדל בארץ", והוא ממתני' דכלים פ"ג מי"ג כל שבים טהור וברע"ב שם. ובמשנה אחרונה ותפא"י במתני' דכלים שם כ' דלאו דוקא אלא העיקר שאינו גדל בארץ, ואף הגדל במים שבבורות ובנהרות טהור. ובחזו"א מקוואות סי' כ"ו סק"ז כ' דכלי גומי אין מק"ט כמו זפת, ואף לאחר שנתרבו שאר בגדים לטמא כשיש בהם ג' על ג', לא נתרבו אלא כצמר גמל וצמר גפן העשויים בטויה ואריגה, אבל לא דברים הניתכים כגומי, וכמבואר בלשון הרמב"ם הנ"ל, וכ"כ בקובץ תשו' הגר"ש אלישיב שליט"א שבגדי ניילון אין מק"ט ע"פ הרמב"ם הנ"ל דמים לא חשיבי גדלים ביבשה ומה לי מים מנרליים שהם נפט או מים אחרים. וכ"כ באגרות משה יו"ד ח"ב סי' נ"ב. דפשוט שכלי ניילון העשויים רק משמן הנמצא

לשם בגד, והעיקר כדעה א'³².

פז. טומאת משא - אשה הלובשת דבר שאינו מקבל טומאה אע"פ שהאשה נושאת את הבגד כשלוכשת אותו חשוב אינו מק"ט, ויש מי שמחמיר בזה והעיקר כדעה א'³³.

בעומק במעינות האדמה שאין מק"ט גם מדרבנן וכדן כלי אדמה ואין בו טומאת כתם.

7 ← 32. בתשו' מהרש"ם ח"א סי' ב', כ' דלענין לבדים א"צ שיהיו ארוגים אלא אף כשאינם ארוגים ויש בהם ג"ט על ג"ט מק"ט, ולכן כ' שם דכלי גומי מק"ט מדין שאר כלים. וכ"כ במנחת יצחק ח"ד סי' נ"ח, ע"פ מש"כ האחרו' דנייר מק"ט מדין לבדים דיחדו לתשיש בגד או תשיש דכלי קופסא, וא"כ בגד ניילון לא גרע מזה, כיון שעשאה לשם כלי ע"ש. אך הם לא הזכירו מדברי הרמב"ם הנ"ל דלדין קבלת טומאה בע"י שיהא מן הגדל בארץ וכל שבים טהור הוא, ושאינו נייר שהוא עשוי מעץ ושייך בו תורת קבלת טומאה, וכמ"ש באגרו"מ שם. ולכן אין לדמות כלי ניילון לנייר, ומש"כ בספר חזקת טהרה להוכיח מן המשי שעשוי מן התולעת ולא מן הארץ ומק"ט, לא דמי כלל, דכבר עמד בזה הרמב"ם בפיה"מ פ"א מנגעים מ"א וז"ל: "ולא יקשה לך אמרו בצמר שהוא אינו מן הגדל בארץ לפי שבע"ח אמנם יתהוו מן הצמחים", הרי דבע"ח הניזונים מן הצמחים חשיב מן הגדל בארץ משא"כ נפט שהוא ממעינות האדמה.

33. בסד"ט סי' ק"צ סקצ"ג בסופו כ': "מזה יצא לנו חדוש דין דהא דקי"ל נמצא כתם ע"ג בגד שאינו מק"ט טהורה מ"מ אם אותו דבר שנמצא עליו הכתם מונח ע"ג דבר המק"ט כיון שאותו דבר שאינו מק"ט מונח ע"ג דבר המק"ט ונטמא משום משא לכך גם האשה טמאה כו' כיון דכלי אחרון טמא גזרו נמי על האשה", יעו"ש. וכיון לדבריו הפרדס רמונים בפתיחה לסי' ק"צ חלק הג' או' ד', והוסיף לומר בדם אם נמצא ע"ג דבר שאינו מק"ט והביאה האשה הכתם לפנינו בידיה וטימא להאשה טומאת ערב מחמת משא, טמאה נמי משום כתם, דעל כרחינו צריכין אנו לדון על הדם, ולא טיהרו הפו' רק בנמצא ע"ג קרקע או ע"ג איצטבא ע"ש.

אך כבר דחו האחרו' ז"ל לחידוש הסד"ט, במנחת חינוך מצוה קס"א ובדברי חיים ח"ב סי' ס' ועוד דמבואר ברמב"ם פ"א מטומאת מת ה"ט שאין טמא במשא אלא האדם ולא הכלים, ולפי"ז בודאי אם נמצא ע"ג כלי תחתון המק"ט אין הכלי טמא במשא מחמת הכתם שע"ג הכלי העליון.

אמנם אכתי לא עלה לן ארוכה דהרי להסד"ט ופרד"ר כש"כ שאם האשה עצמה נושאת הבגד שאינו מק"ט כגון שהיא לובשת בגד שאינו

נקיט ואם נשאת חלא. אלא שאין מדוקדק לשון לא חנינשא, דכל"ל לא ישא אדם אשה שמתו ב' בעלים למר וג' למר:

ולפי' דברי רמב"ם מבוארים ומזוקקים, דודאי הבעל הבא לשאל אחרים לו דכיון דשאל הרי קפיד וקפדין בדייה ומכניס עצמו לסכנת נפשות, אך רמב"ם מייירי באשה הבאה לשאל אם מותרת להנשא לבעל, ואומרים לה אעפ"י שיש חכמים שאוסרים היינו ר"ה דס"ל מעין גורם, ואסור לה להעמיד עצמה על דמו של זה, מ"מ אן לא קיי"ל [הכין] אלא חלוי בקפידא, ומערימין שלא להודיע לבעל, ומקדשה, ומשקדשה כותבין לה כתובה, דאין מויליח ממנו אם הוא לא יקפיד:

ויש לזה סמך ממשעה יבודה ותמר, דיהודה הקפיד כי אמר פן ימות גם הוא כאחיו, ובפרש"י קטלנית היא זו, ואמנם לא גילה זה לתמר, והיה דוחה אותה בקש עד כי יגדל שלה בני, ומדלא ידע תמר דיהודה מקפיד הוטר לה להטעותו, ואמנם יבודה שהקפיד לא יסף עוד לדעתה [שם ל"ח כ"ו]. ואע"ג דלא גירשה וישבה בציוה כאלמנה חיה, ובתשובה הרא"ש [כלל כ"ג דין ח'] דמיייתי ברב"י [א"ה ע"י ע'] וגם בצ"ש [שם סק"א] מבואר דמזלח היינו שלא יהיו לה מי שיפרינסה, והרי פרינסה יהודה כל ימי חייו. אבל לע"ד אעפ"י שמשמע ק"ח לשון הרא"ש דאמונות דאכילה ושתייה קאי, מ"מ פשוט בעיני אפילו יש לה מזונות ממקום אחר, כגון תמר שאפילו לא פרינסה יהודה היו לה מזונות צבית אציה, כדכתיב [שם י"א] שבי אלמנה בית אביך, ומ"מ מזלח גרים שלא יהיה לה פרינסת עונה האמורה בתורה, ובפרט למאן דאמר מזונות הבעל לאו דאורייתא, וכולי קראי אעונה קאי שארה כסותה ועונתה, עיין בתוס' מ"ה ע"א א) ועיין רמב"ן פ' משפטים (כ"ה ע"א), וע"כ מזלח אעונה קאי. וכן משמע לפירוש ריב"ן בכתובות מ"ג ע"ב תוס' ד"ה [טעמא] וכו' דס"ל דבחדא איתתא מייירי, ובאירוסין הרי חחרת למזונות בית אביה, ואיך גרם מזלח שימות הארום הלא תחון צבית אציה, הלא לפי המזל ראווי שתשגא וימות ולא יהיה לה מזונות, אלא ע"כ לא מזונות ממש קאמר אלא קירוב בעל. חכ דלא כרב"י קמא [א"ה ע"י ע'] [ע"ש ב]. וא"כ הוה סגי ליהודה צולח יסף עוד לדעתה. כנלע"ד ליישב דברי רמב"ם ולבחיצו על מכונו:

והריב"ש ס"י רמ"א רמ"ב רמ"ג החזיק בעדו, ובעלם אפילו אם הכירו בו ב"ד שלא ישא ונשא אן. כופין להוליא, ופשוט הוא לפי ה"ל כיון שאינו מקפיד מה להס ולו להתרות בו. והאמנם י"ל מי ששאל וקפיד ואסרוהו ושוב עבר ונשאה, היו ראווי לכוף להוליא. אבל כ"ל הרי קמן שעבר קפדנותו ונתחוק מחולשת דעתו ומה לנו ולו א):

אך מ"ש הריב"ש שם [ס"י רמ"ג] שאם מת במגפה ומת מדינה לא שיק קטלנית, לל"ע מעובדא דביתכו דרצח דאמרה להומא אלמנה אציי קטלת תלת ובעית למקטל ד' [כתובות ס"ה ע"א],

הלא אציי מדצית עלי קאתי וחי שיתין שנין כבר [ר"ה י"ח ע"א], א"כ לא היה לה לתלות בה, ה"ל לתלות במכת מדינה דצית עלי, בשלמא רצח [יצמות ס"ד ע"ב] יפה ערער על אציי דעבד עובדא בנפשיה, אדרצח הוליל ואחי מדצית עלי וי"ל לחוש ביותר, אבל דביתכו דרצח לא ה"ל למימר קטלת תלת, אע"כ מוכח אפילו מתו במכת מדינה מאן דקפיד לא לישא אותה ה):

והנה לענין לגרשה בע"כ, כתב חלקת מחוקק [שם סק"א] דלדעת רמב"ם דאינו אלא קפידא בעלמא, ע"כ אפילו הוא קפדן אינו יכול לגרשה בע"כ לעבור על חרגמ"ה, כיון שאין המום מבורר וקבוע רק הוא מקפיד, וכי האו גוני לא הוטר חרגמ"ה. וצית שמואל לא פליג ע"ז. אך הרב צ"ש [סק"ג] לפי מה שהגיה בש"ע דרב"י מיייתי ב' דעות ומסופק אי כרמב"ם אי כרא"ש וצממון פסק כרא"ש, א"כ ה"ל לדין ספק סכנת נפשות וכוך מוס ברור וקבוע לא גזר רגמ"ה, וגם החלקת מחוקק יודה:

השחא צידון שלפניו שהבעל זה מקפיד וחקר ודרש שלא תהיה קטלנית ועדיין בקפדנותו עומד, פשוט יותר מביעה כזותחא דגם לרמב"ם חלא בלא כתובה, ומגרשה בע"כ, וכל זמן שלא נתגרשה אין לה עענת מזונות ולא שום תנאי כתובה השחא לפ"ז כיון שפטור מכל חיובי איש לאשחו ממילא גבי' ליאחריני ה). ויכול לישא אחרת על ידי ששליש גט ציד שליח, שמיד שתרצה זו לקבל גיטה יהיה מוכן לה בגט הוטר שציד שליח, ולא יעטרך למאה רבנים לפע"ד צבי האו גוונא, ולא יגרש בע"כ, כי חרם דבע"כ חמיר עפי ונתפשט בכל מקום ובכל זמן, משא"כ לישא אשה על אשחו דקיל יותר ה):

כנלע"ד כתבתי ותחמתי שמי:

משה"ק סופר מפפד"מ

תשובה פא

ד שיל"ת, דאקדארף יום ג' ז' אלול תקצ"ה"ל.

שלום וכ"ט ויחתם לאלתר לחיים טובים הרב החרוץ ושנון המופלג מה"ז יוסף יואל בשבת תחכמוני דק"ק טארניפאל יע"א:

יקרתו נשלח לידי מןקבלתי ק"ק פ"ב לכאן קרית חולות, אבל מכתבו האמצעי לא בא לידי לכאן, לכשיבוא לידי אקיימנו בעזרה"י ברצותו. ועל עתה צאתי מ"ש נידון כתמים הנמלאים על נייר, וכתב מעלתו דנב"י נעלם ממנו רמב"ם. יפה כיוון, כבר כתבתי כן בגליון ש"ע יו"ד שלי. אבל מ"ש דבספר חכמת אדם מחמיר, המגיד לו כן כחש. ואעתיק לשוני על גליון ש"ע יו"ד ס"י ק"ץ סעי' יו"ד עיין ספר סדרי עהרה צס"י זה סקו"ט דיייר אינו מקבל עונאה ולא כתמים, וכ"כ בספר חכמת אדם כלל ק"ג אות ח' א). ועעמא כ"ל דהוה כמו גללים אעפ"י שבאו מאוכלים שהיו

ו) וכ"כ בשו"ת שם ס"י א' ד"ה ולולי, וש"נ.
א) במהדורה הראשונה של החכ"א (וילנא - תקע"ד) נקט שנייד אינו מקבל טומאה, וכן הוא במהדורת יזופף - תקצ"ג, וכנראה אחת מב' מהדורות אלו היו לפני מרן, אמנם במהדורת וילנא - תקפ"ח כתוב שנייד מקבל טומאה, (וכן הוא בשאר המהדורות המאוחרות שבידינו), והיא היתה כנראה לפני הרב השואל. וראה ענין זה בהרחבה ברבעון "צפונות" שנת תשמ"ט גליון ד'.

א) ל"מ שיטה זו בתוס'. ויתכן שכונת מרן למ"ש בתוס' כתובות מ"ח ע"א ד"ה רבי, ומ"ש על קושייתם בש"מ שם בשם הרא"ה.
ב) וכ"כ בשו"ת אה"ע ח"א ס"י כ"ד ד"ה דברי, וש"נ.
ג) עיין שו"ת שם ס"י כ"ג ד"ה הנה, ובהערה שם.
ד) וכ"כ בשו"ת שם ד"ה ובתה"ד, וש"נ.
ה) לא עלה בידנו לפענח מה היה אמור להיות כתוב במקום התיבה המשובשת או התיבות החסרות.

חתי"ם חלק ו' ליקוטי שו"ת סימן פא פב פג סופר פז

היה ולהוציא לעו על הראשונים שחיללו שבת חלילה, כמו שהעתיקו בתשובתו מצעל תרומת הדשן. ואחורו שכנגדו אורב לעעון ולגבב חומרא דמתניחא, מלין מן הכרכים, הלא אח"ל [שבת קמ"ב ע"ב] למה נמשל חכמה לאחורו אם צרור לך הדבר כאחורך שהיא אסורה לך אמרהו ואם לאו אל תאמרהו, הרי דברו רבותיו מאיפשושי מאיסורא ואפ"ה אם אין האיסור צרור כאיסור אחורו לא יאמרנו, אך אם צרור אפי' רק כאחורו מאציו שאין האיסור צרור בעדים אלא בחזקה דלא נימא לאו אציו או לאו אציה הוא, והאיסור מכה ב' חקות, מ"מ אפי' כה"ג חייב לאמר ולאיפשושי מאיסורא, אבל אם אינו צרור כל כך לא יאמרנו, ע"כ בהשתיקה יפה למערערים ומתרחקים ריבים וגנעים:

מ"ש מעלתו דר"י [עירובין ה' ע"א] מייתי הו' דרבי אמי ורבי אבי. לא הרגיש שהוא עושה הדפוס בכרי"ף וזריך להכניסו בין שני הלחי לבנה^א, כמצואר צרבינו יבונתן שם ובשנתי גבורים שם ובכל הפוסקים שכתבו שברי"ף השמיעו. ובש"ע [סו' שם"ה ס"ב] הדפיסו רי"ף ור"א"ש ועור, ומחקתי חיצת רי"ף וכחצתי שם על הגליון כנ"ל:

מ"ש אין דרך בקיעת רבים בחצר, אין כוונתו דלא שייך כלל, הרי בש"ס ופוסקים איתיה, אך הוא מליאות רחוק אם לא צעיר אשר דינה בחצר, אבל בחצר ממש של יחיד לא יניח רבים לבקוע בו שמא יחזיקו בו רבים אלא מנקיע פחרא ולחלו מבכא, ומש"ה לא גזרו בו, אבל אי בקעי בו רבים באמת מה לא איירי, ועיינן בשו"ת מהרי"ע הנ"ל ויבין כו"ה. מ"ש מתשו"ב צ"ח החדשים לא ידעתי מה הוא:

ואודות האשה שרואים לדבק שערותיה בשעור לזורך רפואה, פשיעא שחולץ. וע"כ לא שקלי וערי בתשו"ב פ"מ [ח"ב סו' קמ"ז] וסדרי עברה קל"ה [סקרי"ע] אלא ע"י סמים ותחבושת שם ענמס אינם חולצים אלא שדבוק בשערות חולץ, ואהא שקלי וערי אי שייך לומר דהכי רביחא, ומ"מ הסכימו לאיסור, אבל ע"י שעור שהשעור בעלמו חולץ ולא שייך לומר היינו רביחא פשיעא שחולץ, ותלילה להקל כלל. ואין כאן מקום לקבל אריך וכו' שנתו יאריך:

הכ"ד א"ג:

משה"ק סופר מפפד"מ

תשובה פג

שיל"ת, פ"ב כאור בקר ליום ה' כ"ג אלול תקצ"ח לפ"ק. תחל שנה טובה ומבורכת לתלמידי הותיק החרוץ המופלג מו"ה שמעון ג"י:

גי"ה הגיעני, וראיתי תקפה עליך משנתך כאשר תראה בהעתק ח' ספ"ב דגיתון, ומשם תראה ג"כ כי אין המומר לע"ז ושבת חשוד לכל התורה, רק הוא מומר לכל התורה שאינו צן צרית,

(ב) לרבי יעקב מליסא קונטרס תיקון ערבין שנדפס בסוף הספר, ונשמט במהדורות שלפניו.
(ג) כונת מרן למה שכתוב ברי"ף לפנינו מתיבת ואוקימנא עד סוף הקטע.
(ד) ראה עוד שו"ת אור"ח סי' צ"ז מד"ה במאי דבדק.

מעמאים מ"מ עתה שנמאסו ונמסו שוב פרחו עומאה מינייהו, הו"נ בני ניירות נכחו הדק היעב ונמסו צמים ונכפכו לפנים אחרות פרחו דין למר ופשתים מינייהו. ועוד נ"ל דלא מיקרי למר ופשתן אלא העומדים לבגד ואריג וחבלים ולצדים וכדומה, אבל בני ניירות שמויחדים ללרכים אחרים, א"כ אפי' למר ופשתן צעינא, נימא מעשה עץ שימש כמצואר בחולין קב"ע ע"א. ובנב"י חגיגה [חיו"ד] סו' ק"ה ועלם ממנו לשון רמב"ם רפ"ב מכלים^ב. אך מרע"ב פ"ה משנה וי"ו משמע קלח דחי הוה מני שני ושלישי בהטאת לא הוה חייץ, ואי אינו מקבל עומאה אמאי לא יחוץ. מ"מ הרע"ב לא דק כולי האי צוה ועדיפא מיניה קאמר. ועוד פרשן הוא ולא פסקו:

ע"כ בכתמים הנמלאים הולכין להקל, אך בצדיקת עד שאינו דווקא אם הוא נייר, אע"פ שלענין שיעור בגדים ועוד יש לו דין כחם, מ"מ לענין זה לא אומר להקל בנייר. ובלאה"נ דרכי שלא לסמוך להקל בשיעור מאכלות גדולה שהיה צומייהם שם ע"י ערשים כשיעור גראשין של כסף צומיניו, וכמו שלין בספר מעיל דרקה [סו' כ"ז], היינו בכחם ממש, אבל בעד שאינו דווקא אי משער דם מאכלות שצומיניו שהוא מעט וקטן הרבה מכו"ל^ג. והואיל ואני צווקי צראי אקצר ואומר שלום וכ"ע:

משה"ק סופר מפפד"מ

תשובה פב

שיל"ת, פרעשבורג יום ג' ד' אלול תקצ"ו לפ"ק.

שנית להחכם הנ"ל:

גי"ה הגיעני, ונפשו לשאול בגיע אודות מצוי אחד הפרוץ משני לדידים פחות מעשר ומחוקן בלחיים, וקם אחד ונתעורר דעני לה"פ ככתוב בספר מקור חיים. האמת אגיד שנתשובתי הראשונה נמשכתי אחר ספיקותו של מג"א [סו' שם"ה סק"ד], ונדחקתי הרבה ליישב מנהגיני, שוב אח"ז ראיתי ועיינתי בתשו"ב מהרי"ע ה"א סו' ז"ד שם הוא ומתרי"ף לב נתשובתי [ח"ג סו' ע"ד] פשיעא לכו דאפי' נפרן משתי לדידים מישחריא שני לחיים, וצראיות צרות [בוכיות] שדין [מצואות שלנו] כחצר אפי' להקל, ולא מטעמא דמכרי"ל ומכרי"א^א, אלא מחלק החם בין מחקן כל העיר או מצוי לבדו, יע"ש צאר היעב, ואי הוה מג"א יודע דברי הגאונים לא היה מסופק בדבר. ולו יהא שהיה מסופק לא שבקיין פשיעויה דהקן גאונים ומנהגי זקני ישראל שבקהלות מפורסמות דמייתי שם מפני ספיקותו של מג"א. וא"כ החליע מג"א לאיסור ולא היה צידונו להכריע מ"מ הלכה דצברי המיקל בעירוב, וכאשר הוכיח שם בסוף התשובה, ודברים הללו הוספתי בתשובתי שהשכתי למעלתו, וגם כתבתי על גליון מג"א שלי. ועתה עוררני פר"מ לעיין בספר מקור חיים^ב, ונבדלתי על המראה מה ראה בגאון הזה על ככה צלי שום סברה טעם וראי, ובודאי לא אמר קן אלא מכוונת טוב ובמחקן חיקון חדש, אבל לשנתו ממה שכבר

(ב) עיין פ"ת ירד שם סק"ח.
(ג) וכ"כ בשו"ת ירד סי' ק"ג ד"ה דין.
(א) מהרי"ל סי' קנ"ו ומהרי"ו בח"י דינין סי' י"ח שהובאו במג"א סי' שס"ג סק"ז.

קובץ תשובות

ממרח הגאון

רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א

נאספו, נלקטו וקובצו
מספרים וקבצים תורניים

חלק שלישי

עיה"ק ירושלים תובב"א
תשס"ג לפ"ק

קובץ

יורה דעה סימן קלד

תשובות

קפט

סימן קלד

נייר טואלט לקבלת טומאה

בעוה"

אשפה מוכן קרי ליה, עכ"ל, וזה להיפוך ממה שכתב הרמב"ם.

אכן נראה דבעצם היסוד שהניח הרמב"ם דדבר זה שמשמש בו לנער את הקדירה וכיוצ"ב דעיקר דמקבל טומאה דעל ידי זה נעשה כלי - ואין לנו שהרי"ף פליג על זה, וכוונת דברי הרי"ף הוא לפי מה שהקדים שם לעיל מזה מה ששינינו בתוספתא (כלים ב"ב פ"ו מ"ב) שלש על שלוש לעולם אינה טמאה עד שיציניענה לבגד, רש"א לדבר שמקבל טומאה טמאה לדבר שאינו מקבל טומאה טהורה, היינו דפליגי תנאי במטלית שלש על שלש באיזה אופן הוא מקבל טומאה לת"ק דוקא כשיציניעו לבגד ולר"ש אף גם לדבר המקבל טומאה, כלומר גם כשיציניעו לבגד שהוא מק"ט ולא דוקא לבגד.

והואיל ובקולי מטלניות עסקינן שלפי דברי הת"ק לא מק"ט אלא אם כן הצניעו לבגד, לכן לכונ"ע לא סגי בכהאי גוונא במה שהתקינו לפקוק בו את המרחץ או לקנח בם את הריחיים, וזה מ"ש הרי"ף "לא נחלקו אלא שתלאו במגוד או שהניחו אחורי הדלת, פירוש שאם הניחו בקופסא הרי הכינו והצניעו ואע"פ שחזר והתקינו לפקוק בו את המרחץ, או לנער בו את הקדירה שהם מעשה מוך בעלמא ודבר שאינו מקב"ט הוא לא בטיל ליה מתורת בגד ולא מפקא ליה בההיא התקנה מתורת בגד וטמא הוא לדברי הכל כו' כי פליגי כשתלאו במגוד או שהניחו מאחורי הדלת, ר"א סבר מוכן הוא וטמא הוא דכמו שהניחו בקופסא דמי, ואף על פי שחזר והתקינו לנגב בו את הקדירה וכיוצ"ב לא נפק ליה מתורת בגד בההיא התקנה, ור"י סובר כיון שלא הניחו בקופסא לאו מוכן הוא הלכך טהור הוא ואע"פ שלא התקינו לנגב בו את הקדירה שהרי ביטלו מעיקרא.

היינו דפלוגתא דר"א ור"י הוא בשתלאו במגוד או הניחו מאחורי הדלת, אם זה כשלעצמו סגי

הלכה פסוקה ברמב"ם פרק כ"ב מהלכות כלים הלכה כ"א: "מטליות שאין בהן שלשה על שלשה אינן מקבלות טומאה, ואם חישב עליהן והכינן מקבלות טומאה עד שיהיו פחות מגע"ג, שכל פחות משלש על שלש אינו מקבל טומאה כלל ואף על פי שהכינו", ובהלכה כ"ב: "פחות משלשה על שלשה שהתקינו לפקוק בו את המרחץ, ולנער בו את הקדירה ולקנח בו את הריחיים וכיוצא באלו אם השליכו באשפה אינו מקבל טומאה, תלאו במגוד או הניחו אחורי הדלת הרי זה כמי שהניחו בתוך בגדיו ועדיין הוא חשוב אצלו ומקבל טומאה...".

מבואר בדבריו ז"ל, דמה שהתקינו לקנח בו את הריחיים הוא הגורם שיקבל טומאה וכפי שהקדים בהלכה כ"א שאינן מקבלות טומאה אלא אם כן חישב עליהן והכינן.

והנה כרי"ף פרק ב' דשבת משמע לכאורה דזה שהתקינו לפקוק בו את המרחץ וכו' מיגרע גרע, היפוך ממה שכתב הרמב"ם, וזה לשונו "לא נחלקו אלא שתלאו במגוד או שהניחו אחורי הדלת, פי' אם הניחו בקופסא הרי הכינו והצניעו ואף על פי שחזר והתקינו לפקוק בו את המרחץ ולנגב בה את הקדירה שהן מעשה מוך בעלמא, ודבר שאינו מקבל טומאה הוא, לא בטיל ליה מתורת בגד ולא מפקא ליה ההיא תקנה מתורת בגד וטמא הוא לדברי הכל, ואם זרקו לאשפה דברי הכל טהור דהא בטליה ובין שהתקינו לנגב בו את הקדירה ובין לא התקינו טהור דהא כבר בטליה מעיקרא ולא בעי התקנה לאלין מילי, כי פליגי בשתלאו במגוד או שהניחו אחורי הדלת ר"א סבר מוכן הוא וטמא הוא דכמי שהניחו בקופסא דמי, ואף על פי שחזר והתקינו לנער בו את הקדירה וכיוצא בה לא נפק ליה מתורת בגד בההיא התקנה. ור"י סבר כיון שלא הניחו בקופסא לאו מוכן הוא הלכך טהור הוא ואף על פי שלא התקינו לנער בו את הקדירה שהרי ביטלו מעיקרא והאי דקרי ליה מוכן דלגבי

קצ

קובץ

יורה דעה סימן קלד

תשובות

לקבל טומאה ואם דינו כמו שהצניעו לבגד אף שאחר זה כן התקינו לפקוק בו את המרחץ לא נפיק ליה בגלל זה מתורת בגד.

* * *

ויש לדון מה דינו במקרה שלא רק שהכינו כמחשבה גרידא אלא שעשה מעשה במטלית והכינו לקנח בו את הריחיים, אם מועיל שיקבל טומאה בגלל זה. ונראה דדבר זה פליגי קרמאי הובאו דבריהם במאירי שבת כ"ט וז"ל ש"ו דוקא במדקפל כעין התקנה למרחץ או לשאר הנזכרות עמו ולמדת מדבריהם שזה שאמרו התקינו לפקוק וכו' לא שהקצהו והצניעו לכך לבד כמו שפי' גדולי הרבנים [וכן נראה דעת הראב"ד כמ"ש לקמן] אלא שכינס קצותיו ועשה בו איזה מעשה לכך. גלי דעתיה דחשיבי ליה וירדו לכרי טומאה במחשבה גרידא. ואינן עולין מידי טומאתו אלא כשינוי מעשה ולא בהתקנה. ולפי הי"מ לא מועיל במטלניות גם בעשה מעשה, ולשיטת רש"י לא מיירי אלא בשתקינו על ידי מחשבה גרידא, כמו שכתב התקינו "שהקצו לכך".

ובגמ' שבת כ"ג ב' מגין לאריג כל שהוא, שהוא טמא תלמוד לומר והבגד, וכתבו התוס' שם דהא דמרכינן גע"ג דוקא מיירי בבא מבגד גדול אבל אם מתחלה לא היה דעתו להוסיף עליו טמא בכ"ש, וכ"פ הרמב"ם בפרק כ"ב מה' כלים הלכה א' כמה שיעור הבגד להתטמא שלשה טפחים על ג"ט - למדרס ושלש אצבעות ע"ג אצבעות - לשאר טומאות, בד"א בבגד צמר ופשתים אבל בגדים של שאר מינין אינו מקב"ט מכל הטומאות אא"כ היה בהן שלשה טפחים עג"ט בד"א בקרעים מן הבגדים, אבל האורג בגד בפני עצמו כל שהוא ה"ז מקבל שאר טומאות".

לפי האמור כל הדברים שנאמרו בסוגיא זו דשבת הוא בנוגע לקולי מטלניות היינו מטלית הבא מבגד גדול שאינו מקבל טומאה אלא א"כ הצניעו לבגד דוקא וכת"ק בתוספתא הנ"ל, אבל במטלית שנארג מתחילה הרי זה מק"ט גם כשאיננו מצניעו לשם בגד אלא לתשימש אחריו כגון לקנח בו את הריחיים וכיוצא ב שהרי כשנארג מתחלה לשם כך א"צ שיצניעו לשם בגד דוקא.

ובראב"ד פכ"ב מה' כלים הכ"ז השיג למ"ש הרמב"ם שם גע"ג שנתנה בכדור או

שעשאה כדור בפני עצמו טהורה, אבל שלשה טפחים ע"ג טפחים שנתנו בכדור ה"ה כמות שהיה ומתטמא במדרס עשאו כדור בפני עצמו אינו מתטמא במדרס שהרי התפר ממעטו משלשה על שלשה, וע"ז כתב הראב"ד "אני אין לי אלא שאר טומאות אבל טומאת מדרס אין לו שהרי בטלו מתורת מדרס, ואם עשאו כדור בפני עצמו אף משאר טומאות טהור מפני שהתפירה ממעטו, והו"ל כפחות משלשה שהתקינו לפקוק בו את המרחץ שבטלו מתורת בגד וטהור.

והנה ברמב"ם סופ"ז מה' כלים הלכה פסוקה, הכדור והאימום הקמיע והתפילין שנקרעו אחר שנטמאו הנוגע בהן טמא ובמה שכתוכן טהור, ומשנה שלימה היא ברפכ"ג מכלים מבואר דכדור מק"ט, ובית קיבול שעשאו למלאות הוה בית קיבול רע' ר"ש פכ"ז מכלים), וע"כ דמ"ש הראב"ד דבפחות משלשה שעשאו כדור טהור דהו"ל כהתקינו לפקוק בו את המרחץ משום דבמטלניות עסקינן דבפחות משלשה לא מקבל טומאה אא"כ הצניעו לבגד דוקא, אך אם עשאו מבתחלה כדור, כודאי מק"ט וכנ"ל. והאורג בגד בתחלה לפקוק בו את המרחץ או לקנח בו את הריחיים לכר"ע מק"ט.

אמנם לר' שמעון בתוספתא הנ"ל ודאי מק"ט בגלל זה גופיה דיחדו לפקוק בו את המרחץ וכו' דא"צ להצניעו לבגד דוקא וכנ"ל.

* * *

והנה דברי הרמב"ם (פכ"ב מכלים הכ"ב) שפסק בתלאו במגיד או הניחו אחורי הדלת הרי זה כמו שהניחו בתוך בגדיו צריך עיון וכמו שתמה הכסף משנה, שפסק כר"א ולא כר"י ולא כר"ע דהדר ביה לגבי ר' יהושע.

והנה פירושו של הר"י בסוגיא דשבת כ"ט חלוק הוא ממה שכתב הרמב"ם, [כמו שנתבאר לעיל], ולפי דברי הר"י הפלוגתא בין ר"א לר"י הוא בתלאו המטלית במגוד או הניחו אחורי הדלת שריא טובד ובגלל זה מקבל טומאה ומה שאחר כך התקינו לפקוק בו המרחץ אין זה גורם לקבלת טומאה, אדרבה זה כשלעצמו היה מפקיעו מתורת קבלת טומאה, הואיל ובמטלניות דינא הוא ולא מקבל טומאה אלא אם כן הצניעו לבגד דוקא וכנ"ל.

קובץ

יורה דעה סימן קלד

תשובות

קצא

ולהרמב"ם הגורם לקבלת טומאה הוא מה שהתקינו לפקוק בו "את המרחץ" וכו' אלא שאם אחר כך תלאו במגוד או הניחו אחורי הדלת מקבל טומאה, לר"א כי על ידי זה שהניחו אחורי הדלת אין בזה בכדי להפקיעו מקבלת טומאה כל עוד ולא השליכו לאשפה. ורק כשהשליכו לאשפה אודא ליה טומאה.

* * *

ובירושלמי פ"ב דשבת גרסינן מה בין המוכן מה בין שאיננו מן המוכן, בין שהכינה לתוך הבית בין שהשליכה לאשפה, ופריך הירושלמי והתנן ר"א אומר אף מטלית חדשה כיוצא בהן. (והתנן שם בפרק כ"ז (משנה י"ב) ג' על ג' שהשליכו לאשפה טהורה החזירה טמאה לעולם השלכתה מטהרתה וחזרתה מטמאתה חוץ משל ארגמן כו' ר"א אף מטלית חדשה, פני משה). ולית בר נש אמר אף אפילו אלא עדי מודי על קדמייתא ומשני בין שהכינה לטליתה בין שלא הכינה לטליתה ע"ש.

ונראה דהירושלמי הכי מתפרש, דכזה שהתקינו לפקוק בו את המרחץ זהו הגורם לקב"ט, והואיל וכן אם אחר כך זרקו לאשפה בודאי פקע טומאתו, והשתא אי נימא שזה בכלל אינו מן המוכן דקאמר ר"א, שפיר פריך הלא שנינו דר"א מודה בזרקו לאשפה שהוא טהור, אבל אם נפרש להיפך דלאחר שזרקו לאשפה התקינו לפקוק בו את המרחץ וכו', אם כן לכאורה אין מקום לקושיית הירושלמי כלל דלר"א הרי סגי בזה שהתקינו לפקוק בו המרחץ וכמו שכתבנו לעיל.

ולכן גם אם זרקו לאשפה אם אחרי כן התקינו לפקוק בו המרחץ, שפיר איכא למימר דמה ששנינו במקבל טומאה במתניתין גע"ג שזרקו לאשפה טהור הכוונה שעל ידי זריקה זו מבטלו מתורת בגד ולא מיירי שלאחר שזרקו התקינה לצורך איזה דבר. ועל כרחך דהירושלמי מפרש שלאחר שהתקינו זרקו לאשפה ושפיר מקשה ממתניתין.

וזה שהרי"ף לא מפרש את סוגיית הגמ' ככהאי גוונא הוא משום דלא נזכר כלל במתניתין בשבת פתילת הבגד שקיפלה דמיירי שהתקינו לפקוק בו המרחץ או לקנח בו הריחים כי זה ודאי דכמה שקיפלה להדליק בו, לא הוי כלי לקבל טומאה, ולכן מפרש לה

הרי"ף דהסוגיא אזלא כת"ק דר"ש, ובעינן שיצנינו לבגד דוקא, והא דקתני התקינו לפקוק בו המרחץ כו' לרבותא קתני דאף על פי כן לא נפקי בגלל זה מבגד שהדר משויה ליה בגד, וזהו מה ששנינו שקיפלה אף על פי שקיפלה להדליק לא אמרינן דקיפלה מבטלה מתורת בגד, כמו בהתקינו לפקוק בו המרחץ דלא הוה גורם לקבלת טומאה אליבא דתנא קמא דר"ש.

* * *

ובירושלמי שם איתא הדיא ילפא מן ההא וההא ילפא מן הדיא, הדיא ילפא מן ההא דברי ר"א והוא שקיפלה, וההא ילפא מן הדיא כשלא הכינה לטליתה אבל הכינה לטליתה טמא היא. ונראה דהכי פירושה הדיא ילפא מן ההא, היינו דכל חדא קמשמע לן מה דאשמעינן מהמשנה השניה, מתניתין דקיפלה קא משמע לן שאף על פי שקיפלה לא טהרה וכרקאמר לקמן "שכן שמים אומנים רוצים בקיפולה", ואף שמצד פתילה של נר אין בו משום קבלת טומאה, מכל מקום לא נפקא מכלל קבלת טומאה, דאכתי הוה מן המוכן בין שאין מן המוכן, משמע דמן המוכן מקבל טומאה מחמת זה גופיה שהוא מוכן, היינו דאם תלאו במגוד מקבל טומאה גם בלא התקינו-ורק בהניחו אחורי הדלת בעינן שהתקינו לפקוק בו את המרחץ.

ובכן לפי דברי הירושלמי עיקר חידושו של מתניתין הוא דקיפולו לא מבטל - ממה שתלאו במגוד שמקבל טומאה - מתורת בגד או שהתקינו והניחו אחורי הדלת מקבל טומאה מדין כלי.

ובטעמיה דר"י יש לומר דסבירא ליה כתנא קמא דר"ש, ולכן לא סגי בהתקינו, וכמו כן לא סגי במה שתלאו במגוד, או אפשר לומר דגם איהו כר"ש סבירא ליה אלא דבעינן הניחו בקופסא אבל בהניחו אחורי הדלת או תלאו במגוד מבטלן מתורת כלי הואיל ובקולי מטלניות עסקינן.

ואיכא למימר דהרמב"ם פסק כהירושלמי והואיל ושנינו סתמא דמתניתין בפרק כ"ז דכלים גע"ג שהשליכה באשפות טהורה לעולם, השלכתה מטהרתה וחזרתה מטמאתה, חוץ משל ארגמן - רש"א כולן טהורין - משמע דבכל גווני לא מטהרי אלא על ידי השלכה לאשפה, ואם על ידי זה שהתקינו מקבלין טומאה ממילא לא מטהרי אלא על ידי השלכה לאשפה דוקא וכמו שכתב הרמב"ם.

קצב

קובץ

יורה דעה סימן קלד

תשובות

ולפי האמור גם הרמב"ם מפרש הסוגיא דשבת כדעת-הרי"ף, וענין תלאו במגוד או הניחו אחורי הדלת הם הגורמים לקבל טומאה, ואין לנו לפי זה ממתניתין שום ראיה דהרי שם מיירי בגווי דלפני השלכתה מקבלת טומאה, אך לפי הירושלמי דהתקינו הוא הגורם לקבלת טומאה, וממילא כל כמה שלא השליכו לאשפה לא פקע מידי טומאה.

* * *

והלום ראיתי בסדרי טהרות כלים פרק כ"ח מה שכתב לתרץ דברי הרמב"ם דבחיבור חזר לפרש כשיטת הרי"ף דהתקינו גרע טפי ובין שהתקינו ובין דלא התקינו פליגי ורק דנקט התקינו להודיען כוחו דר"א, וממילא אף על גב דהדר ביה ר"ע לגבי דר' יהושע הלכה כד"א דהרי מוכרח דתנא דמתניתין סבר כוותיה, עד כאן דבריו.

והדברים תמוהים איך אפשר להשוות דברי הרמב"ם להרי"ף ולקרבם בדו"ע, הרי הרמב"ם הקדים. וכתב דבעינן בגע"ג חישב והכנה כמו שכתב שם "ואם חישב עליהן והכינן מקבל טומאה, ואחר-כך כתב "פחות מגע"ג שהתקינו כו' וכיוצא בו אם השליכו לאשפה אינו מקבל טומאה, תלאו במגוד כו' הרי זה כמי שהניחו בתוך הבגד ועדיין הוא חשוב אצלו"

מבואר דכל כמה שלא השליכו לאשפה מקבל טומאה, וזה שמקבל טומאה הוא מטעם שהתקינו.

* * *

ובפרק כ"ח דכלים משנה ג' שנינו העושה אספולנית בין בבגד בין בעור טהורה [וכתב הרע"ב אספולנית תחבושת שעושים מחלב ושעוה וחמאה ושמן וכיוצא בהן, וממרח אותה על הבגד ונותנים על המכה והיא נמאסת], מלוגמא בבגד טהורה [לפי שהבגד נמאס ומתבטל ותו לא חזי לתשמיש, הרע"ב]. והקשה המשנה אחרונה וזה לשונו, וא"ת מה שמשחמש באספולנית אמאי לא חשיב תשמיש הא אפילו משמש תשמיש גרוע מקבל טומאה, כדפירשתי לעיל (בהתקינו לפקוק המרחץ ולנגב הריחיים), וי"ל דשאני בגד ועור דאיתקשו לשק ולעולם חשיב כלי קבול שראויין לקפלן ולכרוך כפי מרגליות או מחט וזה שנמאס ואינו ראוי לכרוך בו טהור עכ"ל.

משמע דבגלל תשמיש זה לחוד שהוא משחמש באספולנית על מכתו היה ראוי לקבל טומאה אלא דמכיון שנתמאס על ידי מריחת החלב ואינו ראוי לקפלן ולכרוך בהו לכן לא מקבל טומאה.

לאור האמור נראה דנייר טואלטי שמתחילתו נעשית לשם כך להשתמש בו לקינוח אף שאינו ראוי לתשמיש אלא פעם אחת, מכל מקום לא נראה לחלק בכך, ומן הרץ הוא מקבל טומאה.

* * *

והנה בסדרי טהרה סימן ק"צ ס"ק צ"ג העלה דבר חרש, דהא דקיימא לן בנמצא כתם על דבר שאין מקבל טומאה דלא גזרו בו משום כתמים, מכל מקום אם אותו דבר שנמצא עליו הכתם מונח על גבי דבר המקבל טומאה, כיון שאותו דבר שאינו מקבל טומאה מונח על דבר שמקבל טומאה ונטמא משום משא, לכך גם האשה טמאה. וזה על פי מה שכתב הר"ן דענין הגזירה היה לטמא את האשה משום דבאותו דבר שנמצא עליו הכתם הוא טמא משום מקור מקומו טמא משום הכי טימאו גם להאשה דאי לאו הא לא קיימי הא, אם כן הוא הרץ בזה כיון דכלי התחתון טמא משום משא משום הכי גזרו נמי על האשה.

אמנם בזה חלוקים האחרונים עליו, הואיל ולפי הרץ אין כלי מטמא כלי במשא. מכל מקום נראה פשוט דאם אשה קנחה עצמה בדבר שאינו מקבל טומאה דבדאי שייך טומאת משא לגבי האשה, ממילא היא טמאה גם משום כתם. וכמו כן יש לדרון בכתם שנמצא על בגדה גם בבגד שאינו מקבל טומאה.

ואם כן נראה לדרן דאשה [שקנחה] עצמה בנייר או בצמר גפן שהוא גם כן מיוחד לתשמישים כאלו, ומצא בו כתם שיש לטמאותה מדרן כתם, או מטעם הנ"ל דהנייר והצמר גפן הואיל ותחילת עשייתו הוא לשם כך, יש עליהן תורת קבלת טומאה, וכנ"ל, או על פי יסודו של הסדרי טהרה. וכנ"ל.

והנה בגדי ניילון העשויים מנפט שאינו מקבל טומאה וכמבואר ברמב"ם פרק א' דכלים דדוקא בגד העשוי מדבר שגדל ביבשה נקרא בגד ומקבל טומאה. מכל מקום כל זה יש לדרון כשמצאה על סדין ממין הנ"ל, אבל בגד יש לומר דאין בזה נפקא מינה וכנ"ל.

שׁוֹת
אגרות משה
 אורת חיים

סימן א

**בבגדים של נילאן ורייען וכדומה
 אם חייבין בציצית**

נשאלתי מידידי הנכבד והחשוב מאד הר' יהודה באדענהיימער שליט"א אם יכול ללבוש בימי הקיץ החמים בגד של ד' כנפות לקיום מצות ציצית מהמינים נילאן ורייען וכדומה שנתחדשו בשנים אלו. והשבת כי מסתבר לע"ד כי מינים אלו פטורין מציצית אף להסוכרים דכל הבגדים חייבין בציצית אף משאר מינים שאינם של צמר ופשתים. והטעם דהא מורו שיש בגד שפטור מציצית כמו בגד של עור כמפורש בגמ' מנחות דף מ' היא של עור וכנפיה של בגד פטורה ורבא אמר זה אף שהוא סוכר דבגדים של שאר מינים נמי חייבין מדאורייתא בדרך ל"ט שם. והוא משום דלא מרבינן מהכנה אלא מינים שנעשים מחוטים כמו בגדים מצמר ופשתים ולא בגדים מעורות שאינם בדומה להם. ופשוט שאף אם עשה מהעור רצועות דקות כחוטין וארגם ועשה בגד הוא בדין בגד עור שפטור מציצית. וראיה מהר"ש והרע"ב פכ"ז מכלים מ"א שעל מוסף עליו דעור השק שהוא מטמא משום אריג כתב משא"כ בעור דאם עשה ממנו רצועות דקות וארגו אין בו טומאה. ואף הרמב"ם שפי' בעור שאין בו משום אריג לפי שכל שהוא אינו ארוג יחסר מן המגויים משום ארוג לפי שאין אריגות בו. נמי כונתו דאף אם עשאו לחוטין וארגם לבגד אין לזה חשיבות ארוג ולכן לא כתב שאין מציאות דאריגות בו משום דודאי איכא מציאות דאריגות באם עשאו לחוטין אבל אין לזה חשיבות דאריגה ונתן טעם לפי שכל שהוא אינו ארוג בעצם דהרי שייך לעשות ממנו הבגד בלא אריגה אין לו חשיבות אריגות אף כשעשאו באופן

שיצטרך לאריגה והוא ממש כפי' הר"ש והרע"ב אך הם לא נתנו טעם אלא כתבו הדין דאף בעשאו לחוטין וארגו אין בו טומאה והרמב"ם כתב הטעם לזה וטעם זה שייך גם לפטור מציצית. וא"כ גם בבגדים דמינים אלו דניילאן ורייען וכדומה שג"כ אין צורך לעשותן חוטין ולארוג מהן בגד דאפשר לעשות מהן בגד בלא חוטין ואריגה לכן אף כשעשאו חוטין וארגו לבגד אין להם חשיבות אריג ואין לרבותן מהכנה כמו שלא מרבינן בגד מעור ויש לפטורין מציצית אף כשעשאו באריגה וכ"ש כשעשאו בבגדים בלא אריגה שפטורין מציצית. וכ"ש להסוכרין דשאר מינים הוא רק מדרבנן שלא חייבו אלא בהמינים שדומין לצמר ופשתים שמוכרחים לטויה ואריגתו. אך שאולי יש לומר דחכמים חייבו בכל בגדים משום שאפשר אין הטעם שלא יטעו להשוות הבגדים ואם יפטרו בשאר מינים יפטרו גם בצמר ופשתים אלא משום דלאו כל אדם יכול להיות לו בגד מצמר ופשתים וישארו בלא מצות ציצית שחביבה מאד משום שראיה מביאה לידי זכירה וזכירה מביאה לידי עשיה כדאייתא בדרך מ"ג לכן תיקנו שיתחייב בציצית גם בכל בגדים וכדמשמע קצת כן בלשון הרמב"ם בפ"ג מציצית ה"ב שכתב אבל טלית של שאר מינים אין חייבין במצות ציצית אלא מדברי חכמים כדי להתורר במצות ציצית. שפשטות לשון זה הוא לא בשביל חשש טעות אלא בשביל המצות גופה שכל אדם יוכל להתורר במצות ציצית שיבא התועלת מהראיה גם אתם לזכירה ומתזכירה לעשיה ואף שלא יהיה בזה. קיום המצוה ממש בין דפטורות מציצית. וא"כ הרי יש לחייב לטעם זה גם הבגדים שלא דמו לצמר ופשתים בציצית. אבל הא גם ברמב"ם נקט הדין דשל עור פטורה וג"כ סתם דהוא אף בעשה מהעור חוטין וארגם לבגד אלמא דע"כ לא תיקנו אלא בבגדים הדומין לצמר ופשתים. וגם אולי אף

לשון כרי להוחר במצות ציצית נפרש שהוא שלא יטעו במה שפטורין מציצית בבגדים ושאר מינים שרומין בכל לבגדים דצמר ופשתים ולא יהוה בשביל זה במצות ציצית גם בבגדים דצמר ופשתים החייבים אף שהוא דוחק קצת. עכ"פ לדינא הרי גם הרמב"ם פוטר בבגדים של עור וא"כ יש למילף מזה שיפטור גם בגדים ממינים אלו כיון שגם הם לא דמו לבגדים דצמר ופשתים אלא לבגדים של עור.

ואף שיש קצת לחלק מבגדי עור שעשאן חוטין וארגן דהתם היה כבר עור שלם שהיה ראוי לעשות ממנו בגד כמו שהוא אך ששינה וחתכו תחלה לחוטין שלכן אין ע"ז שם אריגות, אבל מינים דניילאן ורייען אם מתחלה נעשו לחוטין שממילא האריגה הכרזת בהם אולי יש להם חשיבות אריגות דל"ד לעור שמתחלה לא היה חוטין, לא נראה כלל לחלק מאחר דעכ"פ לא דמו לבגדים דצמר ופשתים דכי עור נאמר לפטור שנימא שמה שלא דמי לעור לא גפטר הא בגד הוזכר לחיוב ולכן צריך שידמה לבגד לחיוב ועור שלא דמי לבגד פטור א"כ גם בגדים דמינים אלו לא דמו שלכן אין לחייבם.

ולענין ללבוש בימים החמים בגד דק הנעשה ממינים שאין מחממין כמו מצמר גפן וכדומה, הנה להרמב"ם והמתבר ששאר מינים פטורין מדאורייתא נמצא שאינו מקיים המצוה דציצית מדאורייתא שבעידן דיתחא הא אמר מלאכה לרב קטינא בדרף מ"א דענשינן אעשה משום שיש לו למיהדר לקיים עשה אף שאינו מחוייב כדאיתא שם בתוס' ובדרף מ' כתבו שאף בשביל ציצית מן המוכרח שסובר דבגד פשתן חייב בציצית ורק בתכלת אטרו שנמצא שבבגד זה קיים מצות הציצית דמאחר דאפקעו מחיוב תכלת הרי אין מעכב הלבן ומ"מ הי"ל ליקח בגד של צמר בשביל קיום מצות תכלת וא"כ כ"ש שיש לו להשיג בגד שחייב מדאורייתא בשביל קיום עצם מצות ציצית שמדאי לא קיים המצוה בבגד משאר מינים שודאי יש לו מצד זה להשתדל לילך בבגד צמר אבל הרמ"א שפוסק כרוב הראשונים שכל בגדים חייבין מדאי יכול לילך בבגד של שאר מינים, ובאופן זה שאינו מצד החיוב אלא מצד הרור לקיים מצוה יש לסמוך על הרמ"א גם שלא להחמיר לילך דוקא בשל צמר כיון שקשה לו מצד החום אבל מ"מ בע"נ המחמיר תבא עליו ברכה.

משה פיינשטיין

סימן ב
לתרין פרי"ח שהוכרח לפרש שמיכיל בת שאול הניחה תפילין בלילה

ד' טבת תשי"ט.
מע"כ ידידי תלמידי הרה"ג מהר"ר אפרים גרינבלאט שליט"א.

מה שהקשת על פרי"ח בעירובין דף צ"ו שכתב בההוכחה ממיכיל בת שאול שהניחה תפילין שלא הוא מ"ע שהומן גרמא שהיתה מנחת תפילין בלילה, לאיזה צורך כתב שהיתה מנחת בלילה, הנה מצד חומר הקושיא אם לא נימא שהוא טעות סופר היה נראה לע"ד דגם הרי"ח מפרש כפרש"י שמה שאם פטורה היה להם למחות הוא משום שנראה כמוסיפה, אבל מצד קושית התוס' סובר שליכא בל תוסיף וגם לא נראה כמוסיפה, ולכן סובר שהטעם בזה שלא נראה כמוסיפה הוא משום שכיון שעושה המצוה כמו שעושיין האנשים אין זה הוספה מה שהיא משוה עצמה בקיום מצות כאנשים ואינה מגרעת עצמה מאנשים אף שמדינא היא גרועה, והוספה שנאסר בקרא דבל תוסיף הוא דוקא בהוספה על כל המצוה שהוא כשגם לאנשים הוא מעשה הוספה ולא כשרק לנשים הוא יותר מחיובן דהוא רק עושה שלא תגרע מאנשים שזה לא הוי בכלל לשון הוספה שבתורה, וא"כ הוא דק במנחת ביום שמחוייבין האנשים להניח התפילין, אבל בלילה אף שמדינא לילה זמן תפילין אך אין מניחין בלילה מצד גזירה שמה יישן אף שמצד זה רצה מניח כשהוא נעור לר' נתן והוא כדסובר ר' אשי במנחות דף ל"ז הלכה ואין מורין כן שלכן רובא דרובא ואולי כולן אין מניחין תפילין בלילה ונמצא כשהאשה מנחת גם בלילה שאם לא היתה מנחת אז לא היה בזה גרעון, ממה שעושיין האנשים ונמצא שעשייתה בהנחת התפילין הוא להוסיף לה מצוה עוד יותר מחיוב האנשים, דהא אין לומר שהוא כדי שלא תגרע מהאנשים, שהרי גם האנשים עכ"פ אין מניחין בלילה לכן נראה כמוסיפה שהיה להן למחות, ול"ד למה שלא הוי כמוסיף לאנשים שמניחין בלילה דהם הרי חייבין מדינא אבל לנשים שאין חייבות שאף ביום הא הוא בעצם הוספה רק שאין איסור על הוספה כו שרק משוה גפשה כמעשה אנשים, לכן כשהוא בלילה שלמעשה עכ"פ אין מניחין נראה עשייתה כהוספה גם על חיוב אנשים שהוא הוספה ממש שיש לתלות שאף אם גם מדינא היו פטורין אנשים מלהניח תפילין בלילה נמי היתה מנחת להוסיף ולכן היה

להם למחות אם הדין דנשים פטורות ומוכיח דמדינא היתה חייבת משום דלילה ושבת זמן תפילין, ולכן אף שרובא דרובא וגם אולי בולן אין מניחין תפילין מחשש שינה היתה רשאה להניח בלילה מאחר דמדינא זמן תפילין כשאינה חוששת לשינה כמו אנשים למ"ד זה שהוא כד' נתן וכר' אשי, ודחי דלמא סבר כר' יוסי הוה רשות לנשים ויש להם מצוה כמו אנשים רק שאין מחוייבות ולכן היתה רשאה להניח תפילין ולא שייך איסור דנראה כמוסיפה מאחר דישי לה מצוה דרשות.

והנה לכאורה קשה טובא איזה תירוץ הוא דסבר כר' יוסי דנשים סומכות רשות הא בסמיכה מפרש בחגיגה דף ט"ז שאסור מטעם עבודה בקדשים ולא סמכו כלל אלא באקופי ידים דאינה לסמיכה כלל, וא"כ אין משם ראייה דיש להם רשות המצוה, דהא המחלוקת שם הוא רק אם יש לגזור שמא יסמכו ממש כדון סמיכה או לא גורנין בשביל נחת רוח לנשים ואפשר שגם ר' יוסי סובר דאיכא איסור לנשים גם מצד שנראה כמוסיף, אבל באקופי ידים אין שייך בל תוסיף משום דאינה סמיכה, ועיין בטרי"א ר"ה דף ל"ג שהקשה זה ונשאר בקושיא וצ"ל לרש"י שסובר שאף שסמיכה צריך שיהיה בכל כחו, מ"מ גם בסמיכה דאקופי ידים הוא מצוה דסמיכה אך שצריך עוד דין שיהיה בכל כחו, ולא שכל הדין דסמיכה הוא דוקא בכל כחו ואי לא עשה בכל כחו אינו כלום, ולכן אם היה בל תוסיף בעשיית נשים מצוה שפטורות היו אסורות גם באקופי ידים וראיה מכאן שיש לנשים מצוה דרשות וליכא בל תוסיף ורק בכל כחו אסורות דמאחר דאין חייבות לא נזחה איסור עבודה בקדשים, ולפ"ז גם רבנן דאסורי לנשים אף באקופי ידים אפשר אינו משום דגזרי אלא משום דאסורות מדינא מצד בל תוסיף וכדמסיק דלר' יהודה שאוסר לסמוך היה אוסר גם להניח תפילין אם היו פטורות לרש"י הוא מדין דנראה כמוסיפה, אבל הוא פירוש דחוק דלשון הגמ' חגיגה הוא שאינה לסמיכה כלל.

אבל לפירוש הרי"ח כפ"מ שבארתי ניחא דכיון דאף כשליכא לנשים שום מצוה ואיכא הוספה אינו בכלל האיסור כשמשוה עצמה לקיים כאנשים אלא כשהיא עושה המצוה יותר מכפי שעושיין האנשים היה זה בכלל איסור הוספה לכן בסמיכה בכל הכח שהוא רחית איסור עבודה בקדשים שהחיתר לאנשים הוא משום שמצותה בכך וליכא האיסור עבודה בסמיכה דאנשים, אבל אם היה איסור עבודה לא היו אף אנשים יכולין לסמוך כדאיתא בטרי"א חגיגה שם, וא"כ בנשים כשירצו לסמוך בכל כחו הרי יהיו עושות יותר מכפי שעושיין אנשים ולכן היו כמוסיפות לבד

האיסור עבודה בקדשים ולכן יש לגזור אף באקופי ידים שמא יסמכו בכל כחו ויעברו תרתי ואין להתיר בשביל נחת רוח לנשים וכן סובר ר' יהודה אבל ר' יוסי סובר דנשים סומכות רשות וליכא בל תוסיף ונשאר רק איסור עבודה בקדשים שהוא חר איסור שלכן התיר באקופי ידים ולא גזר בשביל נחת רוח לנשים, דעל תרתי איסורי אין מועיל הנחת רוח לנשים למנוע מלגזור אלא כשהוא רק חד איסור.

יידו מוקירו.

משה פיינשטיין

סימן ג

בהערתו עלי בספרי אגרות משה
סימן כ' בענין ברכת התורה

א' דרי"ח אדר שני תשי"ט.

מע"כ ידידי הרב המאה"ג מהר"ר שמריהו שולמאן שליט"א.

מש"כ כתר"ה לפרש שרש"י סובר דברכת התורה היא מעין ברכת הודאה וכמש"כ הט"ז ביר"ד סימן א' ס"ק י"ז לענין ברכת אירוסין, וכונתו מלשון רש"י שכתב בב"מ דף פ"ה גליא דעתייהו שאינה מתנה חשובה להם ומשמע לכתר"ה מזה דלדידן שהיא מתנה חשובה אנו מברכין להודות על המתנה החשובה והם שלא החשיבו למתנה חשובה לכן לא ברבו להודות, הנה לע"ד פשוט דאף שגם מצד הודאה יש לברך אבל ודאי יש לברך גם מצד המצוה, דמ"ש משאר מצות שמברכין על עשיית המצוה, ול"ד לברכת אירוסין דהברכה היא על האיסור דעדות ולא על המצוה שלכן היא רק להודאה בעלמא כדכתב הט"ז וכן כתב גם בברכת השחיטה שהוא רק על האיסור בלא שחיטה דהא ליכא חיוב בשחיטה אם אינו רוצה לאכול, וכן בברכת להכניסו להב"י בשם הר"ן דעל המצוה כבר ברך שאין לחייב שתי ברכות על מצוה אחת עיין בבב"י יו"ד סימן רס"ה, אבל על התורה מ"ט לא יתחייב לברך על הלמוד מצד עשיית המצוה דת"ת, ולכן ודאי שיש חיוב לברך גם משום המצוה אך שיצא בהברכה שנתקנה להודאה גם על מה שמחוייב מצד עשיית המצוה.

ויש מקום לומר דשתי הברכות הם על שני הדברים ברכת לעסוק בדברי תורה היא על המצוה ללמד וברכת אשר בחד היא הודאה על המתנה החשובה שנתן לנו התורה, ומטעם זה בקריאת התורה

סימן ט

טלית מניילון אם חייב בציצית

נשאלתי מאחד שרוצה לעשות לו טלית קטן של ניילון ולהטיל בו ציצית, אם אפשר לצאת בו ידי חובת מצות ציצית.

הנה, מלשון הפוסקים שכתבו כל מיני בגדים חייבים בציצית לכאורה משמע שאין מין בגד שיחא פטור מציצית. אולם במנחות (דף מ ע"ב) קאמר רבא: "היא של בגד וכנפיה של עור חייבת. היא של עור וכנפיה של בגד פטור" ומימרא זו הובאה להלכה כתוש"ע סימן מ, הרי מבואר שטלית של עור פטורה מציצית.

וראיתי בלבוש (סימן י סעיף ד) שכתב וז"ל: אין חייב בציצית אלא דבר הנקרא בגד דכתיב ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם, ובגד הוא כל דבר הנארג ונעשה בגד לאפוקי מלבוש של עור שאינו נקרא בגד ואינו חייב בציצית אפילו אם יש לו ד' כנפות. עכ"ל.

הנה, מלשון הפוסקים שכתבו דכל מיני בגדים חייבים הוא משום שאינו נארג, וכלל הוא לענין ציצית שכל שאינו מעשה ארג אינו בכלל בגד ואינו חייב בציצית, וכ"כ בשו"ע הרב (סימן י).

ולענין שאילתנו, הנה בניילון יש שני מינים, יש מין ניילון העשוי כולו חתיכה אחת ולא מחוטטים ואינו מעשה ארג, ובטלית ממין זה לדעת הלבוש הואיל ולא נארג אין עליו שם בגד להתחייב בציצית. אולם יש גם ניילון העשוי מחוטי ניילון והוא מעשה ארג, וטלית ממין זה ודאי שהוא נכלל בכלל בגד וחייב בציצית.

סימן י

טוויית ציצית במכונה חשמלית

ע"י ציצית שנמוך ע"י מכונה חשמלית אי יוצאים בהם ידי חובת ציצית.

כבר דברו בזה גדולי האחרונים ודעת המחמירים הוא שצ"י מכונה אין זה כח האדם ודמיה כאילו נטוה מאיליו ופסולים המה לציצית, ואפילו אם נאמר דתחילת פתיחת הורם יחשב כח גברא כמו אשקיל עליה בדקא דמיה דכח ראשון חשיב כחו והוי כח גברא, הרי אמרינן בחולין (דף טז ע"א) השוחט במוכני של מים יש חלוק בין כח ראשון לכח שני, דבזה שמסיר הדף עושה פתח לזרימת המים ובכח ראשון פירש"י שזהו תחלת גלגול, מיד כשנטל הדף זהו כח אדם וכח שני נקרא לאחר שגלגלו המים את הגלגל פעם ראשונה ושניה וכן שם בדין אשקיל עליה בדקא דמיה פירש"י כח ראשון היינו סמוך לשפת הנהר כח שני שקשרו ברוח. יעוין בתב"ש שמיישב דברי רש"י ששניהם מתאימים זל"ו רק מהו קרוב ומהו רחוק אינו ידוע. ובנדון דידן, מהכפתור

עד הגלגל של הפלך, רחוק וא"כ הורם כשבא למקום פעולתו יש לדנו שכתב בפסק כח האדם והורם עושה מעצמו פעולתו בלי כח גברא, ואפילו אם נאמר דבתחלתו יש כאן כח ראשון ונחשבנו ככח אדם הרי מ"מ אחרי סיבוב ראשון ושני לא נחשב כח אדם ופסולים הם לציצית.

והללום ראיתי בספר חזון איש (או"ח מועד סימן ו, בד"ה ונראה, השני) שכתב: וכן בטוויית ציצית אי טוה ע"י דאשקיל עליה בידקא דמיה על מכונה שטוה, סגי, דכיון דכח ראשון הוי לשמה הו"ל אידך סתמא לשמה וא"צ כח אדם, עכ"ל. וזהו חודש גדול, דמכיון דכשהתחיל הוי בכח ראשון שוב כשר כל מה שנעשה אח"כ אף שלא מכת גברא. ולפ"ז גם בנדון דידן אם נחשו בפתיחת הורם לכח ראשון יוכשר אח"כ כל מה שנעשה דהא לא בעינן כח גברא.

ובנדודע ביהודה (תנינא, יר"ד סימן קעה) בדבר שהנכרי עושה וישראל עומד על גביו, מביא בשם הרא"ש לחלק בין עיבוד עורות לתפילין ובין כתיבת הגט. דבגט דבעינן שיכתוב בכל תורף הגט לשמה לא מהני ישראל ע"ג, דמשך זמן לא יעשה הגוי מה שהישראל אומר לו אבל בעיבוד עורות לשמה, דרק ברגע ראשונה שנותן לתוך הסיר צריך לומר שיעשה זה לשמה, מסתמא עושה כדבריו. וכן דעת בעל העיטור. וכתב שם הנוב"י דהב"י ס"ל בדעת הרא"ש דכיון שבעיבוד לתפילין מכשיר הרא"ש בישראל ע"ג, ה"ה בטוית ציצית לשמה ג"כ מכשיר ע"י נכרי כשישראל עומד ע"ג. והנוב"י מקשה על הב"י ואומר דטקיה לא. דמיה לעיבוד דבטויה אין התחלת הטויה כוללת כל הטויה וכל הטויה בעינן לשמה. אבל עיבוד, התחלת העיבוד ממשיך אחריו כל העיבוד, וטויה דומה לכתיבת הגט ולא מהני גם להרא"ש אפילו אמר לו הישראל שיכתוב לשמה לא מהני כיון שכל התורף צריך עשיה לשמה וכמו כן ממש הוא טוית הציצית, ולכן לא הזכיר הטור בדברי ציצית פלוגתא בזה, עכ"ל. ולכאורה דברי הנוב"י הם סותרים דברי החזו"א שאמר דהכל נמשך אחר כח ראשון, דמכיון דבכח ראשון היה לשמה, שוב כל מה שנעשה אח"כ נגרר אחריו והנוב"י ס"ל דבטויה לא אמרינן דסופו בתר רישא גריר, ואע"ג דהתחיל לשמה, מ"מ מה שנעשה אח"כ לא חשיב לשמה. אמנם י"ל, דעד כאן לא אמר הנוב"י דבטויה לא נאמר סיפא בתר רישא גריר היינו בסתם טויה שהוא טוה ביד, דכל טויה וטויה היא פעולה בפני עצמה, ע"ז אומר הנוב"י דטויה דמיה לכתיבת הגט דלא נאמר סיפא בתר רישא גריר, דאע"ג דמתחיל בלשמה מ"מ כל טויה שאח"כ שהיא פעולה בפני עצמה לא מועיל מה שבראשית היה לשמה, ובתר השתא אזלינן דעכשיו שוב אינו לשמה. משא"כ בנדון החזו"א בדאשקיל בידקא דמיה על מכונת טויה המים מסבבין התנועה של המכונה, שם ג"כ אין כאן אלא פעולה ראשונה בלבד והשאר נעשה מאליה, שפיר יש לומר דיתכן דגם הנוב"י יודה דזה דומה למניח העורות בסיד דעצם עבודת העור נעבדת אח"כ ממילא, ואזלינן בתר תחילתו וחשיב לשמה כל מה שנעבד אח"כ. וה"נ בטויה של מכונת חשמל, יתכן לומר דכל מה שנעשה אח"כ הוי לשמה, דנגרר בתר רישא שהיה בכח ראשון לשמה וכמוש"כ החזו"א.

הו פרי ע"ש. ולכאורה היה אפשר לתלות נידון דין במחלוקת, דלרש"י ור"ח אפילו המים איקרו גידולי קרקע, דכיון שהם נובעין נקראו גידולי קרקע, וה"ה הנפט שגם הוא נובע, ולשיטת הרמב"ם שהמים לאו גידולי קרקע מיקרו, אפשר לומר דה"ה הנפט, ועי' בשו"ת רע"א סימן כ', שכתב בתוך דבריו לענין שבת, דהמלח לא מיקרי גידולי קרקע, כדאמרינן גבי מעמר (שבת ע"ג ע"ב), ומה דאסור לטחון מלח בפ"ק דביצה, היינו במלח הגס שהוא כמו עפר דחשיב גידולי קרקע לענין שבת, כדאיתא בפרק כלל גדול (ע"ד ע"א), האי מאן דעביד חביתא, ופירש רש"י דטוחן הרגבים מיקרי טוחן, אבל במלח הדק לא הוי גידולי קרקע ע"ש. ולפי דברי הרב נלע"ד ליישב קושית תוס' אנשי שם שעל המשניות (בפ"א דמע"ש מ"ג), שהקשה דלרעת הרמב"ם, דמים ומלח וכמהין ופטריית שאינן נקחים משום דלאו גידולי קרקע מיקרו, לאיזה צורך אמר פרי מפרי, ע"ש, ולפי הגרע"א שחילק לענין שבת בין מלח הדק הבא ממים השרופים לבין מלח הגס דחשיב גידולי קרקע לענין שבת, אפשר לומר דהא דאין ניקח המלח ממעות מעשר שני, היינו אפילו הגס, דהא סתמא קתני, ואיצטרין דרשת פרי מפרי למעט מלח הגס, דהוה אמינא דניקח ממעות מעשר שני דגידולי קרקע איקרו. ובלא"ה נראה דל"ק עפ"י דברי התו"ט הנז', וזה נראה כוחו של התו"ט להוכיח דהברייתא בעירובין סברה דהמים ומלח מיקרו גידולי קרקע, דאי לאו הכי מנ"ל, ועיין בהרש"ש ביצה (ד' ע"ב) בד"ה והא בעי כתישה, שכתב על דברי רש"י וכותש תולדה דטוחן ומלאכה היא, ק"ל הא קי"ל דאין טחינה אלא בגידולי קרקע, ועפר לא מיקרי גידולי קרקע (שו"ע תרנ"ט), וכן משמע בשבת (דף ע"ג ע"ב) האי מאן דכניף מלחא, וכן ק"ל על הרמב"ם דהשף לשון של מתכת במלאכת טוחן ע"ש, ולפי דברי הגרע"א ל"ק מהאי דכניף מלחא ודר"ק.

ועיין תרגום שני של מגילת אסתר בשאלת מלכת שבא לשלמה, מתיבה וא"ל מהו עפר מן האדמה יצא ומאכלו עפר מן הארץ נשפך כמים ומתיב לבית, וא"ל נפטא, משמע דמוצאו של הנפט הוא עפר, ולפיכך יש לחקור אם העפר לענין טומאה חשיב דבר שגידולו בארץ כמו שחשוב

גידולי קרקע לענין שבת, או דינו לענין טומאה כדין סוכה, וראיתי כתוספתא פ"ז כ"מ דמסכת כלים ה"ל (עפ"י הגהת הגר"א), העושה כלים מן הגדל בים טהורים, חיבר להן מן הגדל בארץ כדרך חיבורן לטומאה, אפילו מעור המצה מן הניר, דבר שכליו מקבל טומאה טמא, ודבר שאין כליו מקבל טומאה, כגון כלי אבנים וכלי גללים ואדמה טהור, רי"א כלי ים ראויים לטומאה אלא שטיהרתם התורה, לכשתמצא להן עילה טמאים, ע"כ, וע"כ לא פליגי ת"ק ור"י בכלי אבנים אלא משום דלא מקבלי טומאה, אבל לכ"ע כלי אבנים ואדמה חשובים דבר הגדל בארץ, ודוחק לומר דהתוספתא סברה כסברת ר"ע, דדבר הגדל בארץ היינו דמדורו בארץ, ואבנים ועפר מדורו בארץ, ולא קימ"ל כהאי תוס', כמו שלא קימ"ל כהאי תוס' לא כר"י ולא כת"ק, כמ"ש הרמב"ם (פי"ג מה' טומאת צרעת ה"ה), חיבר להן מן הגדל בארץ, אפילו חוט וכו', או עוד בהמה וחיה המעובדין כל שהוא וכו', ומפורש בדבריו דדוקא עור המעובד כל שהוא מקבל טומאה, ובתוספתא משמע אפילו אם חיבר להן מעור המצה מקבלים טומאה, וע"כ שסמך בזה על פשט לשון המשנה בפ"ז דכלים, חיבר להן מן הגדל בארץ אפילו חוט דבר שהוא מקבל טומאה, דמשמע דוקא דבר שהוא מקבל טומאה, ומהלכות טומאת צרעת הנז' ישנה סתירה בזה לדברי הרב משנה אחרונה, שכ' דלדעת הרמב"ם הא דקתני דבר שהוא מקבל טומאה, היינו שחיברו חיבור שמשים את שניהם כאילו הן אחד, והכרחו הוא משום שלא כתב הרמב"ם בהלכות כלים את לשון המשנה, ע"ש באורך, דליתא, דהרמב"ם כתב זאת בהלכות טומאת צרעת.

ועוד נ"ל שכל קושית הרש"ש היא רק למ"ד שהבהמה לא חשיבא גידולי קרקע, דאילו להרמב"ם ל"ק כלל, דכלל הוא דבמקום שהבהמה חשיבא גידולי קרקע, גם עפר חשיב גידולי קרקע, וממילא לענין טומאה חשיב העפר גידולי קרקע.

ועוד נ"ל דביסוד הדין יש לחלק, דגדר גידולו מן הארץ שונה מגדר גידולי קרקע, וגידולו מן הארץ ר"ל דגדל מן היבשה, ע"ש הפסוק וליבשה קרא ארץ, ולאפוקי דבר הגדל מן הים.

7. **וראיתי** בקונטרס הר צבי לאו"ח להגרצ"פ פראנק זצ"ל, שדן אודות בגדי

אור

תשובות - אור"ח-סימן ד'

לציון

כג

הניילון אם מחוייבים בציצית, ומסיק שם שאם הוא בגד העשוי מחתיכה אחת פטור, ואם הוא עשוי מעשה אורג מחוטים ככל הבגדים חייב בציצית, וראיתו מדברי הלבוש שכ' אין חייב בציצית אלא דבר הנקרא בגד, הוא דבר הנארג, לאפוקי מלבושי עור שאינו נקרא בגד, ואינו חייב בציצית, וכן כתוב בשו"ע הרב, דמשמע שכל דבר הנארג חייב בציצית, עכת"ד, ודברי הרב הלבוש צ"ב, דמשמע דכל דבר שאינו אורג לאו בגד הוא, והרי הלבדים אעפ"י שאינם ארוגים בכ"ז חשובים בגדים לכל דבר, כמ"ש הרמב"ם (בפ"א דכלים הי"א) וז"ל: כל שהוא אורג בין מצמר ופשתים וקנבוס ומשי או משאר דברים הגדלים ביבשה, הוא בגד לענין טומאה, והלבדים כבגדים לכל דבר, עכ"ל. ומדקדוק דברי הרמב"ם הנזכר משמע, דהלבדים חשובים כבגדים לאו דווקא לענין טומאה, דאתרבו מאו בגד כדאיתא בתו"כ, אלא לכל דבר, וכן פסק הרמב"ם (בפ"י מה' כלאים ה"ב), שאיסור כלאים נוהג בלבדים מן התורה, ואף לחולקים על הרמב"ם בזה וסברי שאין בלבדים איסור תורה, היינו משום דכתיב שעטנז, דרשינן שוע טווי ונוז, ולא מטעם שלא נקראו בגדים, ובכלאים כתיב ובגד כלאים, משמע דהלבדים אעפ"י שהם לאו מעשה אורג, דין בגד להם, וממילא יתחייבו בציצית הלבדים הרכים הראויים לעטוף, ושמא דברי הלבוש לאו דווקא, אלא ה"ה דבר שהוא בעין כמעשה אורג, ואף לבדים בכלל, ולא קאמר אלא לאפוקי עור (שאינו מעשה אדם).

ועיין בנוב"י (מה"ת סימן ק"ה, הביאו הפ"ת יו"ד סי' קצ"ט ס"ק י"ח), שכ' שניר מקבל טומאה, ועיין בשו"ת שיבת ציון סימן ט"ז שכתב, גדול אחד הקשה על דברי הנוב"י מדברי הרמב"ם, והשיב לו המחבר דניר שלנו שנעשה מבלויי

הסחכות או מעשבים כתושים שהוא מעשה לבדים מקבל טומאה, אבל נירות שהיו בדורות הקודמים מעלים או קליפי עצים, שאין בו מעשה לבדים ולא נשתנה, לכן אינו מקבל טומאה, עי"ש, ואף החולקים על הנוב"י, טעמם משום דלא נעשה הנייר לשם מלבוש (עי' דרכ"ח), אבל ביסוד הדבר שזה מעשה לבדים לא נחלקו, ולפי זה בגדי הניילון העשויים חתיכה אחת, אם אופן עשייתן כמעשה הלבדים וכמעשה הנייר, נראה דאין לפוטרו מטעם דרמי לעור, וה' יאיר עינינו בתורתו ובנפלאותיו אמן. והנלע"ד כתבתי.

נ"ב: שוב נודע לנו לאחר זמן שיש כמה סוגי ניילון, ויש המיוצרים מבארות נפט שביבשה, ושמעתי בשם גדול אחד שליט"א שיש להם דין דבר הגדל בים שאינו מקבל טומאה, משום שבארות הנפט חשובים כים.

ודבריו צ"ע דהא תנן במסכת כלים (פרק ג' משנה ז), קומקום שניקב ועשאו בזפת, ר' יוסי מטהר, שאינו יכול לקבל החמין כצונן, וכן היה אומר בכלי זפת, ע"כ. וכ"פ הרמב"ם בהלכות כלים (פ"ט הל' ט"ו), והנה רע"ב (שבת פ"ב מ"ב), פירש שהנפט הוא מין זפת לבן, ואם איתא שהנפט חשיב גידולו מן הים ואינו מקבל טומאה, מאי איריא דנקטו הטעם שכלי זפת טהורין משום שאינן יכולים לקבל החמין כצונן, הא אפילו ראויים לקבל החמין כצונן טהורים, דהוה להו גידולו מן הים, וע"כ לומר שהנפט חשוב גידולי קרקע, (עכ"פ כשנשאב מבארות שביבשה, ויתכן דאפילו הבא מן הים חשיב גידולי קרקע ומקבל טומאה, דקרקעית הים מיקרי קרקע, והיוצא מתחתיה חשיב שפיר גידולי קרקע, וצ"ע). ולפי"ז בגדים שלנו כיום העשויים מניילון, יש להסתפק בהם שמא מקבלים טומאה.

סימן ד'

בדין ריבוע התפירות והכתים של תפילין, ובדין חוד הכתים

אבל אם הנקב שבפינה גדול והחוטים אינם נוגעים זה בזה, שנמשך חוט זה למזרח וחוט זה לצפון, פסול, ויש שמכשירין בזה, ונראה שהטעם של

בענין ריבוע התפירה של התפילין, יש הסוברים שצריך שחוטי התפירה שבפינה יגעו זה בזה, לפיכך הנקב שבפינה צריך להיות צר מאוד,

טומאה
מסכת
ים מן
ן כדרך
ר, דבר
מקבל
טהור,
יהרתם
וע"כ
ס דלא
ואדמה
וספתא
מדורו
ל כהאי
י ולא
ז ה"ה),
או עור
מפורש
מקבל
ר: להן
בזה על
הן מן
ומאה,
הלכות
י הרב
דקתני
חיבור
זו הוא
ז לשון
זב זאת

למ"ד
דאילו
זבהמה
קרקע,
קרקע.

ולו מן
ולו מן
ליבשה

גרצ"פ
בגדי

דעת הב"ח, המגן אברהם, רבינו זלמן, משמרת הטהרה, טהרה כהלכה ועוד. הלכך המניחה צמר גפן כנגד אותו מקום ומצאה עליו כתם אפילו כגריס ועוד ולא היתה לה הרגשה, טהורה.

סימן קמ"ח

שאלה: מה דין מוצאת כתם על בגד או כלי העשוי מניילון, פלסטיק או גומי?

תשובה: בזמנינו מצויים לרוב בגדים וכלים המיוצרים מחומרי ניילון, פלסטיק, גומי^(א) וכדומה, ונראה לפום ריהטא דאם יצרו מהם כלים אינם מקבלים כתמים שהרי אינם משבעת הדברים המקבלים טומאה מן התורה ומסמל מביט לעיל היט דעת, ואם ראתה בלי הרגשה כתם כגריס ועוד על אחד מהם טהורה. אולם אם יצרו מהם בגדים נראה שמקבלים טומאה. ואע"י דלא מקרי בגדים אלא צמר או פשתן כדאמר רחמנא בדיני טומאת נעיים ויחסי רח. ל"ט: **בגד צמר או פשתן, מ"מ מדכתיב (שם ר"ל, ל"ט): או בגד ילפינו (שם ר"ל, ל"ט) דמרבין כל מיני בגדים לטומאה.** ואם כן הוא הדין לבגדי ניילון ודומיו שהם בכלל מקבלי טומאה. **אלא** דיש לחלק, דמה דמרבין בגמרא הוא דומיא דצמר ופשתים שנעשים מאריגה וקוניה, אבל באלו לית בהו מעשה אריגה וקוניה. וכ"כ החזו"ן^(ב) ומסמל^(ג) היט ק"ז (ע"ז) דגומי אינו מקבל טומאה כי לא נאמרה טומאה אלא בשבעה מיני כלים, והגומי הוא שרף עץ והרי הוא כזפת ואין כלי זפת מקבל טומאה. ואע"פ שנתרבו שאר מיני בגדים לטומאה כשיש בהם ג' על ג', מ"מ לא נתרבו אלא כגון צמר גמלים וצמר גפן וכיוצא בזה שהם בטווייה ואריגה לעין צמר ופשתים. אבל לא בדברים הנמסים והניתכים כמו הגומי. וכ"כ הרמב"ם^(ד) ופ"ה מל"ט (שם) כל שהוא ארוג, בין מצמר ופשתים בין מקנבס או מןשי או משאר דברים הגדלים ביבשה, הוא הנקרא בגד לענין טומאה ע"כ. ומבואר דבעינן בגד דאית ביה מעשה קוניה ואריגה וזו מקבל טומאה. יצאו בגדי גומי ופלסטיק וניילון דלית ביה מעשה טווייה ואריגה, אלא נעשו כמקשה אחת הנקרא לְבָד ואינם מקבלין טומאה.

ונהדר אנפין לדברי הנודע ביהודה (הבד לעיל סימן קמ"ז) דס"ל דנייר מקבל טומאה דאתא עלה מדין לבד. והוי דרוב הפוסקים דחו דבריו, מ"מ זהו משום דאין דרך העולם לבוש בגדי נייר. אולם מדאשכחן האידיא בגדי ניילון ודומיו לרוב, שמא קמה דעת הנודע ביהודה וגם נצבה. ואכן עינא דשפיר חזי למשמרת הטהרה (שם ר"ל) שלאחר שהביא דברי החזו"ן איש הבוא דברי החזקת טהרה (שם ר"ל) דס"ל לחלק בין כלים ובגדים העשויים מפלסטיק וכדומה. ולאחר שהעתיק דברי הרמב"ם (שם ר"ל, כ"ב), ומה שאמר הגדל ביבשה הוא לאפוקי הגדל מים בלבד^(ה), שהרי

כתב שצמר גפן אינו מקבל טומאה מדאורייתא. ואף אם בארוג שתי וערב מקבל טומאה, אך צמר גפן שלנו שקורין וואטייע או חוטים לכאורה אינו מקבל טומאה. אם כן אם הניחה צמר גפן כנגד אותה מקום מבחוץ שלא בעומק ומצאה כתם טהורה. אך למעשה נראה להחמיר ע"כ. ומבואר דלחלכה צמר גפן אינו מקבל טומאה אמנם למעשה יש להחמיר. ולפי זה אם ריידה צמר גפן והניחתו כנגד אותו מקום מבחוץ, וראתה עליו כתם כגריס ועוד טמאה. וכן בקדש חזיתיה לשו"ת **עולת יצחק** (ח"ג, ק' ע"ג) דלאחר שהביא דעת ריא"ז לחקל בצמר גפן כתב, אלא שהרבה בעלי חוראה מובהקים בזמנינו סוברים דשאני צמר גפן של זמנינו דהוי כלבדים^(א). ולא נתברר הדבר ומסתבר שאינו מקבל טומאה. אבל למעשה הרבה מחמירים בו. הלכך נלע"ד דרך הכרעה שיש להחמיר ולטמאה, אך לחקל בו בשאלות של זמן ההפסק ושבעה נקיים ע"כ. גם בחוט שני (שם ר"ל) החמיר והמניחה או המדביקה באותו מקום מבחוץ צמר גפן או פ"ד לקבל הלחות והדמים ומצאה עליו כתם כשיעור, טמאה. דאף דיש בדברים אלו מהם שאינם מקבלים טומאה, מ"מ כיון שגופה נושא אותם הרי הם טמאים **טומאת משא**^(ב) וטמאה.

אולם במשמרת הטהרה (שם ר"ל) כתב דצמר גפן אינו מקבל טומאה, ואם שיטתו כנגד אותו מקום לספוג הפרשתה וראתה עליו כתם כגריס ועוד, טהורה היא כדין ראה כתם על דבר דאינו מקבל טומאה. ובשבת חלוי החמיר למעשה, ונ"ל דיש לחקל בזה גם למעשה ע"כ. וכ"כ בטהרות המשפחה (שם ר"ל) שצמר גפן אינו מקבל טומאה, ואם הניחתו שטוח כנגד אותו מקום וראתה עליו כתם כגריס ועוד טהורה ע"כ. וכ"כ בקיצונייע (שם ר"ל) דאם שמה בבגדה התחתון צמר גפן או נייר ספיגה ומצאה עליהם כתם אינה נאסרת משום שאינם מקבלים טומאה ע"כ. וכן עיקר לחקל (שם ר"ל) ולענין כתם הנמצא על ניילון או פלסטיק או גומי עיין בדברינו לקמן סימן קמ"ח.

סיכום: **צואה אינה מקבלת טומאה כדתנן בתוספתא (נהדו ס"ט): דמה היוצא עם הרעי טהור ע"כ. וכן טיהר הסדרי טהרה אשה שראתה דם על צואתה. וכן דעת הפוסקים. הלכך מצאה על צואתה כתם כגריס ועוד בלא הרגשה, אין לחוש שהדם בא מן המקור, וטהורה גם כשאין לה במה לתלות כגון שאין לה טחורים.**

צמר גפן שאינו ארוג המונה כנגד אותו מקום להצילה מדמים והפרישות, ומצאה עליו כתם כגריס ועוד בלי הרגשה, נחלקו הפוסקים אם מקבל טומאה. דעת

- (א) שבת הלוי: להחמיר, וצמר גפן מקבל טומאה. וכן החמיר בעולת יצחק ובחוט שני.
- (ב) ריא"ז: לחקל, וצמר גפן אינו מקבל טומאה. וכן

(א) ומה שדמיונו ללבדים קיים דהא לבדים בעינן שיהיו קשים ומסמל מביט לעיל היט קמ"ז (שם ר"ל) ועינינו הרואות דצמר גפן דרין אינו לבד ואינו קשה. ואי סברי מרע דצמר גפן מקבל טומאה מדין לבד אם כן ס"ל כדעת הנב"י דנייר מקבל טומאה מדין לבד, דהא ודאי נייר לבד שבעתיים מצמר גפן. ולזה אולי נתכוון הריב בקתבו ולא נתברר הדבר ומסתבר שאינו מקב"ם. והעיקר לחקל בזה: (ב) ואולי לשיטתיה להחמיר כדעת הסדרי טהרה בדין טומאת משא. אמנם הרבה פוסקים מקילין בטומאת משא כמבואר בדברינו לעיל סימן קמ"ד.

משי
ואף
בהח
וארו
לשם
טומא
ופלס
שמק
ניילון
לשם
דבתו
מתו
השוו
שהבו
מקם
נעלי
מהגו
והוא
דאין
והגם
מכל
גם ב
ומדל
השל
דרכ
הנעש
טהור
חזון
בגון
לטום
וכן כ
מקב

ולא

הנמצ
טומא
כתם
הלכך
אלא
ואפי
בשבו
פנים
דטהו

מצמר
השטח
ומה
אלא ז
טומא

מן, משמרת
זמניה צמר
כתם אפילו
זורה.

כלי העשוי

וצרים מחומר.
ונראה לפום
ים שהרי אינם
אלו מביט לנול פוט
על אחד מהם
בלים טומאה.
רחמנא בדיני
מ"מ מדכתיב
ידים לטומאה.
אקבלי טומאה.
דצמר ופשתים
אריגה וקוניה.
טומאה כי לא
הוא שרף עץ
שנתרבו שאר
זרבו אלא כגון
ריגה כעין צמר
הגומי. וכ"כ
ופשתים בין
הוא הנקרא
ית ביה מעשה
ויי ופלסטייק
כמקשה אחת

ד"ר דס"ל דנייר
והי דרוב
העולם ללבוש
ודומיו לרוב,
נא דשפיר חזי
זוון איש תביא
גדים העשויים
י"ם (ע"ט) כתב,
בלבד.

אז גומי. ולא דמי
אקבל טומאה. וכן
עכצמר נפן קנבוס
שב יבש ובלע טפי:
ליבשה ע"כ. וכ"כ
טחורים. כל פשמים
אף האורג בגד

דרך בת עמי סימן קמ"ט

שעב

בהם דאופן עשייתם יכול להשתנות וכל שמייוחד למדרס יש לחוש
ע"כ. גם בחוס שני (עמ' ק"ח) כתב דהניילויין אינו מקבל טומאה.
והניף ידו שנית (עמ' ק"ח) דיש סוגים שאינם מקבלים טומאה
כגון בגד סינטטיי אם הוא יציקה אחת ואין לו בית קיבול ואינו
עשוי משיית נע"כ. גם במשמרת הטהרה (ע"ט) היקל והביא
סייעתא מהגריישי אלישיב שחשכים לדבריו שאין הניילויין מקבל
טומאה כיון שנוצר ממעיינות הפקט, ואף שקידוחו בארץ דינו
כדבר הנדל בים. גם בשערי טהרה (ע"ט) הביא מהגריישי אלישיב
להקל בזה. ועל-כל-פנים בכתמים דרבנן יש להקל ורק אם תפר
סביב הניילויין בחוטי פשתן וכיוצא בזה יש להחמיר על-פי דברי
הרמב"ם (ע"ט) שכתב, חיבר מן הנדל בים עם הנדל בארץ
אפילו חוט או משיחה וחיברם חיבור גמור, הכל מקבל טומאה
ע"כ. וכן כתב בטהרת הבית (עמ' ק"ח) חרואה כתם על בגד ניילויין
טהורה, שאין הניילויין מקבל טומאה. ואם הניילויין תפור
בקצותיו בחוטי פשתן וכיוצא בזה יש להחמיר ע"כ. וכן כתב

בטהרת המשפחה (עמ' כ"ז) ועוד:

סיכום: ואתה בלא הרגשה כתם כגריס ועוד על פלי
ניילויין, פלסטייק, גומי וכדומה, טהורה, כיון שאין
המני כלים אלו בכלל ז' הדברים המקבלים טומאה
מן התורה. אבל אם מצאה כתם כגריס ועוד על בגדים
העשויים מניילויין, פלסטייק, גומי וכדומה, לדעת

- א) מהרש"ם: טמאה, ומקבלים טומאה אף שאינם ארוגים וטוויים, כי מתקנים מהם בגדים ונעלים הראויים למדרס. וכן דעת החזקת טהרה ועוד.
- ב) החזון איש: טמאה, ומקבלים טומאה דוקא כשהם ארוגים וטוויים. והטעם דבגמרא מרבינן כל מיני בגדים לטומאה. אמנם אם נעשו כלבדין, טהורה.
- ג) האגרות משה: טהורה, ואינם מקבלים טומאה כלל גם כשהם ארוגים וטוויים, הואיל ויצרו מהשמן מהמעיינות שבעומק האדמה הנקרא נפט, ודאמי לקלי אדמה שאינם מקבלים טומאה כלל אפילו מדרבנן. וכן דעת טהרת הבית ועוד.

סימן קמ"ט

שאלה: האם בגד צבעוני מקבל טומאה?

תשובה: רבותינו לא גזרו טומאה על כתם הנמצא בבגדי צבעונים, גם אם אין לה במה לתלות מהיכן בא הכתם וגם כשהכתם כגריס ועוד וממנו מביט לנול פוט (ק"ח). ומקור דין זה ויסודו הוא במתלוקות תנאים כדקתני בברייתא (ע"ט): בגד צבוע מטמא משום כתם. רבי נתן בר יוסף אומר אינו מטמא משום

משי אינו נדל ממש בארץ אלא בא מן התולעת ובכל זאת טמא. ואף הניילויין שנושא עליו שם בגד בכלל זה, וכמו שכתב הנודע ביהודה שהנייר מקבל טומאה מדין לבדים אף-על-פי שאינו טווי וארוג. והגם שהפוסקים דחו דבריו זהו משום דהנייר אינו עשוי לשם בגד. אולם ניילויין שעשוי לשם בגד כולי עלמא מודו שמקבל טומאה ומקבל גזירת כתמים. ורק כלים העשויים מניילויין ופלסטייק אינם מקבלים טומאה שאינם בכלל שבעה מיני כלים שמקבלים טומאה מן התורה ע"כ. ומבואר מדבריו תרות. ב) בגד ניילויין מטמא וכלי ניילויין אינו מטמא. ג) כיון שניילויין עשוי לשם בגד, אין חילוק אם אָרְגוּהוּ וְטוּוּהוּ או שְׁעָשׂוּהוּ כלבדים דבתרוייהו מקבל טומאה ודלא כחזון איש דמחלק. וכן החמיר מהרש"ם (ע"ט) ב"ר משה (ע"ט) ששאל בדין הניילויין, ולדעת השואל נראה שאין הניילויין מקבל טומאה על-פי דברי הרמב"ם שהבגד שמקבל טומאה צריך שיהיה ארוג וטווי. והשיב, הגומיין מקבל טומאה כיון שעושים ממנו תיקון לבגדים ועושים ממנו נעלים וראוי למדרס, ואינו צריך שיהיה ארוג וטווי. והראייה לכך מהנודע ביהודה שהחמיר בנייר שמקבל טומאה מדין לבדים ע"כ. והוא הדין לניילויין. וכן החמיר בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד ע"ט) ק"ח. דאין מציאות כזאת שיהיה בגד שתלבשו ולא יקבל טומאה. והגם שבנייר נחלקו הפוסקים אם הוא דבר שמקבל טומאה, מכל-מקום אם עשו מהנָר בגד לדעת הכל מקבל טומאה. וממילא גם בגד ניילויין הוי דבר המקבל טומאה ויש בו משום כתמים ע"כ. ומדלא חילק משמע דאפילו בבגד דאינו טווי וארוג. א"כ בבדי השלחן (ע"ט) דכלים העשויים מפלסטייק אינם מקבלים טומאה דרק שבעת מיני כלים מקבלים טומאה. ולכן בין מין הפלסטייק הנעשה מהפקט ובין המין הנעשה מחומר צמחי הנוזל מן העץ (ע"ט) טחורים, ואפילו אם יש להם בית קיבול גם כן טחורים כפי שכתב החזו"א. והבגדים העשויין מחוטיין של חומרים הנצורים מהפקט כגון הניילויין נראה שמקבלים טומאה, דכיון דמרביתן כל המינים לטומאת בגדים אף אלו בכלל ולכן יש בהם טומאת כתמים ע"כ. וכן כתב בטהרת כהלכה (ע"ט) דניילויין וכלים מפלסטייק אינם מקבלים טומאה. אמנם בגד ניילויין, וכן בגד העשוי מחוטים סינטטיים מקבלים טומאה:

ולאו מילתא פסיקתא היא, שכן עינא דשפיר חזי לשו"ת אגרות משה (ח"ד ע"ט) שכתב, עתה שמעתי שנעשה רק מהשמן הנמצא במעיינות בעומק האדמה. ואם כן ודאי אינו מקבל טומאה ואפילו לא מדרבנן ככלי אדמה, וממילא אין עלייהו דין כתם ע"כ. וכיון דמקור חֲבֵצֶת הניילויין ותולדותיו באים מן הפקט, הלכך לא מביעיא דכלים העשויים מהם אינם מקבלים טומאה אלא אפילו בגדים בתבנית אריגה וטווייה אינם מקבלים טומאה, ואפילו ראתה כתם כגריס ועוד על בגד העשוי מהם טהורה. וכ"כ בשבט הלוי (ע"ט) מסתבר שהניילויין שאינו מקבל טומאה על-כל-פנים מדאורייתא ואפשר להקל בכתמים. ושאר בגדים סינטטיים וטהורים כשהרוב מחומר שאינו מקבל טומאה, מ"מ יש לחזוהו

ד) אמנם לשיטתו דמתמיר מדין טומאת משה אם נשאית דבר שאמקבייט כגון בגד ניילויין או סינטטיי, נחשב למקבייט מדין כתמים. אם כן כל סוג שלבשת או שששאת בנופה או שמחזיקונו בידה ונמצא עליו כתם, אף שבנעמתו אמקבייט הרי היא טמאה כמבואר בדברינו לעיל סימן קמ"ד וסימן קמ"ז ח"ה ח"ה.
א) כך הגירסא בגמרא שלפנינו פשם התנא שחולק הוא לבי מן וכ"כ חרב המגיד. אולם גירסת הראי"ש היא לבי יוסף וכן גורס הרשב"א והטור והב"י. ויש גורסין לבי יחונתן. והמאירי (ע"ט) כיתו יחיד כנראה לאפקי נפשיה מפלגותא. ואנן נקיסטא כגירסת גמרא דדין:

מבגר הנדל פנים, אינו מקבל טומאה שנאמר ויקח ית. ל"ם: או כגר או עוד. מפי השמועה למדו, מה בגד מן הנדל בארץ אף עור מן הנדל בארץ:
ז) ומה שכתב חוטין מנייר לבגד ניילויין דדומין שאינו מוציא כמקשה אחת יצוקת, אלא דמות תבניתו באריגה מעין חוטיין ואז שפיר הוי דמיון לארוג וטווי ומקבל טומאה. אולם אם אינו ארוג וטווי אלא כלבדין, נראה דרובא למר שאינו מקבייט:

הם ואינו גדל מן הארץ, ומוכח דלגי רש"י והוא
 אם מים נחשבים לגידולי קרקע וגדל מן הארץ או לא,
 דרש"י מהשיבו לגידולי קרקע (וכמוש"כ בחוס' יר"ט
 פ"א ממש"ש משנה ג'), ולכן ממש"ו רק מטעם שלא
 נחשב פרי משרי, משא"כ הרמב"ם ממש"ו מואחר שאינו
 גידולי קרקע, ועפ"ז חלה הכרזת"ל אצל שאלו של"מ"א
 (בחזירת משואות שנה הש"ך חזרת א"י) השאלה
 הכ"ל אם נפט מקב"ט או לא, שלרש"י יחשב כגידולי
 קרקע, משא"כ להרמב"ם לא נחשב לגידולי קרקע ועי"ש
 שהצ"ח חרגו שני מנגילת אסתר ששאלה מלכה שצ"ח
 לשלמה מחיבה וא"ל מכו עפר מן האדמה יאל, ומאכלו
 עפר מן הארץ, נשפך כמים, ומביט לבית, וא"ל נעשה,
 ומוכח שנפט נחשב כעפר.

ד

ד' והגאון ר"י יוסף שלום אלישיב שליט"א, אמר לי שאף
 שמד הכ"ל אפשר שבאמת ייתכן מקבל טומאה,
 אך מטעם אחר יודד לומר שאמקב"ט, ומשום שאף
 שגמלא ציבשה מ"מ מאחר שהנפט צ"ח ממשיך (שהוא
 חומר נוזלי וסודך כמשיך) אע"פ שקידומו צ"ח וצ"כ
 מ"מ ד"ו כדבר הגדל מן הים, ויודד לומר שה"ס לעיני
 מקורו לשר נפט, וצ"ח יעבול ל"י צמתיין של נפט עולה
 לו לצבילה, אע"פ שלפניו כל"ס ל"ך מקורו כשרה שגדה
 טובלת בו. מ"מ מאחר שנפט ד"ו צמתיין ממיילת אפשר
 לעבול בו כל"ס.

ובעצם דבריו שנפט כשר לגבי מקורו, ראיתי בצ"ח
 אמרי יושר ח"ב סי' ל"א שהשואל שם מסתפק
 בזה, אם נפט כשר לגבי מקורו, והשיב לו שלא מצ"ח
 גילוי לדבר זה, אך המשיך בחזו"א הלבוח מקוולוח
 סי' קכ"ג, סק"ב, בזה שכן לגבי מקורו העשוי בצבשה
 לבד, משמע מדבריו שס"ל שנפט פסול לגבי מקורו,
 שכתב שם בחו"ך דבריו, ואל עוד אלא כפי שנועד לו
 יש שהב"ן שופך נפט או שאר מי חמין לחו"ך האר"ז,
 לבטל את סרחו. המ"ס בצ"ח, ובמש"כ הזמן מתרבה
 הנפט על המים, ומפורש שס"ל שנפט פסול למקורו,
 ואין לומר שפסול מצד שאובין, שהרי באופן שיש לנו
 ארבעים סאה לא איכפת ל"ן צמה שהוסף לה ל"ח שאובין,
 ובהכרח שפסול מצד שעלם הנפט לא נחשב למים
 לשר"ס לגבי מקורו, ומלכ"ד זה י"ע מנין שנפט יש לו

מפני שלא נמלא בים, ומוכח דטומה הרמב"ם
 שצ"ח גדל מן הארץ ממש, דהיינו דבר למחי, וחיד"ש
 רק שאף למד מקרי גדל מן הארץ.

וצ"ע מדברי החוספחה הכ"ל שמוכח שלא ל"ך שיהא
 לו שם של גדל צ"ח ע"י שהוא נזמה, אלא כ"כ
 אם נמלא צ"ח ג"כ מקרי גדל צ"ח, וכמו"כ י"ע הא
 ולוחמט"ט צמחה כל"ס (פ"ו משנה י"ג) שלכ"ז ה"ס
 צמחה משורו כ"ל שמקבל טומאה ולא ה"ו כגדל מן
 הים וואחר צ"ח ליבשה, ולכאורה בשלמה אם נאמר
 שאף דבר שלא ניזון מן הארץ אלא נמלא ציבשה יש לו
 דין של גדל צ"ח, לפי"ז מובן הא דלכ"ז ה"ס יש לו
 דין של גדל צ"ח מאחר שצורה ליבשה ממיילת נחשב
 שיקר מליחותו צ"ח, (וכמוש"כ בהפארת ישראל
 בפ"ו מכל"ס א"ח ק"ד, אע"פ שעלם ס"כ"ו י"ע צמתיין
 מאחר שצורה ממליקו ומתקוה וצורה ליבשה, מה
 מוכח שיקר מדורו ציבשה וי"ע שה"ו צורה ליבשה
 מכיון ששם לא יחסרוהו מליקו, וכמו"כ מה שדומה
 להב"ט צ"ח דף כד. עי"ש ג"כ י"ע, שהרי הכ"ס עיקר
 הגדר הוא אם יש לה שם של יורה או לא מאחר שניזון
 ועומד וי"ע, אמנם אם נפרש כמוש"כ הרמב"ם שצ"ח
 שיהא ניזון מן הארץ, ה"ו לפי"ז כל"ז ה"ס שניזון מן
 הים ה"ו לפי זה לא ה"ו ל"ך לקבל טומאה אם עשה
 ממנו כל"ו וי"ע.

ומה שהקשה בהפארת ישראל שם על הרמב"ם דא"כ
 גם ד"ו יש ה"ו ל"ך לקבל טומאה מכיון שניזון
 מהממים, הגדלים צ"ח, והוכיח מעירובין דף כ"ז:
 שדגים נחשבים לגידולי קרקע י"ע, שהרי בהפארת
 ישראל צעלמו בכלכלה שצח במלכות הד"ס כתב שם
 בא"י שדגים לא נחשבים לגידולי קרקע ואף דמבואר
 בעירובין כ"ז: שדגים נחשבים לגידולי קרקע, מ"מ זכו
 רק ל"ס שצ"ח משא"כ למסקנת הג"מ שם אף דגים
 לא נחשבים לגידולי קרקע, וכתלמידין שם ומי אמר
 אכ"י הכ"ה וכו' וי"ע.

ומצינו מהלכות רש"י והרמב"ם צעלם הדבר שאין
 אפשר להביאו מים ומלח ומכ"ס מע"ש, שרש"י
 שיר"ס בעירובין כ"ז: שלא נחשב לפרי מפרי והרמב"ם
 בפ"ה מ"ש צ"ח דמ"ש משנה ה' מיעטן מאחר שה"ס לא
 גידולי קרקע, וכמוש"כ בלבוש"ס שם "לפי שאע"פ שכן
 נאכלין א"כ"ס גדלים מן הארץ כי המים יסוד פשוט

דוקא שגדל מן הארץ, בזה כמבין ופטריות לא ה"ו
 בכלל גדל מן הארץ, אבל אם ל"ך גידולי קרקע (דהיינו
 לאפוקי גדל צ"ס) בזה אף כמבין ופטריות בכלל,
 ונראה להצ"ח ראי' שכל שהוא לא גידולין מן הים,
 אע"פ שלא גדל מן הארץ ממש שהוא לא נמלא מ"מ
 מקבל טומאה, שהרי בהוספחה (צ"מ פ"ו הלכה ב')
 מבואר ע"פ מה שהגיה שם הגרי"א, דלגי ר"מ ור'
 יחודא בזה שגדל צ"ס טהור וא"ס חזירו דצ"ח הגדל
 צ"ח שמקבל טומאה, אם הגדל מן הארץ ל"ך שיהא
 דבר המקבל טומאה או לא, ולפי"ז שם אם חזירו ככל
 גללים וכלו דמיה, (שאינם מקבלים טומאה) אם ע"י
 מציבון לדבר הגדל מן הים מקב"ט או לאו. עי"ש.

ומוכח שפליגי רק אם תקב"ט הכלי מאחר שצמחו
 לדבר שאמקב"ט, אבל אם נאמר שצ"ח הנאי
 של גידולי מן הארץ דהיינו דבר למחי, ה"ו ל"כ"ז לא
 יקבל שם טומאה מאחר שכלו דמיה ה"ו לא גדל
 מן הארץ, ומוכח מזה שאין ל"ך הנאי של גדל מן
 הארץ (דהיינו דבר למחי) אלא כל שהוא לא גדל
 צ"ס, מקרי גדל צ"ח, ולפי"ז אף כמבין ופטריות מאחר
 שלא גדל צ"ס ועשה ממנו צ"ח מקבל טומאה, ולפי"ז
 אף צעשה צ"ח ממש שגמלא צ"ח מקב"ט. שאע"פ
 שהוא לא מן הגדל צ"ח שהוא לא דבר למחי מ"מ
 מקבל טומאה.

א

ולפי"ז י"ע קל"ה מש"כ הרמב"ם צפרק י"א ננגעים
 משנה א' בפ"ה מ"ש, וא"ל וכלו עור ג"כ
 ועמאו צנגעים אמר והצדק או בעור או בכל מלאכה
 עור, ובתנאי שיה"ו זה העור מנגיעה הכולן, לא מצ"ס
 השוחה, זה לאמרו לפשחים ולמ"מ אמרו מה פשחים
 ואמר מן הגדל צ"ח, אף עור מן הגדל צ"ח, ולא
 יקשה ל"ך אמרו צמ"ח שהוא א"ו גדל מן הארץ, לפי
 שצ"ח וח"ו מן הממחים עכ"ל. ה"ו הוצ"ח הרמב"ם
 טעם למה מקרי אמר דבר הגדל צ"ח, ומשום שהוא
 ניזון מהממים. ולכאורה אם נאמר שאין ל"ך הנאי
 של גדל צ"ח, דהיינו דבר למחי ממש, אלא אף שהוא
 לא דבר למחי מ"מ מאחר שגמלא צ"ח, ולא צ"ס מקב"ט,
 ה"ו לפי"ז לא הוצ"ח הרמב"ם לומר טעם מדוע אמר
 מקרי גדל צ"ח מפני שניזון מן הממ"ח, ה"ו ל"ך לומר

השמיטה למדו מה צ"ח מן הגדל צ"ח, אף עור מן
 הגדל צ"ח, ולפי"ז אפשר שיה"ו עיקר המושג הוא,
 רק אם גדל צ"ס שח"ו מקבל טומאה, משא"כ אם
 הוא ציבשה אע"פ שלא ה"ו על"ה שם "גדל", ג"כ מקבל
 טומאה.

ובפ"א מינח ימי, מה יבא צ"ס אחד ועשה צ"ח
 כמבין ופטריות, שאינו גדל מקרקע, אם
 יקבל טומאה, שא"ס נאמר שצ"ח חנאי של גדל צ"ח, וכן
 בזה כמבין ופטריות לא יקב"ט משום שהוא לא גדל
 צ"ח, אבל אם נאמר שצ"ח של יבא גדול צ"ס,
 בזה אף כמבין ופטריות לא יקבל טומאה מאחר
 שסוף סוף א"ו גדל צ"ס, ובג"מ צרכו דף מ' מבואר
 שכמבין ופטריות לא מקרי גידולי מן הארץ, ולכן
 מצ"ח ע"כ"ס שכל, והק"ט מוא דמ"ח העוד מפורסם
 הארץ, מותר כמבין ופטריות, וא"ס אמ"ה כי גידולי
 קרקע על"ה אסור כמבין ופטריות, ומש"י מירב"א ר"ז
 מייקח לא יק"י.

ב

וברמב"ם פ"ו ממ"ש מבואר שמ"ש לא נלקח אלא
 דבר שגדלו או גידולי גידוליו גדל מן
 הארץ, לפי"ך אין לוקחין בה"ס מים ומלח כמבין ופטריות
 "לפי שאין גידוליהן מן הארץ", וא"ל צ"פ מנדרים
 מבואר צ"ח צ"ס שם אמר כל גידולי קרקע על"ה אסור
 ג"כ כמבין ופטריות, אע"פ שאין יונקין מן הקרקע,
 "גדלים הם בקרקע", ולכאורה יש ב"ח סחירה דצ"ח
 אם כמבין ופטריות מקרי גידולי קרקע או לא, אמנם
 המדויק בלשון הרמב"ם נמלא שאין כל סחירה דצ"ח,
 ומשום שאף כמבין ופטריות לא מקרי גדל מן
 הארץ, אבל מקרי ע"פ גידולי קרקע, ולכן צ"ח
 אמר הלשון ככל גידולי קרקע אסורין על"ה. בזה אף
 כמבין ופטריות אסור מאחר שיש לו שם של גידולי
 קרקע, משא"כ דצ"ח שח"ו גדל מן הארץ בזה כמבין
 ופטריות לא ה"ו בכלל גדל מן הארץ, ולכן שיהא
 הרמב"ם לשון שג"כ דרוס נקט הלשון שגדלים הם
 צ"ח, ובמש"כ שני נקט הלשון שאין גידוליהן
 מן הארץ.

ולפי"ז לענין טומאה, אם נאמר שצ"ח חנאי של

מבואר לנו מצה שבגד ייילון, לכאורה אחרי שמרובים מאל או בגד גיב שאר בגדים הי"ה בגד ייילון בכלל. ואף שמשלשן הרמב"ם מראה שצריך גדל צינעה ולפי"ז מאחר שזה מופט הכי לא הוי עליה שם של גדל צינעה, מ"מ אפשר שנומח הרמב"ם רק לאסוקי גדול צינעה שטבור, אבל מה שנמלא צינעה אפי"ט שלא גדל צינעה מקב"ט, והבחנו מה שז"ד הגר"ש אלישיב שליט"א לדון מ"ד שהוא נמלא צורך ע"י מעין וכדומה ודיוו בגדול צינעה שמתקב"ט, (ומה שז"ד לומר שאפשר שיה"ה לגבי מקוה, והבחנו מהחז"ל שפ"ל שגפע פסול למקוה. וכן מבואר בחמ"ד דוד אף שבש"מ אחרי יושב כתב שלא מלא גיבוי לזכ). ומ"מ אפשר שאם עשו ללא אריגת חוטין אלא יציקה אחת של ייילון שמתקב"ט, וכמו ש"כ החז"ל שצדיקים הנמסו והתקיים לא נחרבו מדיו לגדים. אך מ"מ בשאלו ממנו חוטין של אריג מקב"ט, אם לא שנסבור שהוא דבר בגדל צינעה. ואף שלכאורה אפשר שלא מתמעט בגדל צינעה אלא אם עשו מצנע"ת, וכמו שמשמע מפשטות לשון הרמב"ם והרשב"א ופ"י"ז מבואר דברי רש"י בשב"ח דף נ"ג, מ"מ הוכחנו מדברי הרמב"ם שאף בהא מדבר דומה שבים המקב"ט. וליושב דברי רש"י אפשר כמוש"כ השו"ת מלכו. ופ"י"ז אפשר לתקן מני קושיות בגרש"א בשב"ח שם.

דודי הגאון ר' שלמה זלמן אוירבאך שליט"א אחרי שהכתיבתי לו דברים ה"ל מסר לי דברים ככתב ח"ל, דמ"ד הסביר נראה דגפע לא תשיב כלל מים ולא דמי לשאר משקין דמבואר בגמ' חולין פד. דצט"ק קרא למעט ולא מהני זכו עטילה, דשאני מי פירות שצחלקם הם ממש כמו מים ולכן ס"ד אמיאם שגם הם כשרים לעטילה, כמו דמהני עטילה בדבר שצריחו מן המים (גם אפשר דאין צריכים קרא למעט אלא מי פירות שהם כוונת צילמא וגם קרויים בשם "מיי" פירות ולא יין ושמן) משא"כ נפט שכולו ציור וצוק ומתחלה ועד סוף הוא נבדק לאש מביחא תיחא נימח דחשיב מים. אך אם נאמר שגם נפט קרוי מים מפני שהוא נוזלי כמו מים, מ"מ אפשר שרק בגדל צינעה הוא דממעטין מעומאה משא"כ נפט מראה דחשיב בגדל צינעה ולא בגדל צינעה, דאף שגם צרות מים ינבחת דיום לענין עומאה כים מ"מ נפט הואיל וחול זכ נמלא רק צורך

כלי עץ טבור מ"ד שהוא גדל צינעה, ומוכח מצה שלא מוקרי גדל צינעה שטבור לגבי עומאה, אלא דבר הבא מצנע"ת, משא"כ דברים הדוממים עומאים אף שגדל צינעה.

אמנם מדברי הרמב"ם בהכרח שמוכח שאף שהוא דומם ולא בעל חיים אינו מ"מ אם גדל צינעה טבור, שהרי כתב בפ"א מכלים האורג בגד ייילון שגדל צינעה אינו מקבל עומאה, ואין לומר שכוונתו על לומר מכבדים בגדלים צינעה, דכרי הרמב"ם בפרק י' מכלאים כתב י"ט צרכי כים כמו לומר שגדל על האצנים שבים המלא וכו' וכן שמו, ומבואר שאין צריך רק שזה מצנע"ת אלא אף דוממים שבים גיב לא מקבלי עומאה, (ובחמ"ד נפ"ג שנמלא שכן הוא דבר בגדל צינעה, ואמקב"ט, ואילו ר' ישמעאל בשב"ח דף כז. דריש שאף כל שמשאו ממנו בגד, ומבואר שם שהיה לענין קבלת עומאה, ולכאורה למש"כ הרמב"ם ה"ל הא גדל צינעה, וראיתי שכבר העיר ז"ה בש"מ שאלה שלמה שם).

ולפי"ז מחבר שבוכחנו שאף דברים הדוממים הבאים מן הים אינם מקבלים עומאה, הרי לפ"י צ"ע למה פי רש"י גבי אלמוג שטבור משום פשוטי כלי עץ הא טבור מ"ד שהוא גדול צינעה. וראיתי בספר ישועות קולטו הגר"ש מקוונא (דף נא. בספר) שפירש שרש"י הוצרך לזה, דהלא מאחר שחיבר לו חותמה של מחכת שהוא גדל צורך, וקו"ל שחיבר חוט ומסוכה בגדל צורך לדבר בגדל צינעה שטמא, וכמו שיבאר לקמן לכן לא יכול רש"י לפרש שטבור מ"ד זה שהוא גדל צינעה, שהרי מטעם זה שם במשנה הו"ל ליה לעמא, ולכן פירש שטבורה מ"ד שהוא פשוטי כלי עץ.

וממילא עפ"י מוסב מני קצית הגרש"א שם בגליון שב"ח נ"ג: שהים הקשו על רש"י שפירש מטעם פשוטי כלי עץ, הא יש לו צינע קיבול החותם, וחז"ל שבו ליה צינע קיבול העשוי למלאות, והקשה שם הגרש"א הא בכוונה דף יב: מבואר מהו דחימה צינע קיבול העשוי למלאות לא שמיח קיבול קמ"ל, ומוכח שמקבל עומאה, אמנם להניח אחי שפיר והיינו שהרי ממני"ט טבור, דאם ע"י ששע"ו למלאות נחשב עדיין לכלי קיבול, הא מ"מ טבור מ"ד שהוא דבר הבא מן הים שטבור אף בשע"ו צינע קיבול, ואם נאמר שנחשב לגוף אחד ע"י החותם הרי הוא ש"כ און צי צינע קיבול וטבור מ"ד פשוטי כלי עץ וכדומה.

מ"מ אפשר שלמש"כ החז"ל יו"ד סי' קכ"ז י"עוד יש לדון אחרי שנתרבו שאר בגדים לעמא שלשה על שלשה, ואפשר שגם/נומי בכלל שאר בגדים, אף שאינו אריג הלא גם לגדים עומאים, והאמנם נראה שלא נחרבו אלא לומר גמלים ולומר גפן וכיו"ב שכן צטוויה וצריגה לומר ופשוטים, אבל לא דברים קמחים והכתמים, וק"ה לשון הרמב"ם פ"א מהלכות כלים ה"א י"ב. וממילא לפ"י אחרן בגדי ייילון שעשוי מחומר אחד ע"י המכה והכתה לא נחשב כמו לגדים ואמקב"ט.

אך מ"מ אין הכרח מדברי החז"ל, בצופן שעשו ממנו חוטין וארבו שאפשר שזה מקב"ט אפי"ט שהוא נחב ויטק ולפי"ז אפשר שאף לגדי החז"ל בצופן שעשו חוטין מייילון וארבו בגד שחייב צליות מ"ד אם לא ארבו אלא עשוי מליקה וכיו"ב שפטור מליאות.

ה

ולכאורה אף אם נאמר שגפע דיוו בגדל מן הים. גיב אפשר שמקבל עומאה. דהא אפשר שמה דמתמעט מגדול צינעה שמתקב"ט וכו' רק דבר הבא מצנע"ת חיי בגדל צינעה, וכמו שמשמע החז"ל רק טורח דג שבים, משא"כ שאר דברים הבמלאים צינעה מקבל עומאה אם הם דוממים. ולפי"ז אף אם נפט דיוו בגדל מן הים מ"מ מאחר שהוא דבר דומם ולא בע"ח ממילא מקבל עומאה. וכן משמע לשון המשנה פ"י"ז מכלים משנה י"ג כל שבים טבור חוץ מכלב המים, ומשמע דאיתרי לענין בעל חו', וכ"כ שם הרשב"א כל שבים טבור כל בריות שבים אם עשה מעורן כלים, וכן משמע מפי הרמב"ם שם שקא"ו על עמ"ו רמ"ו המים ועורם וכן כל בעלי חיים מיימי שלא ועמא.

ובספר כלי חמדה (הוצא גיב בספר שאלה שלמה להגאון ר' אהרן שלמה ווערטהיימער סי' י"ז) הוכיח מהא דתנן בעלים פ"ג עטפת של אלמוג וחומתה של מחכות טבורה, ופירש רש"י בשב"ח דף נ"ג: טבורה דפשוטי כלי עץ הוא, ולכאורה הא אלמוג הוא דבר בגדל צינעה, כמבואר ברמב"ם בפי"ג מכלים מ"ד שהוא דבר בגדל על קרקעית הים, וכן פירש הרשב"א בצ"צ דף פא. ולפי"ז למה לרש"י לפרש שטבור משום שהוא פשוטי כלי עץ, הא גם צאם הוא לא פשוטי

דיוו של מים דכרי בחורה גאמר אך צור ומקוה מים, ואפשר שרק מים ולא נפט או שאר נוזלים.

והלום ראיתי בש"מ אחרי דוד סי' רכ"ב שדן גיב אם נפט נחשב כמים, ומסקי שגפע לא נחשב כמים, וז"ל שם לדעתי אין לנאפט דין מים, ובחורה כתוב אך משון וצור מקוה מים וקרא, דשנינו צמקוואות (פ"א מ"ח) למעלה מהם מים טבין, וצפורה (פ"א ע"ט) המלחים והכעשירין ולא חשיב נאפט כהדויהו, ובגדלים דף פ: אם לא אררין צמי משנה אם לא אהקשט צנאפט, הנה דנאפט לא מוקרי מים, ולא אישתתת הנה או אמורה לקרא לנאפט מי נאפט רק נאפט, ובשב"ח דף כד: פרש"י נאפט מין שמן וכ"כ צטרוך נאפט שטיידעל שמן הנוטף מבין הסלעים, וא"כ דהוא מין שמן צדאי און לו דין מים לעטילה.

ובמ"כ ראיתי בהסכמת הגאון הרונ"ט לספר פסקי תשובה שכתב ט"ז ח"ל, (לענין נפט אם נחשב למים לעטילה) וענין זכמים דף כב מצטווין צטווי של דג, ותליא צמלוקת כתובות דף עט: גבי מחפורת של צריף עכ"ל. (ומה שדימה לכתובות עט: דפליגי ר"מ וכתמים אם נחשב לקרן או לפירות צ"ג, דהלא הכס עיקר החסרון משום דמכליא קריא, ולגבי נכסי מלוג אם מקליא קריא צריך למכור ולקוח מהם דבר אחר כמבואר שם, ואף שנתפשט שם לקרקע, מ"מ וכו' רק מדיו נכסי מלוג, ולא לגבי שאר דברים גאמר שנתפשט לקרקע).

אבל עכ"פ לדבריו נמלא שלגבי דין קבלת עומאה בגד מייילון שטור נאפט המקב"ט, ולפי"ז יהיה שאר הבגדים הסומעיים בצופן שמו"רים מנפט, גיב אין מקבלים עומאה כתמים, וכמו"כ ז"ד לומר שה"ה שאר הבגדים העשויים מייילון שעשה ממנו בגד פטור מליאות, וע"י מש"כ זכר נבי ארי"ה שדן בצנדי ייילון לענין ליאות, ומסקי שאם הוא עשוי מחומר אחד ללא אריג, ועשוי מייילון פטור מליאות, משא"כ מאחר שעשוי ממנו חוטין ואריג הוא חייב מליאות, וע"י"ש שכנה דבריו עפ"י הלבוש שמשמע מדבריו שאם הוא אריג צדוקא, (וע"י צמורה מעין החורה שיה' ד' גליון ג"ד מש"כ ז"ה הרכ"ה ר' צנימון ז"לבר שליט"א).

ואף דלכאורה למש"כ הרמב"ם שהבגדים כבגדים לכל דבר, לפי"ז לא גרע בגדי ייילון מאשר לבגדים,

יצאה ולא בחוץ מיס' (שכרו גם ציממ' איתו ונמלא
 אלא בקרקעית הים) לא נחמטע כלל מעומאה בגד,
 גם אראה שאם היכ אפשר לשנות בגד ממנו פירות
 אפי' דאי לאו דכתבה הורה ג' פעמים צמים למטע
 אותם היינו אומרים דהשינוי כמים וכשמים לעבולה,
 ואפי' צהור הדבר דמים כאלה השינוי בגדל ציבשה,
 והי' גם בנפט, עכ"ל.

ועצם דבריו שנראה שס"ל שאף מה גדל ונמלא
 בקרקעית הים נחטע בגדל ציבשה, מלאחי
 בתפארת ישראל פי"ג מכלים אות י"ג שכתב בן מפורש
 שמה שנמלא וגדל בקרקעית הים לא נחטע לגדל צים.
 ולפי"ז נריך לומר שהטעם דאלמוג טהור (שלא שיד
 לומר מאך גדל צים, שהרי נמלא בקרקעית הים ונחטע
 בגדל ציבשה) מי' טהור מדון פשוטי כלי עץ, ועפי"ז
 מצוהר מדוע רשי' פי' נצי אלמוג שהוא טהור מדון
 פשוטי כלי עץ ולא פי' מנד שהוא גדל צים, (וקלה
 סויע לזה נראה ג"כ מדברי הרמב"ם צביה"מ פי"ג
 מכלים משנה ו' שכתב וז"ל, האלמוג הוא הקוריל והוא
 זומה בקרקעית הים, לא יסתפק אלא מי שלא ראהו
 בעת יציאתו מן הים, והוא רך מאד קודם שיקפארו
 האויר וישיבכו דומה לאבן, והוא נגזר מעלי אלמוגין
 עכ"ל, וטובו שלא חמור שהוא כאבן, משום שנראה
 קשה כאבן דמי' צהור ונמלא בחוץ הים הוא רך,
 וטובה שהוא לא אבן, והם נחמור שאלמוג לא מקב"ט
 מדון גדל צים, כרי אף אם נאמר שהוא אבן ג"כ לא
 מקב"ט, ובהכרח שמתברר מנד שהוא פשוטי כלי עץ).

ואף דלפי"ז נשאר קשות בגרע"א, מהחוס' דהא בית
 קיבול העשוי למלאות שמה בית קיבול, וא"כ
 מדוע נעשה של אלמוג וחוסם שלה של אלמוג שטהורה,
 ומשי"כ החוס' שנית קיבול העשוי למלאות לא שמה
 בית קיבול ז"ע, וכמו שהקשה בגרע"א מגמי סוכה
 דף יב. מי' המשיין והוא שהרמב"ם צבי"ב דכלים ה"ג
 כתב שנית קיבול העשוי למלאותו אינו בית קיבול,
 ובהכרח שאלוה דהרמב"ם נריך לפרש הגמי בסוכה
 נדך אחרת ונסבירו אה"כ.

ובאמת כבר העיר בשו"ת שבות יעקב ח"א סי' ל"ג
 בסחורה דברי הרמב"ם, מפרק צ' מכלים
 הכל, שפסק שלא שמה בית קיבול, ואילו הרמב"ם

צבי"ב מסוכה ה"ה פסק סיככה בחלים בזכרים כשרה
 נקבוק פסולה אפי' שהוא עשוי להתמלאות בצרל,
 בית קיבול קיבול ומקבל עומאה ככל כלי קיבול עכ"ל,
 נמלא שהרמב"ם סותר עמו וצדקתה אפשר לישב שיש
 לחלק אם כבר מילא צו, או שעדיין לא מילא צו שאם
 מילא את הבית קיבול, קרי עמם המילוי כבר נמטל
 את שם כלי קיבול מאחר שכבר נעשה לגוף אחד,
 ולכן גבי נעשה של אלמוג וחוסמה של מהכות מאחר
 שקבע כבר את החוסם בעל ממנו שם של כלי קיבול,
 משא"כ צאם עדיין לא מילא צו אפי' שעתיד לנמלא צו
 מי' צמטע של עכשיו הרי הוא כלי קיבול ומקב"ט,
 ומדויק לשון הרמב"ם שם צבוכה אפי' שהוא עשוי
 להתמלאות בצרל, והיינו שעדיין לא מילאוהו אלא
 עתיד למלאותו ולכן מקב"ט.

במצא שמה שאמרו צמי סוכה דף יב: טרו דחימא
 כלי קיבול העשוי למלאות לאו שמה בית קיבול
 קמ"ל שמקרי בית קיבול, היינו צאופנים המצוהר שם,
 שעדיין לא מילאוהו והיו אמינה מאחר שעתיד למלאותו
 כבר בעל ממנו שם של כלי קיבול קמ"ל שלא, אמנם
 צאמא אם כבר מילאוהו צה איתו מקבל עומאה שכבר
 פקע ממנו שם של כלי קיבול, וכדבריו מפורש הדבר
 צרע"א שבת דף יז. ד"ה עמאוכו שנית קיבול העשוי
 למלאות בית קיבול הוא וכדלמור צבוכה ואין מסכבין
 נקבוקות, ואילו בשבת דף יב: פי' כמו שיכת החוס'
 ובהכרח שנריך לחלק כה"ל אם כבר קבעוהו או שעדיין
 לא קבעוהו שם.

ולפי"ז אין נריך לפרש דברי הרמב"ם כמושי"כ בנדב"י
 מהדו"ק וי"ד סי' י"ז שנית קיבול העשוי
 למלאות אינו אלא מדרבנן, וכבר העירו עליו שמדברי
 הרמב"ם בתשובה סי' רע"ו וחשובה הרשב"א ח"א סי'
 ק"ה ס"ל שכן החורה מקבלי עומאה, וממילא ז"ע
 לדבריו עכ"פ דברי הרשב"א והב"ל אחי שפיר, ובעל"מ
 החילוק משי"כ אם כבר מילאוהו או לא ע"י צב"ח
 מהרי"ו אסאד חו"ד סי' ר"י צ ממנו ג"כ מוכח שבאם
 התיך לתוכו עופרת נעטל קיבולו, וע"י חוס' שבת דף
 יז. ד"ה ועל שאר אדם משי"כ צמס ר"ח ור"י.

ונראה שאף אם נאמר שייולן אמקב"ט מנד שנחטב
 לגדול מן הים, מי' מי' לאו דניא, שאם עשה

בגד ייולן וחיצר לו חוטים שאינם עשויים מייולן דהכל
 מקבל עומאה, ולפי"ז צאומן צבדו ייולן העשויים
 שמתוצר להם ג"כ חוטים אחרים, וכגון שבשפת הצבד
 חפור לו חוטים וכיו"ב, ממילא גם הצבד מקב"ט.
 משא"כ אם גם החוטים עשויים מייולן צה צאמו
 לדברים שלעול אם ייולן מקב"ט או לא.

ומקור הדברים הוא עפ"ד הרמב"ם צבי"א מכלים
 ה"א, חיצר מן הגדל צים עם הגדל צארן,
 אפי' חוט או משיחה, אם חיצרו חיצור עד משמים את
 שזיכן כאלוה בן אחד לעומאה, שאם נעמא זה יעמלא
 זה, הכל מקבל עומאה עכ"ל. ומקורו הוא מדברי החו"כ
 צרע"א שמו"ק, ומשנה פי"ג מכלים משנה י"ג, בעושה
 כלים מן הגדל צים וחיצר להם מן הגדל צארן, אפי'
 חוט אפי' משיחה דבר שהוא מקבל עומאה עמא, וכן
 מצוהר צבי"א מנגעים משנה א'.

ויש לצרר א' אם הכוונה שאם נעמא הדבר שגדל
 צארן, ממילא נעמא גם הדבר הגדל צים, משא"כ
 אם נגט עומאה צדבר הגדל צים אינו נעמא דבר הגדל
 צארן, אף שמתוצר לצבר הגדול צארן, או דילמא שאף
 צה נעמא דבר הגדול צארן, צ. כמו"כ יש לצרר אם
 דבר הגדל צארן נריך שיכא לו חמאי ושיעור של קבלת
 עומאה, או אפשר שאף צאין לו שיעור ג"כ נעמא,
 ג. אם הכוונה שפי' החוט ומשיחה לבעמלאו עמא,
 דהיינו שלקה דבר הגדל צים והכונים לו חוט של גדל
 ציבשה נעמא הכל, או אפשר שהכוונה שחיצר צ' מעליות
 אחד של גדל צים ואחד של גדל ציבשה, וחיצרן פי'
 חוט ומשיחה ממילא נעמא הכל אצל ע"י חוט ומשיחה
 לבעמלאו ללא צירוף מעלות אמקב"ט.

ומלשון המשנה אפי' חוט אפי' משיחה דבר שהוא
 מקבל עומאה, משמע שהחוט והמשיחה נריך
 שיכא דבר המקבל עומאה. לזה נאמר שהוא עמא אצל
 אם יחצר חוט או משיחה שאין צו דין קבלת עומאה
 לא יעמא, אמנם הנשויין צבי' הרא"ש צבי"א מנגעים
 וכן משמע צבי' המשנה להרמב"ם דכוונה המשנה שאם
 חיצר חוט או משיחה שבמקום אחר נחשב לדין חיצור,
 והיינו צחיבור של שתי הכיפות דלצו דין קבלת עומאה
 נחשב נמי לחיצור, ממילא הכל עמא, וכה"ל בלשון הרא"ש
 וצ"ל שיתצורו כדרך חצורו צשתי הכיפות, והיינו דקתני
 דבר שהוא מקבל עומאה כלומר שיכא החיצור צציון

שאל חיצר שני כלים ביולא צו שיכא האחד מקבל
 עומאה מעומאה חצירו והיינו צבי' הכיפות. עכ"ל.
 והיינו כה"ל.

ובתוס' וי"ע פי"א מנגעים הוצו דברי המהר"ם דבר
 שהוא מקב"ט ויל' דכש"פ צו כשיעור הצבד
 שלג על שלג טור חמשה על חמשה, ולדבריו מדויק
 בלשון המשנה דבר שהוא מקבל עומאה והיינו שברוב
 זכמשיכה הוא דבר המקבל עומאה. ואף שז"ע שהרי
 חוט ומשיחה לבעמלאו אין כאן שיעור של קבלת עומאה,
 וכבר עמד צה צמ"מ כלים שם, וז"ל ומי' לא יוכלחו
 ליתב לפי"ז שכתב מהר"ם דע"ק שיכא צו כשיעור
 מדבר הגדל צארן מאי דתני בזהמיתוסן אפי' חוט אפי'
 משיחה, וז"ל דכוונה מהר"ם הוא שיכא צין הכל
 כשיעור הא ודאי צרע"א היא דמאי אחא לאשמועינן,
 פשיטא דע"ק שיכא כשיעור וכתב ל"ב.

ובמשנה אחרונה לפי"ז מנגעים פי' שכוונה המהר"ם
 לומר שנצמח נריך שיכא לגדל צארן שיעור
 של קבלת עומאה, ואם אין צו שיעור אמקב"ט אף
 שחיצרו ע"י חוט ומשיחה, והא דנאמר במשנה דבר
 שהוא מקבל עומאה הכוונה, הי"ק לא מביע"א אם
 חיצר מן הגדול צים להגדל מן הצארן עמו והיינו
 שחיצר מעליות של שלג על שלג למעלות הגדל צים
 פשיטא דהגדול צארן מביא עומאה על כולו, דצחיבורן
 גלי חדשתי דניחא ליה שיכא כגוף אחד וחשיב הכל
 כגדל מן הצארן, אלא אפי' חיצרן יחד ע"י חוט ומשיחה
 שיולא מן הגדל צארן וחצר המעליות של הגדול צארן
 מן החוט היולא למה שגדל צים בוי נמי חיצר כאלו
 חיצר המעליות עצמה, דמי' הא חזיק דניחא ליה
 צחיבורן וחשיב ליה הכל כגדול מן הצארן.

במצא לפי"ז שלשית המהר"ם נריך שיכא תנאי
 שמתוצר לצבר הגדל מן הים בגד הגדל צארן,
 ויש שיעור צבדו בגדל צארן לקבלת עומאה או נעמא
 הכל משא"כ אם אין לו שיעור אמקב"ט משא"כ לשיעור
 הרמב"ם והרא"ש אף שאין בגדל צארן שיעור המקב"ט
 מי' מקבל עומאה, וכן ס"ל להמ"מ שם, ואפי' ש
 שלכאורה אין שיעור לגדל מן הצארן ואינו מקבל עומאה,

מן היום עמא אס היכ הגנע על דבר הכא מן הארץ, משא"כ אס היכ הגנע על דבר הכא מן היום המקב"ט גנעיס, מימ זכו רק דבויי גנעיס משא"כ באופן שנומא מחמת טומאה גנע, וזבון עמא זכו וכו"כ שגנעו כבדו הגדל מן היום ומחוצר לו חוט או משוחה מהגדול צארץ, צבא און מימ צאוח אופן גנע או בחלק הגדול מן היום או בחלק הגדול צארץ, שמימ מיקרי כבד אחד ע"י החיבור, וממילא לדבריו לגבי טומאה כחמים שנטמא כבד ממחמת גנע און מימ צאוח חלק גמלא הבחם וצכל אופן עמאכ בין שגמלא על חלק בניילון וצבון שגמלא על חלק החוטים משפחה.

יא וממילא לפי"ז מימ נמי היכן גמלא כגנע שלשיטת המכרי"ו מסמפונט אינו עמא, אלא"כ גמלא כגנע על חלק הגדול מן הארץ, ולשיטת המכרי"ס אפשר ג"כ סמ"ל כן, (ומשום שלא סמ"ל שנטמא מחמת שיש לו דין כבד אחד), משא"כ לשיטת הרמב"ם והרא"ש אף שגמלא כגנע על חלק הגדול צבא ג"כ נעמא כבדו ממחמת שאין לו כבד דין של כבד הגדול מן היום.

ולכך לענין כחמים שגמלא כחם על כגדי ניילון שמחוצר לו נשפה חוטי פשחן וכו"כ וגמלא כחם על חלק בניילון, לשיטת הרמב"ם והרא"ש פשוט שכל כבדו מקבל טומאה באופן א. ולשיטת המכרי"ו מסמפונט לא יעמא כבדו וכמו"כ לשיטת המכרי"ס, אף אס גמלא כחם נשפה על החוטים, הרי לשיטת הרמב"ם והרא"ש עמא וכמו"כ לשיטת המכרי"ו מסמפונט (ומשום שאף שאין בחוטים כדי שיעור קבלת טומאה מימ מלערף לכשיעור ע"י בניילון) ולשיטת המכרי"ס אינו עמא אלא"כ היכ בחוטים לבד כדי שיעור קבלת טומאה, וכל זה הוא רק אס נכבדו ככבדו הגרי"ש אלישיב שליטיא שנפט מיקרי כד"ר הגדול מן היום צבא שייך כמ"ל, משא"כ לכבדו דודי הגרי"ש שליטיא הרי יקבל טומאה ככל אופן.

אמנם למשא"כ החו"א ככלים ס"י כ"ג ס"ק י"א ח"ל ואולי כוונה מהר"ם דוקא בנגעיס, ואריך שיהא כגנע דוקא כבדו שמן הארץ, ואז נעמא ככל אצל כגנע כבדו שמן היום, טבור הכל דלא גתרבה אלא לעומתה שיהי עמא בעומתה הנגעים אצל כגנע אריך שיהי כבדו הכא מן הארץ, וזכו כוונה כרי"ו שהביא מהר"ם, אצל בשאר עומתות שטומאה גנעט ע"י נגיעה, און לפקוחה כזמא נגע דהכל חיבור לענין נגיעה וצ"ע עכ"ל, וכונתו לומר שלענין נגעים איתרבי שג"כ דבר הכא

סימן י"ז

וכמו"כ אס אפשר לערום כגדים אלו נשעה שוטף נשמים ולישב צו כסובה, ונצטר חחלה עלם דין פריסת סדין כסובה.

א ואגב דאיריין בענין בניילון לענין עומתת כחמים, כבדו מה דינו של כבדים בנייל לעני סכך כסובה,

מן היום יש צו שיעור של קבלת טומאה, לכן נעמא חלק הגדול צארץ.

ובסברא ל"ע שמאחר שחלק הגדול מן הארץ ליכא שיעור של קבלת טומאה, הרי און מלערף לכשיעור ע"י כבדו הגדול מן היום, וצנלמא אס גמלא כחידושו של הרמב"ם והרא"ש כוונה שאין אריך שיתול על חלק הגדול צארץ דין כבדו, אלא מאחר שכל דיון של גדול צבא יש לו מעלה מיוחדת שאמקב"ט צבא חידשו, שאס הכנים צו חוט ומשיחה מדבר הגדול צארץ, ליכא צו כבד מעלה של גדול מן היום ונחשב כאילו גדול צארץ, משא"כ לשיטת המכרי"ו מסמפונט דס"ל שאינו נעמא אלא חלק הגדול צארץ וצבכרה שאינו מפרש כהרמב"ם והרא"ש, הרי לפי"ז מדוע מלערף לשיעור דין קבלת טומאה.

ואפשר שלינו הרמב"ם זמכרי"ו מסמפונט בעלם החידוש שאס הכנים חוט ומשיחה הגדול צארץ כבדו הגדול מן היום שמקבל טומאה, ולשיטת הרמב"ם החידוש הוא שאין לגדול מן היום חשיבות ומעלה מזד גדול מן היום, באופן זה וצפך כאילו הוא גדול מן הארץ, משא"כ המכרי"ו מסמפונט ס"ל שלעולם דבר הגדול מן היום מתמעט מעומתה ולא מיקרי מין המקבל טומאה, אלא שאס חיבר לו חוט ומשיחה מדבר הגדול צארץ אע"פ שחוט ומשיחה ליכא כשיעור המקב"ט, מימ מאחר שחוט ומשיחה זה הוי מין המקבל טומאה, אלא שחסר לו כשיעור וזכו מלערף לכשיעור ע"י דבר הגדול מן היום, שנחשב כאילו יש כאן שיעור המקבל טומאה אצל גם צבא אינו נעמא אלא חלק הגדול מן הארץ ולא חלק הגדול צבא שזה מתמעט מעומתה ככל אופן.

ולמהר"ם שיטה שלישית צבא שאינו מפרש לא כהרמב"ם ולא כמכרי"ו מסמפונט, אלא ס"ל שאס ליכא שיעור של קב"ט בחלק הגדול מן הארץ, צבא און מלערף חלק הגדול מן היום לכשיעור, ולכך פי' שמיירי שביה בחלק הגדול מן הארץ שיעור לבד שמאחר שכאז מין המקבל טומאה, וגם יש צו שיעור המקבל טומאה ממילא נעמא הדבר הגדול מן הארץ, ומכאן זה נעמא ג"כ דבר הגדול צבא.

וגם לגדול מן היום לכשנעמא הרי אף צבא לו שיעור ג"כ לא עמא, ואין עמא הכל בהאטרפות שיהיה הא כל אחד לכשנעמא לא מקבל טומאה.

וצריך לומר מאחר שעלם הדבר שגדל צבא אינו מקבל טומאה חידוש הוא, לזכ נלמד מהפסוק, שכל זה אס כל מהותו הוא גדול צבא משא"כ אס מעורב צו, אפי' חוט אחת של גדול צבא, כבד לא נחשב לדבר הגדול צבא ולכך מקבל טומאה.

ומעתה אופן כבדו בניילון צבא מעורב צו נשפה של כבדו חוט פשחן וכו"כ שמקבל כל הכבד טומאה כחמים, אע"פ שחוט נכשעמא ליכא שיעור של קבלת טומאה, וזכו לשיטת הרמב"ם והרא"ש ע"פ הצנח הנל"מ משא"כ דעת מהר"ם מואר שאמקב"ט באופן זה. מאחר שחוט ליכא שיעור המקב"ט, אמנם כבגדים העשויים מחומר סינטטי שחלק ממנו מעורב צבא וכו"כ (שהם מקבלים טומאה) הרי צבא אף לשיטת המכרי"ס מרובעצורג מקבל דיון כחמים, שהרי יש כאן שיעור שמקבל טומאה בחלק הגדול מן הארץ, שהרי ע"פ רוב יש יותר מ-40% העשוי מכוונה וכו"כ ולפי"ז יש כאן שיעור של קבלת טומאה בחלק הגדול מן הארץ. אמנם אס כולו עשוי מסינטטי הוגר מנפט צבא תלוי כמ"ל.

ובתוס' י"ע שם הביא דברי מכרי"ו מסמפונט, שדוקא ברלוטה של עור שחיבר לב עמא ולא עור חיה היום אע"פ שמחוצרת עמה, וצמ"מ שם מסתפק אס המכרי"ו מסמפונט ס"ל כמהר"ם שאריך ג"כ שיהא כגדול מן הארץ שיעור של קבלת טומאה או לא, ואידך לומר שצבכרה דמכרי"ס מרובעצורג פלוג על שיטת מכרי"ו מסמפונט, דכא אס נאמר שגם המכרי"ו מסמפונט ס"ל שאריך שיהא כגדול מן הארץ שיעור של קבלת טומאה, הרי לפי"ז מאי חידשה המשנה שאס חיבר וכו' ומקבל טומאה, הרי אס יש כאן שיעור של קבלת טומאה הרי נעמא בלא"ה, ואון לומר שהחידוש הוא שגם חלק הגדול מן היום נעמא, דכא המכרי"ו מסמפונט ס"ל שלא נעמא חלק הגדול מן הארץ, משא"כ אס נאמר שהמכרי"ו מסמפונט לא ס"ל כמהר"ם מוצן שטחו של המכרי"ו, והוא שנחמת מיירי שחלק הגדול מן הארץ ליכא שיעור ומימ נעמא חלק הגדול צארץ מאחר שצבירוף חלק הגדול

רמו. בגד הנעשה כולו (עיי בחומ"ש) מניילון או שאר חומרים סינטטיים (synthetic materials) הדומים לו (עיי בחומ"ש בסוף ההערה), אינו מקבל טומאה (לג), וי"א דמקבל טומאה (לג).

חק ומשפט

ממיני עצים אפשר שייך שיקבלו טומאה דנהי שלא ניכר עליהו שהם מעצים ממינים הגדלים מה בכך הא כיון שאינן מדגים ועופות אולי שייך לרבות מאו בגד וכו' אבל ניילאן שעושין מהם בגדים יש טעם גדול שיקבלו טומאה וכו' אבל עתה שמעתי שנעשה רק מהשמן הנמצא במעינות מעומק האדמה שא"כ ודאי אין מק"ט גם לא מדרבנן ככלי אדמה, וממילא אין עליהו דין כתם, עכ"ל. (ועיי בדבריו או"ח ח"ב סי' א' לענין ציצית ממינים אלו).

וע"ע לעיל (הערה כ"ט) בענין בגדים שאינם בני קיימא ועשויים לזרוק. וע"ע לעיל (הערה כ"ח ד"ה שוב מצאתי) שכארנו דבגד שעשוי רק להציל מטינוף אינו מק"ט.

ובס' משנת יעקב (להגאב"ד קאפוש זצ"ל, ח"ג עמ' ק"ה ד"ה כתם) כתב, "נכון ללבוש בכל עת בגדי ניילאן, ותטהר מכתמים", עכ"ל.

וכן דעת הגרי"ש אלישיב שליט"א (שערי טהרה סי' ט"ז אות ד', קובץ תשובות סי' א') דבגד ניילון אינו מק"ט, דעשוי מנפט, שהוא דבר היוצא ממעיין, ולכן דינו כדבר הגדל מן היס, (* וכן מורה ובא

אינט"ש), מ"מ אין מקילים כן. ויש להוסיף דהחזו"א בעצמו (קונטרס השיעורים, או"ח סי' ל"ט סוף אות ט"ו) כ' לענין שיעורו בספח ואמה, וז"ל, "כל מש"כ אינו אלא להחמיר, אבל במקום ששיעור רבותינו האחרונים (כפי הבנת החזו"א זצ"ל) הוא לקולא בדאורייתא, ראוי להיות מיראי הוראה ולהחמיר", עכ"ל. אלא דכמונן אין נ"ד שאלה של דאורייתא, וחידושם של מרנן הגרשז"א ויבלח"ט הגרש"ו הוא דגם לענין קולא בדרבנן לא נהגו כהחזו"א.

(* וצידד לומר דה"ה לסבול כלים בנפט עולה לו לסבילה, דדינו כמעין, ועיי בשו"ת אמרי דוד (להגאון דבי דוד הלוי איש הורוויץ אב"ד סטאניסלאוו, סי' רכ"ב אות ב') שכי' "ומה שכת"ה עלה ונסתפק אם יכולין נשים לסבול בנאפש ויעלה להם טבילה כמו במקוה מים או לסבול במעיין של נאפש ויהי' דין מעין מים ואנכי הגדתי כי לדעתי אין לנאפש דין מים וכו' ולא

יד. "פד" (pad) אינו מקבל טומאה (לא).

חק ומשפט

(לא) כ' במחזור ויטרי (סי' קנ"ז ד"ה כמה מדליקין), "וצמר גפן וכל דבר שזורעין אותו ככל שנה וכו' דירק נינהו, ואין מקבלין טומאה". וכ"כ בשועה"ר (סי' קפ"ג קר"א אות ב' ד"ה והנה מאי), "בדקה בדבר שאינו מקבל טומאה טהורה וכו' זה אינו דהא עיקר הבדיקה היא בצמ"ג שאינו מק"ט", עכ"ל. ובשו"ת אבני נזר (יו"ד סי' רל"ב אות ג') הביא דברי שועה"ר "העד אינו מקבל טומאה כגון שהוא מצמר גפן".

ולענין נייר, בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ג סי' נ"ג) כ' ח"ל "ולעצם עניין כתם בנמצא על נייר, בזה הא פליגי האחרונים, והנכון כהנ"יב דמק"ט כדלעיל במאי דפליגי, אבל בנייר שלנו שהוא דק ולא שייך לכבסן שיהיה דאוי להשתמש בהו, וכמו שהוא מלוכלך בהכתמים ודאי אינו ראוי, נבטל זה הנייר והוא כקרוע ומושחת משום תשמיש לגמרי שודאי אינו שוב מק"ט, והוי כהסדר"ט ולא מטעמיה, ואף הם לא דנו אלא בנייר קשה שלא נשחת בזה וראוי למלאכה עדיין, אבל לא רוב נייר שלנו", עכ"ל. וכ' עוד שם (יו"ד ח"ד סי' י"ז) "נראה דהוא דווקא בנייר עב שלא נבטל מכל תשמיש, ולא בניירות דקות דבמקומנו שנבטל מכל תשמיש וכו' שהרי לא נעשה לתשמיש המתקיים, וגם לא ראוי לדבר מתקיים, ולכן ודאי שלכו"ע לא מקבלי דין כתמים", עכ"ל. הרי דפסק לחומרא בנייר כדעת הנוכ"י אמנם

רק בנייר קשה שלא נשחת בזה וראוי למלאכה עדיין. איברא דכ' בשו"ת בא"מ (ח"ג סי' נ"ה אות ה') דכל שלא נעשה מהנייר כלי קיבול שמשחמשים בו זאח"ז כמה פעמים, אינו מק"ט, וא"כ ברור דלדעתו פד. אינו מק"ט. ובשיעורי שבה"ל (סעיף י' אות ג') כ' כהמקילים דנייר אינו מק"ט בכללות, וגם כ' שם דצמר גפן אינו מק"ט. וע"ע בשו"ת פת"ז (יו"ד סי' מ"ח) תשובת הגרא"ד הורוויץ אב"ד שטראסבורג שליט"א (מח"ס שו"ת קנין חורה) שכי' דאין נייר שלנו מק"ט בכללות, וכן שמעתי מהגאון רבי חיים פנחס שיינבערג שליט"א (עיי לעיל חומ"ש אות כ"ב) ♦, וכ"כ בחוט שני (סי' י"ב אות ה') דנייר וצמ"ג אינם מק"ט, וכ"כ בקצשו"ע (פפויפער, פט"ו סעיף ב').

והנה, לא חילקו הפוסקים בעובי וקושי הנייר שטהרו בו, חוץ מבאגרו"מ, וגם הוא הרי תלה הטומאה בהיכולת לכבסו ולהשתמש בו שוב, וא"כ גם לדעתו אין להחמיר בני"ד, ולפי"ז כתבנו בפנים דגם כפד ההלכה להקל, ♦ וכן שמעתי מהגרש"ז אולמאן שליט"א ♦, ♦ וממיר רב ומ"צ אחד ♦.

גם אין בחלק מהפדים גע"ג אצבעות שהוא 6 על 6 סענטימעטער, (בערך 2.4 אינט"ש), (* והרי כ' בשו"ת בית שלמה

(* [וכ' בס' טהרה כהלכה (פ"ד הערה 20) ששמע מהגאון רבי ש"ז אויערבאך ויבלח"טא הגר"ש וואזנער שליט"א דגם הנוהגים להחמיר כשיטת החזו"א זצ"ל דהיינו 7 ס"מ (בערך 2.8

חק ומשפט

הגרי"ש אלישיב שליט"א למעשה להקל, וכן כ' להקל בשיעורי שבה"ל (סעיף י' אות ג'), ובחוט שני (ס"ק י"ב בדינה"ע אות ו' ואות י"ב), וכן שמעתי מהגאון רבי חיים פנחס שיינבערג שליט"א, ומהגאב"ד דעברעצין שליט"א, ומהמור"ר דומ"ץ בירושלים, וע"ע סוף הערה הבאה דברי החזו"א.

ומה שכתבנו בפנים דבעינן שכל הבגד כולו יהיה ממוצא סינטטי, יוצא ממשנה (נגעים פי"א מ"א), "חיבר להם (לעורות חיות הים) מן הגדל בארץ אפי' חוט, אפילו משיחה, דבר שהוא מקבל טומאה, טמא", וכ"ה במשנה (כלים פי"ז מי"ג), "העושה כלים מן הגדל כים וחבר להם מן הגדל בארץ אפי' חוט אפי' משיחה דבר שהוא מקבל טומאה טמא", ופסק כן הרמב"ם (כלים פי"א ה"ג, טומאת צרעת פי"ג ה"ה), ועיי"ש במשל"מ (ד"ה ודע שהנראה אצלי) שכי' דאין חילוק בין אם נגעה הטומאה בחלק שהוא מדבר הגדל כים לאם נגעה הטומאה בדבר הגדל כיבשה לעולם נטמא כל הבגד. וכן מצינו גם לענין כלי אבנים ראייתא במתני' (כלים פי"א מ"ח), "חוט של מתכות, וחוליות של אבנים טובות ומרגליות ושל זכוכית, נשתכרו החוליות, החוט בפני עצמו קיים, טמא", ע"כ. ועיי"ש בר"ש שכי' דנוקבים האבנים והמרגליות, שהם כלי אבנים ואין טומאה יורדת לכלי מחמתן, והכלי טמא מפני החוט של מתכת, וע"ע כתפא"י (שם, יכין אות צ"ב) שכי' דכ"ש

מישתמיט בש"ס תנא או אמורא לקרוא לנאפט מי נאפט, וכן בערוך נאפט שטיין עהל שמן מנוטף מבין הסלעים, וא"כ דהיא מין שמן בודאי אין לו דין מים לטבילה כלל דמקוה מים כתיב וכו', עכ"ל. ועיי"ש בשער"ט שהביא עוד אחרונים שכי' להחזיק בשיטת האמר"ד.

חק ומשפט

המקב"ט, כל הבגד מקב"ט עפ"י דברי הרמב"ם. אבל בשיעורי שבה"ל (שם) כי להקל ברובו מבד סינטטי, וכן שמעתי מהגאון רבי חיים פנחס שיינבערג שליט"א, וכן מורה מו"ר דומ"ץ בירושלים, והוא כדברי המשל"מ ומשנ"א הנ"ל, (והרה"ג בעל שער"ט שליט"א אישתמיט ליה דברי המשל"מ ומשנ"א.) * ומ"מ חשוב לדעת דעפ"י דברי הרמב"ם שהבאנו, הרי אם יש בבגד אפילו חלק אחד קטן שרובו מבד המקבל טומאה - כמו שמצוי שלפעמים יש בבגד סינטטי (כגון גרבינוים "tights") ציפוי פנימי (ביטנה "lining") קטן מכותנה (cotton) מקב"ט - אי"כ הרי כל הבגד כולו מקב"ט, ואפילו לפי קולת המשל"מ.

* ומה * ששמעתי ממור"ר דומ"ץ בירושלים * מה שאמר לו * הגאון הרב ישראל יעקב פישער שליט"א * דלענין פסור מציצית בבגד סינטטי, גם הפוסרים מחייבים אם עירבו בו גם מבדים החייבים, אפילו מיעוט, צ"ע מצד דברי המשל"מ והמשנ"א, (ובאמת גם מפורש כך לענין בגדי ציצית באו"ח סי' ט' ובמג"א ס"ק ד' שם בשם שו"ת הרדב"ז, עיי"ש), אמנם אמר לי מו"ר הנ"ל דיש לחלק, דגבי ציצית הרי כי בשו"ת הר צבי (או"ח ח"א סי' ט', ד"ה ולענין שאלתנו) שיש מין ניילון העשוי כולו חתיכה אחת ולא מחוטים ואינו מעשה ארג, והואיל ולא נארג אין עליו שם בגד להתחייב בציצית. אולם ניילון העשוי מחוטי ניילון והוא מעשה ארג, ודאי שהוא נכלל בכלל בגד וחייב בציצית, ובעל אגרו"מ זצ"ל כי (או"ח ח"ב סי' א'), "ופשוט שאף אם עשה מחשור וצונות דקות כחוסין וארגם ועשה בגד הוא בדיו בגד עור שפסור מציצית וכו' דאף אם עשאו לחוסין וארגם לבגד אין לזה חשיבות ארוג וכו' לפי שכל שהוא אינו ארוג בעצם, דהרי שייך לעשות ממנו הבגד בלא אריגה, אין לו חשיבות אריגות אף כשעשאו באופן שיצטרך לאריגה וכו' וטעם זה שייך גם לפסור מציצית, וא"כ גם בבגדים דמינים אלו דניילאן ורייטן וכדומה שג"כ אין צורך לעשותן חוסין ולארוג מוחן בגד, דאפשר לעשות מוחן בגד בלא חוסין ואריגה, לכן אף כשעשאו חוסין וארגן לבגד אין להם חשיבות אריג וכו' וכ"ש כשעשאו בגדים בלא אריגה שפסורין מציצית, עכ"ל. וא"כ אולי י"ל דבג"ד אפי' אם לא יתנו מאחז אחד או שנים הוא מצמ"ג וכדומה, הרי בד זה שנעשה ממנו הבגד אי"א לעשותו באריגה, דבד זה אי"א לעשות בלי אריגה גם בחלק הסינטטי כיון דיש בכל חוט חלק צמ"ג דל"ש לצרפו בלי אריגה, ואולי יודה הגאון רבי משה זצ"ל, ודו"ק. (ולענין סבדא זו צע"ק לומר דהניילון נהפך לדבר שאינו שייך לעשות ממנו בגד בלא אריגה, ואלת"ה הרי עיקר הבגד ורובו נעשה מדבר שאין בו אריגה ושוב הוי כבגד מעור, ופסור מציצית).

חק ומשפט

ועכ"פ הנקרא ניילון וכן לייקרא או ספענדק"ס שמהם נעשים הגרביים והגרביונים למיניהם, הם ממוצא סינטטי אמיתי, ואין בהם ספק דטהורים הם לדעת רבותינו הפוסקים הנ"ל.

(לג) בשו"ת מנחת יצחק (ח"ד סי' קי"ח) כ' דבגד ניילון הוא דבר המקבל טומאה ויש בו משום כתמים, (וע"ע ח"ד סי' ל"ז וסי' קי"ד אות ד', ח"ז סי' פ' ופ"ב, שרן לומר דגם פשוטי כלי פלאסטיק מקב"ט), והביא דבריו באורח"ב (פ"כ במקורות אות ט"ז). גם הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל פליג על דעת הגריש"א שליט"א וס"ל דנפט לא חשיב מים, ואפילו את"ל דהוי מים, מ"מ אפשר דרק הגדל ביים ממעטינן מטומאה, והרי נפט נמצא רק בתוך יבשה, וגם בימים כשנמצא הרי הוא בקרקעית הים, ולכן חשיב כגדל כיבשה ולא כגדל ביים, ולא נתמעט מטומאת בגד (שערי טהרה שם), וכן השמיע הגאב"ד דעברעצין זצ"ל כשיעור ברביים. *

חזו, ולא לתקן בהו חלוק, אלא לישב עליו, וצריך שלשה על שלשה, יעו"ש ומבואר דבאינו אריג, בעי' ג"ט על ג"ט, אך די"ל, דמשום שאינו ראוי לשום לבישה, משא"כ בהגאמטע שטושין מהם תיקון לבגדים וכו' והעלה שם השיבת ציון דהנייר הנעשה מבלאי בגדים מקבל טומאה, דלענין טומאה א"צ שיהי' שוע טווי ונוז, דגם הלבדים הם כבגדים, ואף דפנים חדשות באו לכאן, הרי לא בשביל שהי' אריג בתחלה מקבל טומאה אלא מפני שנעשה תנה מעשי לבדים, וא"כ י"ל דה"נ בני"ד לא גרע מלבדים, שהרי גם הנייר אינו טווי כלל, ועוד, שהרי מבואר בשבת (נ"ז ע"ב) ת"ר ג' דברים נאמרו באיסטמא וכו' ואין מטמאה בנגעים. ופירשי' שעשו' כמין לבד ואינה טווייה, ובנגעים כתיב בגד ובעי' שוע וטווי, כמו בכלאים וכו' וא"כ בני"ד שטושין מנעלים וכדומה מן הגאמטע וראוי למדרס, א"כ א"צ שיהי' טווי ואריג ומקבל טומאה, עכ"ל, אמנם ע"י בשו"ת הר צבי (י"ד קע"ו) ובאגרו"מ (י"ד ח"א סי' ק"ט, ק"ג, ק"ט) שכתבו לענין מקוואות כדעת החו"א ולא כמהרש"ם.

(*) [ולפ"י זע"ק מה שכתב בספרו הגדול שו"ת בא"מ (ח"ב סי' נ"ג) לפטור כלי ניילון ופלאסטיק מטבילת כלים, ויש ליישב, וכמו שהסביר שט דס"ס אינם דומים לכלים שחייבה תורה בטבילה].

חק ומשפט

גדל בארץ, וא"כ שוב י"ל דבני"ד דנתבטל לגמרי החלק הצמחי שבבד, שוב אינו מן הגדל בארץ ואינו מק"ט. ואפילו אם יהיה אפשר לומר דעדיין צקרא מן הנמצא בארץ, מ"מ ודאי דלא מקרי מן הגדל בארץ, דאף הגאון זצ"ל כ' דאינם גידולין, אלא דכ' דמ"מ הם באים מגידולין, אמנם זה הרי כ' לשיטתו שכ' דלא בעינן גידולים כלל, איכרא דלקמן (הע' הבאה בד"ה עוד קשה) הוכחנו מדברי הרמב"ם ותויו"ט ותפא"י דכן צריך גידולים, וא"כ בני"ד לא יקבל טומאה בגד הנעשה מסינטטיים כאלה, וכן שמעתי מהגאון הרב אביגדור נעבענצאהל שליט"א, ומהגאון הרב מרדכי גראס שליט"א, דלדעת המקילים בסינטטי, גם ככאלה יקילו.

עוד יתכן דלפי הגדרתו של החו"א בהנצרך כדי לקב"ט, דנתרבו רק דברים שהן בטויה, אבל לא דברים הנמסים ונתכים, ועפ"י היקל בכבוד הנעשה מגומי (rubber) דגם הוא בא משרף עץ (עי' בהערה הבאה בד"ה ועי' בחו"א), א"כ יתכן אולי להקל אף בהני"ל, וצ"ת למעשה, וכן הסכימו הגאון הרב אביגדור נעבענצאהל שליט"א, והגאון הרב מרדכי גראס שליט"א, דלדברי החו"א יש להקל בני"ד. *

(*) האומנם דבשו"ת מהרש"ם (ח"א סי' ב') כ' חז"ל וזהו ע"כ כותב ר"מ וכו' ירצו לחפות המגופה בחתיכת גאמטע חדשה, וחקר אם אין בזה חשש שותם בדבר המקב"ט וכו' וצידד דבגד צריך שיהי' ארוג, כמ"ש הרמב"ם פ"א מכלים ה"א, והביא בשם הסודרי טהרות להגאון מראדזין פכ"ז מכלים וכו' דהחילוק בין בגד לשק הוא רק בארוג כל שהוא, דאז בבגד בעי' ארוג ממש, ולא בשק, אבל בדאיכא שיעור בגד, גם בבגדים מטמא, אבל עכ"פ בעינן שיהיה טווי וקלוע וכו' והגאמטע אינו טווי וארוג, אלא נעשה ע"י מריחת הגאמטע הלחה ע"י האש עכתי"ד (השוואל). הנה מ"ש בשם הסוד"ט אינו ת"י וכו' ואולם הנה מצאתי ברש"י זבחים (צה"ע ע"א) בהא דהעבים והרכים אין בהם משום שלש על שלש, וז"ל והרכין, שאינו אריג, דלאו ללבישה

אולי עריין דין סינטטי יש לו, ולזה צריך לכוון המציאות.

איכרא דבשו"ת אגרו"מ (י"ד ח"ג סי' נ"ג) כתב, "ולכן הניילאן אם נעשה גם מדברים הבאים גם ממני עצים אפשר שייך שיקבלו טומאה דנהי שלא ניכר עליהו שהם מעצים ממנים הגדלים מה בכך, הא כיון שאינן מדגים ועופות אולי שייך לרבות מאו בגד גם זה דאף אם אינם גידולין ממש הא באים מגידולין", עכ"ל. הרי דאף דלא החליט הדבר לגמרי, מ"מ נטה דאף בני"ד מקב"ט.

והנה, הרי זה ברור דבעינן דבר הגדל בארץ כדי שיקבל טומאה, ולא יספיק מה שלא יהיה מן הגדל במים, וכדמוכח ברמב"ם (הל' כלים פ"א ה"ג, ה"א), וז"ל, "כלים העשוין מעצמות חיה שבים ומעורה טהורים, כל שבים טהור ואינו מקבל טומאה מן הטומאות ולא טומאת מדרס, אף האורג בגד מצמר הגדל ביים אינו מקבל טומאה שנאמר או בגד או עור מפי השמועה למדו מה בגד מן הגדל בארץ אף עור מן הגדל בארץ וכו' כל שהוא ארוג בין מצמר ופשתים וכו' או משאר דברים הגדלים כיבשה הוא הנקרא בגד לענין טומאה", עכ"ל. הרי להדיא דאינו מספיק מה שאינו גדל במים כדי שהבגד יקב"ט, אלא בעינן גם שיהיה

נאבד הכתם

מזו. נאבד הכתם, ומסופקת אם מראהו היה טהור, אפילו מצאה הכתם ביום הוסת, מקילים, ועיי' בחומ"ש (לה).

חק ומשפט

ולמעשה: ♦ הגאון הרב שבתי וויגרער שליט"א ♦ מורה כפסקו של המי נדה דרך בספק על השיעור מקילים. ועיי' בשו"ת בא"מ (ח"ג סי' קכ"ה), שפסק להקל כהרברי מלכיאל. ובחוט שני (סי' ק"צ ס"ק ג', בדינה"ע אות ח') כ' כדברי יד הלוי דאם היא נסתפקה בכתם אם הוא טמא או טהור, ונאבד, הרי היא טהורה, אבל אם החכם נסתפק יש לה לחוש לטומאה מספק. ♦ וממדר"ר רב ומו"צ אחד שמעתי ♦ דגם בנסתפק החכם אפשר להקל, ודוקא כל שהיה ספק השקול, אבל אם כבר נטה יותר להחמיר יש להחמיר בו מספק. ♦ וכן הסכים הגאב"ד דעברעצין שליט"א ♦. וביסוד הטהרה (להגרמ"ש קליין שליט"א, פ"א סעיף י"ב בתוס' טהרה) כ' להקל בכתם שנאבד, ♦ וכן שמעתי מהגאון הרב שלמה זלמן אולמאן שליט"א ♦ דמקילים בכל כתם שנאבד, ובנסתפק החכם בכתם ואחר כך נאבד יש להקל גם כן, דאדרבה, או יש פשוט יותר להקל, דאז עכ"פ ידוע לן שבאמת היה צד חזק ומקום חזק להקל במראה הכתם, ♦ וכן הסכים מו"ר דומ"ץ בירושלים ♦.

ובנאבד ביום הוסת, מקילים ג"כ, ובפרט בזמננו דאין הנשים רואות וסתות קטנות וקצרות אלא שפע דם, ואילו היה זה

(לה) בחכמ"א (כלל קי"ג סעיף כ"ט), "אם נאבד קודם שראה החכם ואין ידוע אם היה בו כגריס או לא או אם היה אדום או לא וכיוצ"ב, בכתמים שהוא מדרכנן אזלינן לקולא", עכ"ל והו"ד בפת"ו (ק"צ ס"ק מ"ז). והוא כהלל הידוע דספד"ר לקולא. אבל בשואל ומשיב (מהדורא ד' ח"ג סי' ע"ו) החמיר משום דרוב דמים מן המקור. וע"ע במי נדה (קו"א מה"ת סי' ק"צ סעיף מ"ו עהש"ך ס"ק ס"א) שכי' ג"כ להחמיר בכך, [נדוקא במקום שאין ספק שהיה כגריס, אלא דהספק הוא במראה, אבל אם מסתפקים אי הוי כגריס, תולין במאכולת], והו"ד ברע"ת (ק"צ סעיף א', ד"ה ועיי' במ"נ קונט"א) וכי' דעכ"פ אם רגילה לראות מראות טהורים יש להקל שלא בשעת וסתה. אבל בשו"ת דברי מלכיאל (ח"ד סי' ס"ז) כ' דנראה ודאי שטהורה, דספד"ר לקולא, וגם אית לה חזקת טהרה, וכי' דה"ה בגי"ר של ז"ג, דמ"מ הוי ספד"ר, וכדעת החכמ"א. ובשו"ת יד הלוי (סי' ע"א) כ' דאם נסתפק החכם ואח"כ נאבד, יש להחמיר. [ועיי' בשו"ת נחלת אבות (להגאון רבי ישראל איסר אב"ד וויניצא, מח"ס שער משפט, יו"ד סי' י') שכי' דבראתה כתם דם יותר מכגריס ונתכבס, ואינה יודעת אם היה למעלה מן החגור, דטהור, או למטה מן החגור, דטמא, ונתכבס הכתם, צריך להחמיר ולטמאה, עיי"ש].

[ועיי' לעיל סעיף י' ובחק ומשפט כ"א-כ"ב, והוא הדין כאן לענין מצאה על דבר שאינו מקב"ט].

חק ומשפט

טהורין, ואין מקבלין טומאה מן הטומאות ולא טומאת מדרס לא מן התורה ולא מדברי סופרים בין פשוטיהן בין מקבליהן, הרי דאף שעשו כלים מן האבנים או האדמה, טהורים הם, ועע"ש מה שהבאנו מהערוה"ש להסביר דכלי גללים ואדמה אינם מק"ט אף במקום שנייר מק"ט.

ועיי' בחזו"א (כלים סי' ה' אות ו') שכי' לענין כלי קיבול דא"א לומר דכלי קיבול טמא בכל המינין, דודאי אין דין טומאה אלא כו' המינין האמורות בתורה, אלא כונת הרמב"ם דבאותן ז' מינים המטמאים יש בכל מין לרבווי כמה מינים, וככלל עץ הוא כלי הנייר שעושים מעלי העץ, ולגבי כלי קיבול מיטמאים גם הריכויים של המינים, אבל מה שלא נכלל בהם, גם בכלי קיבול אינו מק"ט, עיי"ש. וע"ע חזו"א (הל' מקואות סי' קכ"ו אות ז') שכי' דבעשה כלי קיבול מגומי (rubber) אינו מק"ט, שלא נאמרה טומאה אלא בו' כלים, וגומי הוא שרף עץ ידוע אבל לאו מינא דעץ הוא, * והוסיף החזו"א דגומי אף אם נעשה לבגד אינו מק"ט משום שלא נתרבו אלא דברים שהן בטויה ואריגה, אבל לא דברים הנמסים ונתכים, ולפי"ז פשיטא דבגדי אף כבגד אינו מקב"ט.

* ניש להעיר משו"ת אגרו"מ (או"ח ח"ב סי' צ"ב ד"ה ובדבר כלי). ובדבר כלי מראבער (גומי) אם מהני הגעלה, הנה הראבער שהוא טעף מהני הגעלה ואף אם יש ספק מצד שיש שם גם איזה חומר כימי הוא ספק דרבנן שהוי לקולא, עכ"ל.

כאגרו"מ הנ"ל, [ועפ"י כ' דגם לענין קידוש יצא כדבעד]. [וע"ע בשו"ת שרגא המאיר (להגאון החסיד רבי ש"פ שנעבאלג ז"ל, ח"א סי' נ"ה אות ב', ח"ב סי' מ"ט אות א') ש"כ ג"כ דעתו שלא לקדש על כוס מנייר מהטעם הנ"ל, ושכן שמע מפי הגאב"ד סאטמאר זצ"ל]. עכ"פ עפ"י כל הדברים האלה פשיטא דמכנסים תחתונים מנייר שיש בזמננו ודאי שאינם מקב"ט, ולכאורה ה"ה גם לענין נ"ד במוך שהתקנה וכנ"ל.

הרי כתבנו שני טעמים להקל עפ"י איכות החיבור, ושני טעמים להקל עפ"י איכות החומר שממנו נעשה, ותשמישו.

ואבקש מאד ממע"כ מו"ר שליט"א לשום עיניו על דברי, ולכתוב לי דעתו במה שכתבת.

והנני תלמידו הכו"ח בכבוד,

אברהם יהושע העשיל בלייך

נ.ב. אחר כתיב הדברים האלה אמר לי הגאון הרב מרדכי גאלדשטיין שליט"א ששמע מפי הגרי"ש אלישיב שליט"א שאין מקום להחמיר בפדים משום מחובר לטמא. אמנם אח"כ כשהלך הגרמ"מ קארפ לברר מפיו עמר על כך שהם מקבלים טומאה כשהם מחוברים לבגד. אכן שוב שמעתי מידידי הרה"ג ר' יוסף זונדל שוב שליט"א *שכתשבת הגרש"ז ארעבראך ז"ל (כת"י)* כ' להדיא דאין ה"פד" מק"ט גם במחובר לבגד, *וכן הסכים לדב"ר הגאב"ד דעברעצין שליט"א*. ובריש ניסן תשס"ג ביקרתי אצל *הגאון רבי חיים פנחס שיינבערג שליט"א* ואמר לי ג"כ דכדי שנטמא מחובר לטמא, צריך להיות דבר אחד, ובנ"ד עדיין הרי ב' דברים נפרדים, ואין ה"פד" מקבל טומאה. *וכן הסכים לדב"ר מו"ר הגאון הרב שלמה זלמן אולמאן שליט"א*.

וזה מה שהשיב לי הגאון רבי אביגדר הלוי נעבנצאל שליט"א:

א' פ' אתה יודוך אחיך תשס"ג צום העשירי ירושלים עה"ק תובב"א שלוי וברכה להו"כ מעלת הגאון ר' אברהם יושע העשיל בלייך שליט"א,

אחד"ש כתר"ה,

רבות עיינתי ונחניתי בספרא דבי רב אשר שלח לי על הלכות נדה. יפרצו מעינותיו חוצה, כי מן המקדש המה יוצאים.

ועל דבר הפדים אשר בדיק לן מר, דבריו טובים ותכוחים ולא לידידי הוא צריך. אך מה שהביא שלא לקדש על כוס נייר, אם הכוונה לכוס פלסטיק, הנה *שמעתי מאדמו"ר זללה"ה (הגאון רבי שלמה זלמן זצ"ל)* דאף אם אין לקדש עליו מ"מ לנטי" כשרה. וא"כ היתה דעתו דיש לה שם כלי, ורק לא שם כלי מכובר. ותמהני איך ידון כתר"ה בנוגע לגפרורים (matches), העומדים לשמש חד-פעמי, האם אין להם שם כלי, כגון לגבי טלטול ביו"ט?

[לגבי טלטול צעצועים בשבת *היתה דעת אדמו"ר זללה"ה* דהמיוצרים בכית חרושת יש להם שם כלי.

45

וכן לגבי לבישת מכסה ניילון לכובע נגד הגשם בשבת ברה"ר *היתה דעתו* שאם מיוצר בצורה מתאימה מותר לצאת בו, ולא מקרי אצולי טנוף, וכן ערדליים (overshoes). (*בשם מו"ר הגראמ"מ שך זללה"ה שמעתי* שחשש בכובע משום אהל*). מעתה בנדים תחתונים, אם עשויים מחומר מתאים, יתכן דמק"ט.

אם הפד מצד קטנו אינו מק"ט, ומצד חבורו לבגד הוא חבור ארעי ביותר, כדברי כתר"ה, ולכן גם לענ"ד אינו מק"ט, אף אי שרי לצאת בו לרה"ר בשבת.

ביקרא דאורייתא,

צעיר הלויים

אביגדר נבנצל

והנה, על מה שכתב הגאון רבי אביגדר שליט"א להשיב על מה שכתבתי דמשום דהוי חד-פעמי אינו מק"ט ולהוכיח מכלי לנטי" שאפשר ליטול גם בכלי חד-פעמי, השבתי לו דמנטי" אין ראיה כיון דמפורש בה"ל נטי" דכל כלי בעלמא כשר לנטי" - גם כלי גללים וכדומה, אף דאינם מק"ט, משא"כ כנ"ד דבעינן דוקא כלי המקבל טומאה, ואם הוא חד-פעמי הרי מפורש דאינו מק"ט, וכמשנ"ת. גם מה שהקשה לי מהא דגפרורים (matches) שאינם מוקצים ביו"ט, וע"כ משום דמקרי כלי - אף דהוי חד-פעמי, השבתי דגם מההיא אין להקשות, דאף אם אינם כלים אינם מוקצים, דעצים העומדים להסקה אינם מוקצים, וכמפורש דבר זה לרבו הגאון רבי ש"ז אויערבאך ז"ל (ס' שלחן שלמה על הל' שבת). [ומשאר מילי שהביא - ערדלים וכיסוי כובע וצעצועים וכדומה - אין שייכות לנ"ד כיון שאינם חד-פעמיים]. *ושוב כתב לי הגאון שליט"א להודות לכל דבריו ולהקל*.

פרק ב' סעיף י"ב-ט"ו (ע' צ"ב-ק"י):

עניני דברים שונים שאינם מתטמאים מחמת כתמים כיון דאינם מקבלים טומאה. ושלח לי הרה"ג ר' יוסף מנחם מענדל ראפפורט שליט"א (מח"ס יציאות השבת על שו"ע הל' עירובין) ממאנטשעסטר אנגליה אריכות דברים בענין כתם שנמצא על צדי ביה"כ שיש עליהם משקה טופח ע"מ להטפוח, או על מים שבתוך ביה"כ האם מים אלו מקבלים טומאה, והנה תשובתי אליו:

בי"ה, אור ליום ג' שהוכפל בו כי טוב, לסדר מה טובו אהליך יעקב, ח' תמוז תשס"ב

מע"כ הרה"ג רבי יוסף מנחם מענדל ראפפורט שליט"א,

אחדשה"ט ושי"ת כראוי.

ראשית כל, האמת אגיד שמכיון שעל שני העניינים ששלח לי לא כתבתי כלל, לכן עדיין לא נכנסתי לעומק עניינים אלו, ולא זכיתי לשמוע דבר פוסקי זמננו עליהם.

ובכל זאת רבות נהנתי מדבריו בענין מים שבביה"כ, וכודאי כבר ראה מעכ"ת דברי המנחת יצחק (ח"ט סי' צ"ג) בנידון.

1 ע' שבת קלח: וברש"י ותוס' וראשונים שם, רמב"ם שבת פכ"ב הל' ל"א, טושר"ע ונ"כ סי' ש"א סעיף מ', מ"א.

